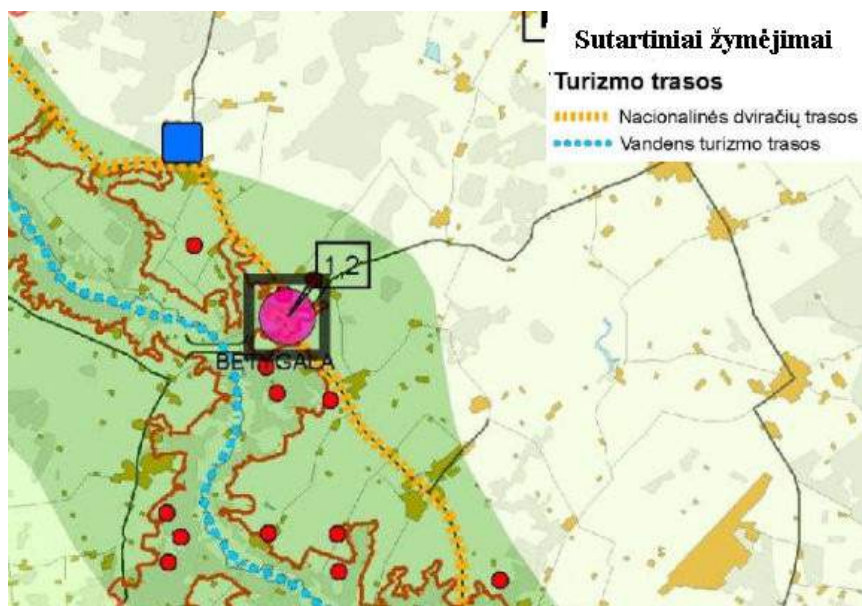

9.4.1 pav. Įrengti šaligatviai ir apšvietimo stulpai planuojamoje teritorijoje

Šiuo metu Betygalos miestelyje įrengtų dviračių ir/ar pėsčiųjų takų nėra, todėl gyventojai dviračiais važiuoja gatvėmis bendrame sraute su transportu arba šaligatviais, o pėstieji nesant šaligatviams vaikšto gatvės kraštu taip rizikuodami tiek savo saugumu, tiek ir vairuotojų.

Kauno apskrities teritorijos bendruoju planu suplanuota nacionalinė dviračių trasa, kuri kerta Betygalos miestelį. Taip pat šalia Betygalos miestelio Dubysos upe praeina vandens turizmo trasa (žr. 9.4.2 pav.).

9.4.2 pav. Ištrauka iš Kauno apskrities teritorijos bendrojo plano „Rekreacinių teritorijų vystymo“ brėžinio.

Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu suplanuoti šiaurės-pietų, vietinės ir kitos dviračių tramos, kurios kerta Betygalos miestelį (žr. 9.4.3 pav.). Taip pat šalia Betygalos miestelio yra esamas vietinis dviračių kelias bei Dubysos upe praeina nacionalinė vandens turizmo trasa.

9.4.3 pav. Ištrauka iš Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo“ brėžinio.

Pagal Dubysos regioninio parko direkcijos schemą Betygalos miestelį kerta automobilių ir šalia praeina vandens turistinės trasos. Taip pat schemoje pasiūlytas 20 km dviračių maršrutas Betygala-Ugioniai, kuris skirtas dviračių turizmo mėgėjams, norintiems pamatyti Dubysos upės vingius, nebijantiems ekstremalių pojūčių (žr. 9.4.4 pav.). Tai žiedinis maršrutas, besidriekiantis per Betygalos, Vaškučių, Pakalniškių, Pažvirinčio, Ugionių, Verėduvaitės, Pašventupio, Milašaičių gyvenvietes. Maršrute kelių danga įvairi, daugiausiai dviračių maršrutas vingiuoja siaurais žvyruotais kaimų keliukais, dviratininkai taip pat turės įveikti stačius Dubysos šlaitus, keltis per Dubysą kabančiais lieptais, leistis į slėnį šaltinių išgraužtais keliukais, važiuoti trumpais bekelės ruožais. Taip pat maršrute yra keletas asfaltuoto kelio atkarpų. Kelionę patogiau organizuoti Betygalos - Ugionių kryptimi, o ne atvirkščiai.

9.4.4 pav. Ištrauka iš Dubysos regioninio parko direkcijos schemos.

IŠVADOS

- Betygalos miestelio užmiesčio kelių tinklas yra gana gerai išvystytas ir susisiekti galima su įvairiais Lietuvos miestais įvairiomis kryptimis.
- Valstybinės reikšmės rajoninio kelio Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai danga yra žvyro, kuri tik Betygalos miestelio prieigose yra asfaltuota iki Kudonių kaimo. Siekiant pagerinti keliavimo kokybę ir sutrumpinti kelionės laiką Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu yra numatyta asfaltuoti valstybinės reikšmės rajoninį kelią Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai. Taip pat valstybinės reikšmės rajoninio kelio Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai ruožo asfaltavimas nuo Betygalos miestelio iki Plinkaigalio kaimo yra numatytas 2002-2015 m. LR valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros programoje.
- Pagal Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą Betygalos miesteliui yra numatytas šiaurinis aplinkkelis, kuris būtų tęsinys valstybinės reikšmės rajoninio kelio Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai ir susijungtų su rajoniniu keliu Nr. 3507 Raseiniai-Laužai-Tarosai. Tačiau suplanuota šiaurinio aplinkkelio trasa turi būti tikslinama atsižvelgiant į teritorijos gamtines sąlygas, užstatytas teritorijas ir pan.
- Betygalos miestelio pagrindinį gatvių tinklą formuoja esamų valstybinės reikšmės rajoninių kelių Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai ir Nr. 3504 Ariogala-Betygala-Šiluva tęsiniai miestelyje.
- Vietinis gatvių tinklas yra pakankamai rišlus, yra mažai aklagatvinio tipo gatvių ir atitinka Betygalos miestelio poreikius.
- Didžioji dalis Betygalos miestelio gatvių yra asfaltuotos.
- Didžiausi transporto srautai užfiksuoti Vytauto g. ir Šiluvos g.
- Didžiausią transporto srautų dalį sudaro lengvieji automobiliai - 74,8 proc., o tuo tarpu sunkusis krovininis transportas sudaro apie 10,3 proc.
- Pagal Lietuvos automobilių kelių direkcijos duomenis, šalia Betygalos miestelio nėra „juodųjų dėmių“, kur fiksuojamas padidėjęs eismo įvykių skaičius. Pagal Raseinių rajono policijos komisariato duomenis Betygalos miestelyje 2011 m. nebuvo užfiksuotas nei vienas eismo įvykis, o 2012 m. yra užfiksuotas tik 1 eismo įvykis Kudonių g.
- Dėl Betygalos miestelio dydžio miestelyje nėra viešojo transporto ir nėra poreikio jam. Miestelio gyventojai susisiekia pėsčiomis, dviračiais ir automobiliais.
- Tarp miestiniai autobusai daugiausia kursuoja į Raseinių ir Ariogalos miestus, kur tikėtina, kad didžioji dalis gyventojų dirba ar mokosi.
- Įvertinus autobusų stotelės vietą ir pasiekiamumo spindulį ($R=800$ m) pastebėta, kad pasiekiamumo spindulys dengia visą Betygalos miestelio nepertraukiamo užstatymo teritoriją.
- Šaligatviai pėstiesiems Betygalos miestelyje įrengti tik šalia Vytauto g. ir trumpomis atkarpomis statmenai Vytauto g. Didžioji dalis šaligatvių yra prastos būklės.
- Gatvių apšvietimas yra įrengtas tik dalyje Vytauto g., Dubysos g. ir Šiluvos g.
- Betygalos miestelyje įrengtų dviračių ir/ar pėsčiųjų takų nėra, todėl gyventojai dviračiais važiuoja gatvėmis bendrame sraute su transportu arba šaligatviais, o pėstieji nesant šaligatviams vaikšto gatvės kraštu taip rizikuodami tiek savo saugumu, tiek ir vairuotojų.

10 INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

10.1 Vandens tiekimas

Raseinių rajono savivaldybėje buitės ir ūkio reikmėms tenkinti naudojamas požeminis vanduo. Vandens paėmimą iš gręžinių ir centralizuotą vandens tiekimą rajone vykdo vandens tiekėjai - UAB „Raseinių vandenys“, o likę gręžiniai priklauso pavieniams Raseinių rajono gyventojams bei įmonėms, kurios naudoja iš gręžinių paimtą vandenį tik savo reikmėms.

Vanduo Betygalos miestelyje išgaunamas iš dviejų vandenviečių: viena yra pietinėje miestelio dalyje, o kita priklauso Kudonių gyvenvietei, kuri yra už Betygalos miestelio ribų. Betygalos vandenvietėje išgaunama vandens - 31,4 m³/parą, Kudonių vandenvietėje - 3,3 m³/parą. Šių vandenviečių maksimalus galimas išgauti vandens kiekis yra atitinkamai 70,0 ir 10,0 m³/parą. Vandentiekio tinklų ilgis Betygalos miestelyje siekia 5 km, jų būklė yra bloga, dažnai įvyksta avarijos (žr. lentelę 10.1.1).

10.1.1. lentelė. Vandentiekio tinklų avarijų dažnumas Betygaloje (duomenys iš UAB „Raseinių vandenys“).

Metai	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Avarijų skaičius	10	14	11	17	13

Vandens kokybės gerinimui Betygalos miestelyje yra įrengti valymo įrenginiai. Jie iš išgaunamo vandens pašalina geležį ir manganą. Išvalomo vandens kiekis siekia iki 31,4 m³/parą.

Požeminių vandens telkinių (vandenviečių) sanitarines apsaugos zonas sudaro trys juostos, kurios nustatomos kiekvienai požeminio vandens vandenvietei atskirai, vadovaujantis požeminio vandens vandenviečių ir vandentiekio vamzdynų sanitarinių apsaugos zonų projektavimo ir priežiūros higienos normomis bei taisyklėmis. Betygaloje ir Kudonyse yra gėlo požeminio vandens vandenvietės, kurioms vandenviečių sanitarinių apsaugos zona (SAZ) nėra nustatyta (pagal Lietuvos higienos normą HN 44:2006 „Vandenviečių SAZ nustatymas ir priežiūra“ (Žin., 2006, Nr. 81-3217)). Betygalos ir Kudonių vandenvietės gręžiniai yra priskiriami atitinkamai I^b ir I^a pogrupio kategorijai.

Betygalos miestelyje centralizuoto vandens tiekimo paslaugomis naudojasi 114 vartotojų (žr. lentelę 10.1.2).

10.1.2 lentelė. Vartotojų skaičius, prisijungusių prie vandentiekio tinklų atskirai išskiriant pagal vartotojų grupes (duomenys iš UAB „Raseinių vandenys“).

	Gyventojai	Pramonės įmonės	Kiti
2009 m.	-	-	-
2010 m.	-	-	-
2011 m.	97	-	17

Betygalos miestelyje pastaraisiais metais vandens suvartojimą apie 11 - 12 tūkst. kub. m per metus (žr. lentelę 10.1.3).

10.1.3 lentelė. Vandens suvartojimas Betygalos miestelyje 2007-2011 m. kub.m/metus (duomenys iš UAB „Raseinių vandenys“).

Metai	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Vandens suvartojimas kub.m.	-	19300	16700	11300	12000

Pagal „Viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kokybės reikalavimus“ (Žin. 2007, Nr. 16-593), vandens tiekėjas privalo užtikrinti tokią geriamojo vandens tiekimo iš vandens ūmyklų našumą,

kad kiekvienas gyventojas galėtų gauti ne mažiau kaip 200 litrų geriamojo vandens per parą. Ši norma taikoma apytikriams skaičiavimams ir priimama miestelio bendrojo plano skaičiavimams.

Betygalos miestelyje šiuo metu yra vykdomas projektas „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Raseinių rajone“. Šiuo projektu numatomas viešai tiekiamo tinkamos kokybės geriamojo vandens ir tvarkomų nuotekų paslaugos išplėtimas Betygalos aglomeracijoje. Įgyvendinimo metu bus tiesiami vandens tiekimo tinklai, po projekto įgyvendinimo gyventojai galės naudotis teikiamomis paslaugomis, prisijungę prie naujai nutiestų tinklų. Darbus planuojama pabaigti iki 2014 m.

10.2 Nuotekų surinkimas ir valymas

Betygalos miestelyje išvystytų centralizuotų nuotekų surinkimo tinklų beveik nėra. Centralizuotai nuotekos surenkamos tik nuo Betygalos Maironio vidurinės mokyklos ir VŠĮ „Betygalos ambulatorijos“, surinktos nuotekos apvalomos ir yra išleidžiamos į Vieviršio upelį. Nuotekų tinklų būklė yra labai prasta (UAB „Raseinių vandenų“ duomenimis).

Betygalos miestelyje šiuo metu yra vykdomas projektas „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Raseinių rajone“. Šiuo projektu numatomas nuotekų paslaugos išplėtimas miestelyje. Projekto įgyvendinimo metu bus tiesiami nuotekų surinkimo tinklai, statoma nauja nuotekų valykla. Darbus taip pat planuojama pabaigti iki 2014 m.

10.3 Atliekų tvarkymas

Pagal Atliekų tvarkymo įstatymą, atliekų turėtojas šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka turi tvarkyti atliekas pats arba perduoti jas atliekų tvarkytojui, išskyrus atvejus, kai nepavojingos atliekos sunaudojamos žemės ūkyje, energijai gauti ar kitoms reikmėms aplinkai ir žmonių sveikatai saugiu būdu. Atliekų turėtojai privalo rūšiuoti atliekas jų susidarymo vietoje.

Raseinių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės patvirtintos 2008 m. kovo 27 d. Raseinių rajono savivaldybės Tarybos sprendimu Nr. (1.1)TS-125.

Raseinių rajone, remiantis LR AM ir rajono savivaldybės duomenimis, yra registruota 18 sąvartynų, bendru 29,36 ha plotu. Rajonų sąvartynus eksploatuoja komunalines paslaugas teikiančios, daugiausia vietos savivaldos institucijoms pavaldžios įmonės. Rajone įdiegtas konteinerinis atliekų surinkimas, tačiau kai kurios įmonės atliekas renka ir netariniu būdu.

Betygaloje buitines atliekas surenka UAB „Ariogalos komunalinės paslaugos“. Su šia įmone individualių namų gyventojai ar miestelyje veikiančios įmonės sudaro sutartis ir numatytose vietose yra surenkamos buitinės atliekos, kurios yra išvežamos administruojančios įmonės nurodytu grafiku.

Miestelio centrinėje dalyje yra pastatyti antrinių žaliavų rūšiavimo konteineriai, skirti rinkti popieriaus, stiklo ir plastmasės atliekoms.

Taip pat įmonė UAB „Raseinių komunalines paslaugas“ organizuoja specifinių atliekų (didžiosios atliekos, elektros ir elektroninės įrangos atliekos, pavojingos atliekos, statybos atliekos) surinkimą apvažiavimo būdu momentinėse priėmimo aikštelėse pagal iš anksto nustatytą grafiką. Atliekos surenkamos tarp Betygalos seniūnijos ir Kultūros namų, adresu Dubysos g. 38. Tačiau buitines pavojingų atliekų rajone yra surenkami nedideli kiekiai.

10.4 Elektros energijos tiekimas

Betygalos miestelis įeina į bendrą Lietuvos elektros energijos tiekimo tinklą. Elektros energijos gamyba pačiame Betygalos miestelyje nėra vykdoma.

Šalia Betygalos miestelio yra 110/10 kV galios transformatorinė pastotė. Pačio Betygalos miestelio skirstomąjį elektros tinklą maitina 10 kV galios aukštos įtampos elektros tinklų oro linijos. Jos elektros energiją tiekia dvejoms miestelio transformatorinėms. Elektros energijos paskirstymui miestelyje yra naudojamos orinės ir kabelinės elektros energijos tinklo linijos. Elektros energijos tiekimą ir tinklų priežiūrą vykdo AB „VST“.

Galima tvirtinti, kad perspektyvoje naujos transformatorinės gali atsirasti plėtojant naujas miestelio teritorijas arba siekiant sutrumpinti esamus žemos įtampos linijų ilgius. Transformatorinėse, kurių eksploatavimo laikas yra 25-30 metų, reikėtų pakeisti įrangą naujesne.

10.5 Centralizuotas šilumos tiekimas

UAB „Raseinių šilumos tinklai“ yra vienintelė centralizuotos šilumos tiekėja Raseinių rajone, ji šiluma aprūpina visus jos paslaugomis besinaudojančius Raseinių, Ariogalos miestų ir Viduklės miestelio gyventojus.

Pačiame Betygalos miestelyje šiluma centralizuotai nėra tiekama. Miestelyje visuomeninės, komercinės paskirties statiniai taip pat kaip ir individualių namų gyventojai šilumą pasigamina individualiuose šilumos gamybos įrenginiuose, kuriuose dažniausiai kūrenama mediena.

Betygalos Maironio vidurinės mokykla turi savo individualią kieto kuro katilinę, jos priežiūra rūpinasi įmonė UAB „Izobara“, kuriai ši katilinė yra išnuomota iki 2012 metų rudens.

10.6 Dujotiekis

Šiuo metu Betygalos miestelio teritorijoje magistralinių ir skirstomųjų dujotiekių nėra ir jų tiesti neplanuojama.

10.7 Telekomunikaciniai tinklai ir ryšiai

Ryšių infrastruktūra susideda iš telekomunikacijų tinklų (radijo, televizijos, telefono kompiuterių) bei pašto tinklų.

Telefono telekomunikaciniai tinklai yra išvedžioti pagrindinėse miestelio gatvėse ir prieinami daugeliui Betygalos miestelio gyventojų.

Laidinio ryšio paslaugas teikia AB „TEO LT“.

Mobiliojo ryšio paslaugas teikia UAB „Omnitel“, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Tele2“. Tikslaus vartotojų skaičiaus nustatyti neįmanoma, nes mobilaus ryšio vartotojas nėra susietas su konkrečia teritorija, be to dalis vartotojų yra konfidencialūs.

Nei esamų, nei numatytų naujų ryšių bokštų Betygalos miestelyje nėra.

Vl „Lietuvos paštas“ Betygalos miestelyje turi pašto skyrių.

IŠVADOS

- Betygalos miestelyje centralizuoto vandentiekio neturi didelė dalis miestelio gyventojų. Daugelis gyventojų naudoja iš požeminių šachtinių šulinių išgaunamą vandenį. Tačiau šiuo metu atliekamo „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros Raseinių rajone (Šiluvoje, Betygaloje, Kudoniuose, Girkalnyje, Dvareliškiuose, Girkalnio k., Viduklėje, Alaviniškiuose)“ projektas užtikrins naujų vandentiekio tinklų plėtrą miestelyje.
- Betygalos miestelyje nėra centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos. Šiuo metu atliekamo „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros Raseinių rajone (Šiluvoje, Betygaloje, Kudoniuose, Girkalnyje, Dvareliškiuose, Girkalnio k., Viduklėje, Alaviniškiuose)“ projektas užtikrins centralizuotų nuotekų surinkimo paslaugos išplėtimą.
- Betygalos miestelyje atliekos surenkamos konteineriniu būdu. Individualių namų savininkai buitinių atliekų išvežimo paslaugą užsisako iš UAB „Ariogalos komunalinių paslaugų“. Pavojingos ir stambiagabaritės atliekos surenkamos miestelyje, iš anksto nustatytu grafiku, jų surinkimą vykdo UAB „Raseinių komunalines paslaugas“.
- Centralizuotai Betygala šiluma nėra tiekama. Miestelio gyventojai šiluma apsirūpina individualiai.
- Betygaloje miestelyje elektros paskirstymo tinklas išvystytas gerai.
- Betygalos miestelyje telekomunikaciniai tinklai ir ryšiai yra išvystyti pakankamai.

II. KONCEPCIJA

IVADAS

Betygalos miestelio bendrasis planas rengiamas vadovaujantis 2011 m. balandžio 7 d. Raseinių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. (1.1)TS-98 „Dėl Katauskių, Kaulakių k. teritorijų detaliųjų ir Lyduvėnų, Betygalos mstl. teritorijų bendrųjų planų rengimo“, 2012 m. vasario 3 d. Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. (5.3)A1-102 bei paslaugų pirkimo sutartimi Nr. (7.5)SR-227. Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2011 m. rugpjūčio 22 d. įsakymu Nr. (5.3)A1-667 patvirtinta Betygalos ir Lyduvėnų miestelių bendrųjų planų darbų programa, planavimo sąlygomis bei remiantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo planu, Kauno apskrities teritorijos bendrojo planu (Žin., 2009, Nr. 81), Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo planu (patvirtintu Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. (1.1)TS-234), Raseinių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 metų strateginiu planu (patvirtintu Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2008 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. 362) ir kitais, LR galiojančiais teritorijų planavimo dokumentais: Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (Žin., 1995, Nr.3-37; 2004, Nr.153-5571); Raseinių rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema (patvirtinta 2009 m. gegužės 5 d. Nr. IV-212); Saugomų teritorijų įstatymu (Žin., 1993, Nr.63-1188; 1995, Nr.60-1502; 2000, Nr.58-1703); Dubysos regioninio parko tvarkymo planu (patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-348 (Žin., 2006, Nr. 82-3291); Dubysos regioninio parko ir jo zonų ribų planu (Lietuvos Respublikos vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 426); Statybos įstatymu (Žin., 1996, Nr. 32-788; 2002, Nr.73-3093, Nr.124-5625; 2003, Nr.104-4649, Nr.123-5592; 2004, Nr.73-2545, Nr.43-1355, Nr. 143-5175; 2006, Nr. 116-4402; 2010, Nr. 84-4401); Žemės įstatymu (Žin., 1994, Nr.34-620; 1995, Nr. 53-1294; 1996, Nr.100-2262; 1997, Nr. 66-1598; 1999, Nr. 64-2075; 2000, Nr. 42-1191, Nr. 58-1706; 2001, Nr.71-2519; 2002, Nr. 74-3141, Nr. 102-4551); Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (Žin., 2008, Nr.144-5797).

Planavimo sąlygos, kuriomis remiantis ruošiamas Betygalos miestelio teritorijos bendrasis planas:

1. Raseinių rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyriaus 2011 m. rugpjūčio 26 d. planavimo sąlygos Nr. S-541;
2. Kauno regiono aplinkos apsaugos departamento 2011 m. birželio 22 d. Sąlygos Nr. 661;
3. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Kauno teritorinio padalinio 2011 m. kovo 3 d. Sąlygos Nr. 2K-896;
4. Kauno visuomenės sveikatos centro 2011 m. gegužės 12 d. sąlygos Nr. 60-346(16);
5. Kauno apskrities Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Raseinių priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos 2011 m. gegužės 12 d. sąlygos Nr. 13 RA-34;
6. Akcinės bendrovės „LESTO“ 2011 m. gegužės 19 d. sąlygos Nr. TS-44890-11-0372;
7. Akcinės bendrovės „TEO LT“ 2011 m. gegužės 18 d. sąlygos Nr. T-11/0428;
8. UAB „Raseinių vandenys“ 2011 m. gegužės 11 d. sąlygos Nr. 2420;
9. VĮ „Kauno regiono keliai“ 2011 m. gegužės 18 d. sąlygos Nr. V8-90;
10. Dubysos regioninio parko direkcijos 2011 m. gegužės 18 d. sąlygos Nr. (6.1-S-068);
11. Akcinės bendrovės „LITGRID“ 2011 m. gegužės 30 d. sąlygos Nr. SD-1937.

Bendrojo plano koncepcijos rengimo stadijoje nustatoma teritorijos vystymo apibendrinta erdvinė koncepcija, funkciniai prioritetai ir teritorijos tvarkymo reglamentavimo ypatumai. Galimų miestelio vystymo variantų (alternatyvų) palyginamoji analizė, teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo principai parenkant plėtros kryptis, zonų vystymo tipus, morfostruktūros elementų formavimo modelius, teritorijų naudojimo funkcinis prioritetus (funkcinis zonavimas), tolesnio vystymo perspektyvas ir įtakos zonas.

Remiantis parengta Raseinių rajono savivaldybės Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano esamos būklės analize, teikiama Betygalos miestelio vystymo koncepcija.

Bendrojo plano koncepcijos rengimo stadijos metu:

1. Nustatomi teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo principai;
2. Atliekama galimų alternatyvių Betygalos miestelio teritorijos vystymosi variantų paieškos ir jų palyginamoji analizė;
3. Rengiamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentas;
4. Rengiama strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita.

Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcija deklaruoja:

1. Plėtros pagrindinį tikslą - sudaryti sąlygas, palankias gyvenimo kokybei augti;
2. Miestelio plėtros būdą pagrindiniam tikslui pasiekti - darniosios plėtros principų sistemą;
3. Bendrojo plano koncepcijos ribose sudaryti sąlygas formuoti darnią Betygalos miestelio sistemą, įvertinant visus žinomus plėtros poreikius ir ribojančius bei skatinančius plėtrą veiksnius;
4. Socialinės, ekonominės plėtros ir aplinkos kokybinės būklės raidos neapibrėžtumą, rinkos sąlygomis. Todėl koncepcija pabrėžia tik svarbiausius procesus bei atitinkamai formuoja teritorijos naudojimą, strateginius veiksmus 20 metų laikotarpiui. Teritorijos naudojimas ir techniniai sprendimai turi būti detalizuojami detaliuosiuose miestelio dalių planuose ir statybos techniniuose dokumentuose.
5. Sklypų formavimo, dalinimo, konsolidavimo, žemės paėmimo visuomenės reikmėms klausimai nepriklauso bendrojo plano kompetencijai.

Šiuo metu rengiamo Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano pagrindinis tikslas - parengti planavimo dokumentą, numatantį miestelio teritorijos vystymo erdvinės bei funkcinės raidos koncepciją (20-čiai metų) bei detalizuotus sprendinius 10-ties metų laikotarpiui.

Šio dokumento pagrindu bus konkretizuojami bendrojo plano sprendiniai.

1 BETYGALOS MIESTELIO TERITORIJOS BENDROJO PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Planavimo sąlygose nacionalinio, regiono, rajono lygmens bendrojo ir specialiojo planavimo dokumentams rengti numatyti šie planavimo tikslai ir uždaviniai:

Betygalos miestelio bendrojo plano tikslai

Užtikrinti Betygalos miestelio teritorijos vystymo raidą ir perspektyvą, tausojančią gamtos išteklių ir kultūros vertybių panaudojimą, visų planuojamos teritorijos gyventojų optimalių poreikių tenkinimą, subalansuoti miestelio struktūrą, ekonominę plėtrą, inžinerinę ir susisiekimo infrastruktūrą, numatyti perspektyvines Betygalos miestelio teritorijos administracines ribas, nustatyti įtakos zonas.

Betygalos miestelio bendrojo plano uždaviniai

1. Suformuoti Betygalos miestelio vystymo erdvinę koncepciją, nustatyti teritorijų tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus, teritorijų funkcines zonas, nurodančias teritorijos integruotumą ir (ar) jos ypatumus, ir funkcinėse zonose galimus teritorijų naudojimo tipus. Siekiant įteisinti daigafunkcinio žemės naudojimo galimybę - esminį moderniosios urbanistikos principą, būtina nustatyti daigafunkcinės veiklos galimybes atskirose miestelio teritorijos dalyse, kartu nustatant planuojamos teritorijos dalių funkcines raidos prioritetus. Nustatant teritorijų raidos galimybes išskirti principinius teritorijos tvarkymo režimus:

1.1 Neužstatomos teritorijos (miškai, vandenys, žemės ūkio teritorijos);

1.2 Užstatytos bei užstatomos teritorijos:

1.2.1 Saugojimas - įvairiais aspektais vertingų planuojamos teritorijos elementų apsaugai užtikrinti;

1.2.2 Nauja plėtra - tuščios neužstatytos teritorijos už urbanizuotos teritorijos ribų užstatymas;

1.2.3 Konversija - radikalus teritorijos funkcinio naudojimo ar užstatymo principų virsmas;

1.2.4 Modernizavimas - kompleksinis kvartalo atnaujinimas, perplanavimas išlaikant funkcinio naudojimo bei užstatymo morfologinius principus;

1.2.5 Teritorijos rezervavimas ateities projektams - išlaikoma esama padėtis iki jos pareikalavimo svarbių projektų įgyvendinimui;

1.2.6 Be esminių pokyčių (status quo) teritorijos - teritorijoje išsaugoma faktinė padėtis;

2. Tobulinti istoriškai susiklosčiusią Betygalos miestelio urbanistinę struktūrą bei formuoti architektūrinę erdvinę ir estetinę kompoziciją;

3. Išryškinti ir panaudoti Betygalos miestelio privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes;

4. Numatyti planuojamos teritorijos ekonominės, socialinės raidos bei investicijų kryptis, turizmo, verslo, rekreacijos, kitos veiklos ir būsto statybos galimą plėtojimąsi;

5. Pasiūlyti Betygalos miestelio konkurencingumo ir patrauklumo didinimo priemones, įvertinant erdvinį sistemų su kitais miesteliais plėtros galimybes;

6. Numatyti Betygalos miestelio gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones (transporto triukšmui, vibracijai, oro, dirvožemio paviršinio požeminio vandens užterštumui mažinti), spręsti atliekų tvarkymo klausimus, numatyti kapinių plėtojimo sprendinius;

7. Formuoti bendro naudojimo želdynų, miškų, miškų - parkų ir rekreacinių teritorijų sistemą;

8. Numatyti inžinerinės, susisiekimo, energetikos ir kitų visuomenės poreikiams tenkinti infrastruktūrų sistemos vystymą bei parengti atitinkamus sprendinius;

9. Nustatyti Betygalos miestelio teritorijas, kurioms privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos apribojimus juose;

10. Numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio formavimą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą;

11. Rezervuoti teritorijas komunikacijų trasų ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai;

12. Nustatyti planuojamų teritorijų užstatymo aukščio ir intensyvumo parametrus.

13. Betygalos miestelio teritorijos bendrąjį planą ruošti kaip Betygalos gyvenvietės išplanavimo projekto, patvirtinto Raseinių rajono DŽDT Vykdomojo komiteto 1970 m. balandžio 16 d. sprendimu Nr. 151, išvystymą ir patikslinimą.

2 BENDROJO PLANO KONCEPCIJĄ ĮTAKOJANČIOS ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖS IŠVADOS

2.1 Bendrojo plano koncepcijoje įvertinti išorės veiksniai

Betygalos miestas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (toliau LR BP) kontekste:

- Urbanistinės sistemos optimizavimo aspektu Betygalos miestas nėra išskirtas, jis nepriklauso nei lokaliniam, nei savivaldybės centrui, teritorija nepatenka į plėtros poveikio koncentracijos arealą. Per miestelį nepraeina urbanistinės integracijos ašys;
- Gamtinio karkaso struktūroje yra **gražinamo ir gausinamo kraštovaizdžio natūralumo** ribose. Betygalos miestas LR gamtinio karkaso struktūroje yra Dubysos regioninio parko teritorijoje, šalia vidinio stabilizavimo arealų, kur grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai;
- Rekreacinių arealų resursinio potencialo kategorijų skalėje yra vidutinio potencialo rekreacinėje teritorijoje, rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo – vidutinis (plėtojamos regioninės reikšmės rekreacinės sistemos). Pagal bendrąjį planą kaip prioritetinę rekreaciją siūloma vystyti – pažintinę rekreaciją, poilsį gamtoje ir pramoginę rekreaciją, kitos vystytinos rekreacijos rūšys – gydomoji ir sportinė rekreacija. Per Betygalos miestelį praeina regioninis valstybinių parkų žiedas „Vidurio Lietuvos parkų žiedas“. Betygalos miestelio teritorijos dalis patenka į Dubysos regioninį parką;
- Pagal nacionalinės regioninės politikos organizavimo nuostatas Betygalos miestas yra Socialinio ir ekonominio aktyvinimo programos rekreacinių teritorijų ir centrų plėtojimo rėmimo zonoje (A1), aplinkosaugos plėtros programos gamtinio karkaso formavimo rėmimo (B3), žemės ir miškų adaptacijos ir kaimo palaikymo rėmimo (B1) teritorijose.

Betygalos miestas Kauno apskrities teritorijos bendrojo plano kontekste:

- Pagal Kauno apskrities teritorijos bendrojo plano sprendinius Betygalos miestas patenka į tausojančio miškų ūkio teritoriją. Prioritetiniai interesai: tausojantis miškų ūkis, instituciškai organizuota konservacija ir intensyvi rekreacija. Foninis naudojimas: tausojantis žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis, dispersiška urbanizacija. Pagal Kauno apskrities teritorijos bendrąjį planą siūlomas naujas tiltas per Dubysą su nauju krašto keliu, jungiančiu Raseinius ir Betylą, bei sudarantis galimybę patogiam susisiekimui tarp Raseinių ir Kėdainių;
- Pagal urbanistinį karkasą Betygala priskiriama prie seniūnijų centrų;
- Betygala lokalinės reikšmės turizmo paslaugas teikiantis centras, kurio specializacija pažintinis ir poilsinis turizmas. Rekreacinių arealų perspektyvinėje plėtros skalėje yra vidutinio lygmens teritorijoje (galimybė plėtoti regioninės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą). Prioritetinės rekreacijos kryptys: bendrasis turizmas, pažintinis kultūrinis turizmas ir poilsinis turizmas. Kitos rekreacinės vystymo kryptys: kaimo ir kurortinis (sanatorinis) turizmas.

Betygalos miestas Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano kontekste:

- Pagal Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą Betygalos miestelio teritorija priklauso antrojo (žemesniojo) vystymo lygio ir rekreacijos – gyvenamosios statybos prioritetams. Per Betygalos miestelį siūlomas naujas perspektyvinis kelias;
- Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo brėžinyje pažymėtas išskirtinis kultūros paveldo karkasas, saugomos teritorijos (Betygalos miestelio dalis patenka į Dubysos regioninio parko teritoriją, Betygalos kraštovaizdžio draustinį);

- Reikšmingų valstybinės reikšmės miškų plotų artimiausioje aplinkoje nėra, šalia Betygalos miestelio ribojasi ekosistemų apsaugos ir šiek tiek toliau, prie Dubysos upės rekreacinių miškų sklypai;
- Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu siūlomas naujas kelias, jungiantis Betygalą su Raseiniais.

Koncepciją įtakojantys bendrieji išorės veiksniai:

- Lietuvos narys Europos Sąjungoje ir pastarosios įtaka daugumos socialinių, ekonominių, demografinių procesų raidai yra jaučiama visoje mūsų šalyje;
- Raseinių rajono savivaldybės ir Betygalos miestelio vaidmuo šalies gyvenamųjų vietovių sistemoje yra susijęs su administracinėmis funkcijomis jos teritorijoje, neformaliu bendradarbiavimu ir konkurencija visose veiklos srityse, tiek Kauno apskrities, tiek ir kitų regionų mastu;
- Šalies bendrojo vidaus produkto ir kitų makroekonominių procesų raidos įtaka savivaldybės socialinei ir ekonominei plėtrai;
- Tiesioginių užsienio kapitalo investicijų įtaka ir neapibrėžtumas;
- Įmonių migracijos, kūrimosi ir nykimo tikimybė.

Bendrojo plano koncepcijoje dauguma išorės veiksnių laikomi kaip neapibrėžti laike ir erdvėje veiksniai, kurie praktiškai bendrojo plano rėmuose yra neprognozuojami. Jie įvertinti kaip visuma veiksnių, skatinančių akcentuoti principinius ir ateityje keistinus bei galimus papildomus bendrojo plano sprendinius.

2.2 Bendrojo plano koncepcijoje įvertinti vidiniai veiksniai

Vidiniai veiksniai, įtakojantys miestelio plėtrą:

- Darbo vietų trūkumas;
- Silpni migracijos procesai;
- Nepakankamas naujos infrastruktūros finansavimas.

3 MIESTELIO RAIDOS PROGNOZĖS

3.1 Demografinės raidos prognozės ir jų alternatyvos

Pagal seniūnijos duomenis 2011 m. Betygalos miestelyje gyveno 500 gyventojų.

Laikantis tendencijos, kad gyventojų skaičius Raseinių rajone per pastaruosius dešimt metų sumažėjo 10 %, tuomet pagal šią gyventojų mažėjimo tendenciją Betygalos miestelyje 2032 m. gyvens 450 gyventojų.

Pagal optimistinę prognozę 2032 m. Betygalos miestelio gyventojų skaičius išliks nepakitęs.

Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcijos variantas Nr. I rengiamas (priimant nuostatą, kad iki 2032 m. bus 10 % gyventojų mažėjimo tendencija) prognozuojamam 450 gyventojų skaičiui.

Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcijos variantas Nr. II rengiamas (priimant nuostatą, kad pagal optimistinę prognozę iki 2032 m. Betygalos miestelio gyventojų skaičius išliks nepakitęs) prognozuojamam 500 gyventojų skaičiui.

Rengiama koncepcija vadovaujasi nuostata, kad ir nedidėjant gyventojų skaičiui yra tikimasi gyvenimo kokybinių rodiklių gerėjimo. Tuo atžvilgiu, net ir išliekant tam pačiam gyventojų skaičiui, numatoma miestelio vystymo optimistinė prognozė, kai gerėjant gyvenimo sąlygoms, miestelio plėtra ir teritorijų įsisavinimas vyks kaip nesustojamas procesas ir Betygalos miestelis per planuojamą laikotarpį plėsis gyvenimo sąlygų gerėjimo - kokybine prasme, išnaudodamas dar neįsisavintas laisvas neužstatytas teritorijas.

3.2 Gyvenamojo fondo plėtros prognozė

Planuojamu laikotarpiu gyvenamojo ploto komfortas tikimasi didės. Daroma prielaida, kad pirmojo dešimtmečio pabaigoje atsiras poreikis naujai gyvenamajai statybai dėl šių priežasčių:

- sunyks dalis susidėvėjusio gyvenamojo fondo;
- dalies gyvenamojo fondo, esančio nepalankiose gyvenimui sąlygose, bus naudojama komercijai, smulkiai gamybai, infrastruktūrai ar kitoms reikmėms;
- plėtojantis investicijoms, atsiras poreikis aukštesnės kokybės būstui.

Jeigu gyvenamojo fondo plėtra vyks ne pagal tikėtiną prognozę, tai dalis numatytų teritorijų liks neužstatyta ir galės būti naudojama žemės ūkio veiklai.

3.3 Plėtros prielaidos

Vadovaujantis parengtomis miestelio plėtros prognozėmis, nustatomos svarbiausios planuojamos teritorijos plėtros prielaidos, t. y. konkrečių objektų ar veiklos sričių plėtra, kuri galėtų radikalios paveikti miestelio veiklą ir plano struktūrą.

Betygalos miestelio plėtros prielaidos:

- vietos ir užsienio investicijos;
- smulkaus ir vidutinio verslo plėtra - plėtojamose paslaugos gyventojams ir ūkio subjektams, kuriamos naujos darbo vietos;

- gyvenimo kokybės plėtra - kuriama viešųjų erdvių ir želdynų sistema, plėtojamoms ir atnaujinamos inžinerinių tinklų sistemos, keliama komunalinių paslaugų kokybė, sudaromos sąlygos gyventojų mobilumui (priemiestinio viešojo transporto paslaugų plėtra), aplinka pritaikoma senjorams ir žmonėms su negalia, viešųjų paslaugų įvairovės plėtra.

4 GAMTINĖS APLINKOS IR KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS

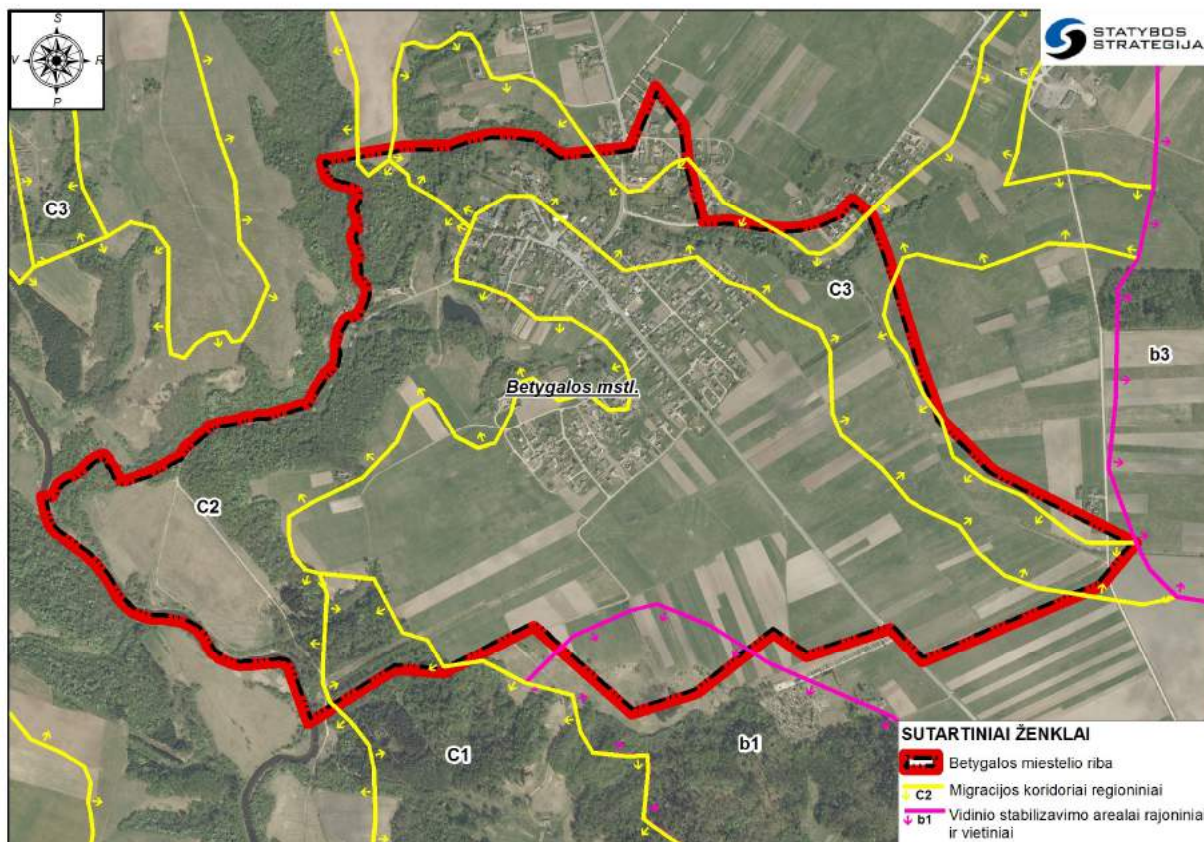
Betygalos miestelio koncepcijos modelis kuriamas darniosios plėtros principais. Planuojant saugomi gamtinio karkaso elementai - migracijos koridoriai, saugomos gamtinės teritorijos. Saugotinas regiono landšaftas, jo vertingieji elementai, nekilnojamas kultūros paveldas.

4.1 Gamtinė aplinka

4.1.1 Gamtinis karkasas ir saugomos teritorijos

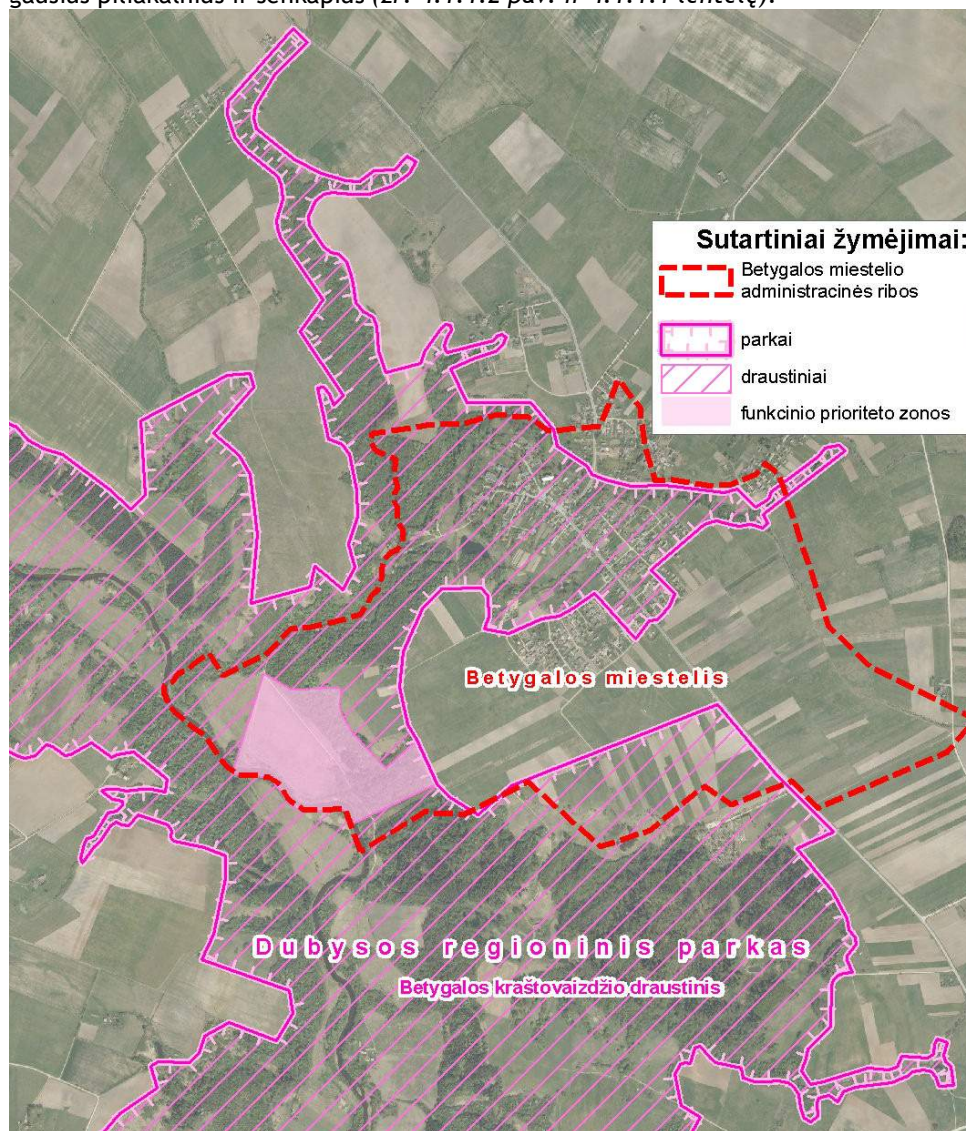
Gamtinio karkaso elementų išlaikymui bendruoju planu numatoma išsaugoti ekologinio kompensavimo koridorius - esamas žaliašias jungtis, kurios gali atlikti ekologinio kompensavimo funkcijas. Tai ne tik stiprintų gamtinius ryšius, bet ir mažintų oro užterštumą, triukšmo sklaidimą, gerintų oro kokybę, mikroklimatą, estetinį miestelio vaizdą. Gamtinio karkaso teritorijose, veikla reglamentuojama pagal Gamtinio karkaso nuostatų reikalavimus.

[Betygalos miestelio teritoriją patenka regioniniai migracijos koridoriai ir rajoniniai bei vietiniai vidinio stabilizavimo arealai (žr. 4.1.1.1 pav.)

4.1.1.1 pav. Betygalos miestelio gamtinio karkaso schema

Miestelio teritorijoje yra Betygalos kraštovaizdžio draustinis, kurio steigimo tikslas išsaugoti unikalų Lietuvoje Dubysos plačiadugnio stačiašlaitio gilaus senslėnio su eroziniais raguvynais kompleksą, Lelyko, Šventupio, Šakumos, Upytės upelių žemupius, Betygalos urbanistinį kompleksą, Ugionių bažnyčią, gausius piliakalnius ir senkapius (žr. 4.1.1.2 pav. ir 4.1.1.1 lentelę).

4.1.1.2 pav. Saugomos teritorijos
(Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2012 m.)

4.1.1.1 lentelė. Betygalos kraštovaizdžio draustinio aprašas

Draustinio pavadinimas:	Betygalos kraštovaizdžio draustinis
Draustinio reikšmė:	Konservacinio prioriteto funkcinė zona - draustinis
Draustinio pobūdis:	Kompleksinis
Draustinio rūšis:	Kraštovaizdžio
Saugomos teritorijos, kurioje yra funkcinio prioriteto zona, identifikatorius :	0700000000015
Plotas, ha:	2229.41741854
Vieta:	Raseinių raj. savivaldybė
Steigėjas - institucija:	Lietuvos Respublikos Vyriausybė
Steigimo data:	1996.04.18
Isteigimo teisės aktas:	LRV 1996 m. balandžio 11 d. nutarimas Nr. 443 (Žin., 1996, Nr.

	34-842)
Steigimo tikslas:	išsaugoti unikalų Lietuvoje Dubysos plačiadugnio stačiašlaitio gilaus senslėnio su eroziniais raguvynais kompleksą, Lelyko, Šventupio, Šakumos, Upytės upelių žemupius, Betygalos urbanistinį kompleksą, Ugionių bažnyčią, gausius piliakalnius ir senkapius
Bendrieji veiklos reglamentai:	Bendrųjų veiklos reglamentų aprašymas
Specialieji / individualieji veiklos reglamentai:	
Įregistravimo į kadastrą data:	2008.06.10
Duomenų šaltiniai:	
Saugomai teritorijai arba jos daliai suteiktas tarptautinės svarbos teritorijos statusas:	Neturi
Saugomai teritorijai arba jos daliai suteiktas tarptautinės svarbos teritorijos statuso aprašymas:	
Duomenys apie valstybinio draustinio buferinę apsaugos zoną:	
Duomenys apie kraštovaizdžio tvarkymo zonas:	

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2012 m.

Miestelio teritorijos dalis patenka į **Dubysos regioninį parką** (žr. 4.1.1.3 pav. ir 4.1.1.2 lentelę). Dubysos regioninis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 "Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo" (Žin., 1992, Nr. 30-913), siekiant išsaugoti raiškiausią Lietuvoje Dubysos erozinio slėnio kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes. Regioninio parko paskirtis, apibrėžta 1996 m. liepos 19 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 855 "Dėl Anykščių, Dubysos, Krekenavos, Metelių, Pavilnių, Rambyno, Salantų, Sirvėtos, Tytuvėnų, Varnių, Veisiejų, Ventos, Verkių ir Vištyčio regioninių parkų nuostatų patvirtinimo", yra išsaugoti raiškų Dubysos senslėnį, išraižytą intakų slėnių ir raguvų, ir ypač didelės geomorfologinės, hidrografinės, botaninės bei kultūrinės vertės kraštovaizdį; išsaugoti kultūros paveldo vertybes; išsaugoti gamtinės ekosistemos stabilumą, biotos komponentus; atkurti sunaikintus ir pažeistus gamtos, kultūros kompleksus bei objektus; atlikti mokslo tyrimus ir kaupti informaciją gamtosaugos, kultūros paveldo apsaugos ir kitose srityse; sudaryti sąlygas plėtoti rekreacinę veiklą, pirmiausia pažintinį turizmą, poilsiavimą tam skirtose zonose bei vietose, numatytose regioninio parko planavimo schemoje; reglamentuoti ūkinę veiklą bei urbanizacijos plėtotę pagal regioninio parko planavimo schemą; propaguoti gamtosaugos idėjas, materialinės ir dvasinės kultūros palikimą.

4.1.1.2 lentelė. Dubysos regioninio parko aprašas

Identifikavimo kodas:	0700000000015
Valstybinio parko pavadinimas:	Dubysos regioninis parkas
Parko tipas:	Regioniniai
Parko pobūdis:	-
Plotas, ha:	11546.57900314
Steigėjas - institucija:	Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba - Atkuriamasis Seimas
Steigimo data:	1992.09.24
Įsteigimo teisės aktas:	LR AT 1992-09-24 nutarimas Nr. I-2913 (Žin., 1992, Nr. 30-913)
Steigimo tikslas:	išsaugoti raiškiausią Lietuvoje Dubysos erozinio slėnio kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes
Vieta:	Kauno apskritis, Raseinių rajono savivaldybė; Šiaulių apskritis, Kelmės rajono savivaldybė
Bendrieji veiklos reglamentai:	Bendrųjų veiklos reglamentų aprašymas
Specialieji / individualieji veiklos reglamentai:	Dubysos regioninio parko apsaugos reglamentas, patvirtintas LR aplinkos ministro 2002 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. 414 (Žin., 2002, Nr. 86-3713; 2008, Nr. 38-1411; 2009, Nr. 46-1831)
Įregistravimo į kadastrą data:	2005.10.13

Saugomai teritorijai arba jos daliai suteiktas tarptautinės svarbos teritorijos statusas:	Paukščių ir buveinių apsaugos
Saugomai teritorijai arba jos daliai suteiktas tarptautinės svarbos teritorijos statuso aprašymas:	Tik dalis parko turi paukščių ir buveinių apsaugai svarbių teritorijų statusą
Duomenys apie parko funkcinio prioriteto zonas:	Dubysos regioninio parko ir jo zonų ribų planas patvirtintas LRV 2006 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 426 (Žin., 2006, Nr. 51-1886)
Duomenys apie kraštovaizdžio tvarkymo zonas:	Dubysos regioninio parko tvarkymo planas patvirtintas LR aplinkos ministro 2006 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-348 (Žin., 2006, Nr. 82-3291)

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2012 m.

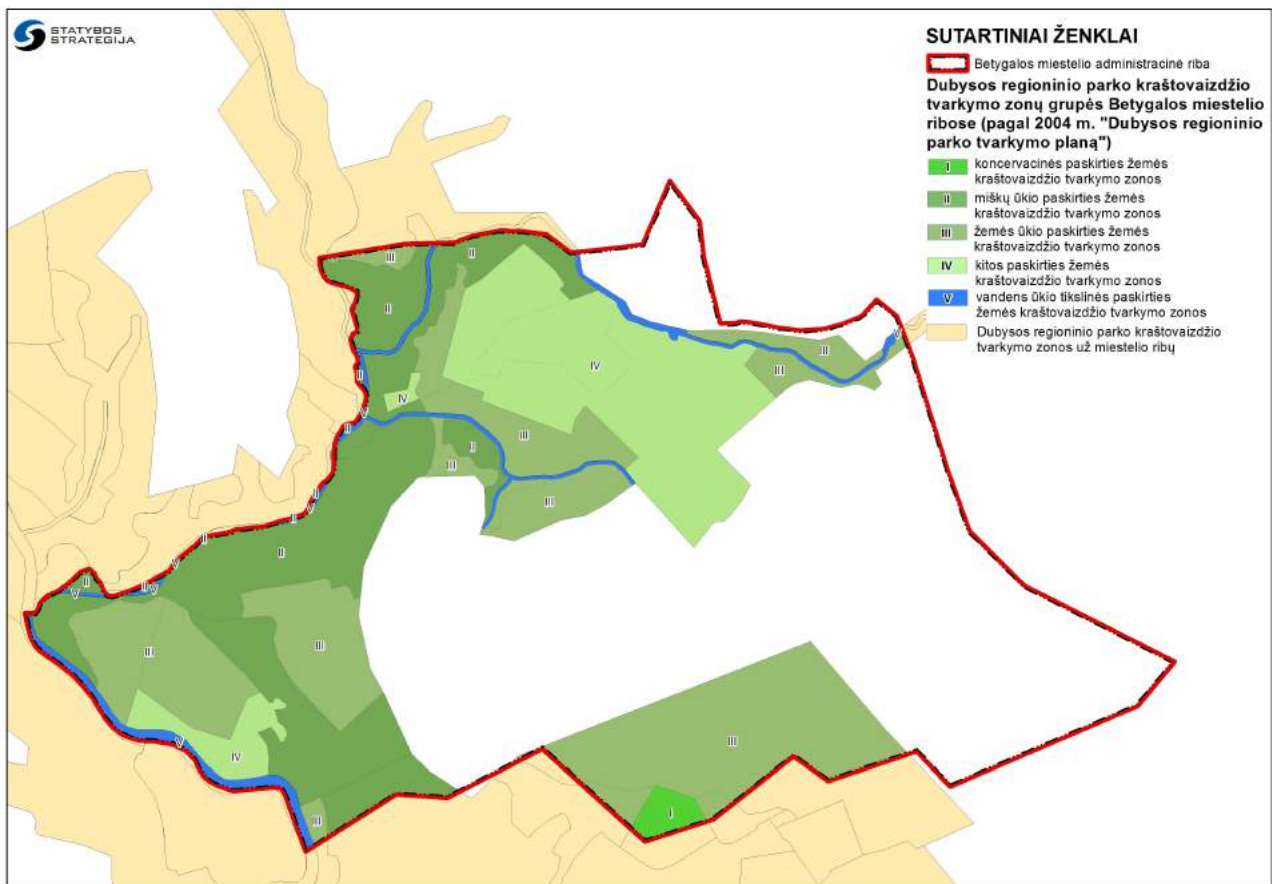
Dubysos regioninio parko Kraštovaizdžio tvarkymo zonos ir reglamentai

Valstybinių parkų tvarkymo planuose išskiriamos kraštovaizdžio tvarkymo zonos, kuriose reguliuojamas teritorijos naudojimas ir apsauga. Jos nustatomos pagal tipinius apsaugos reglamentus.

Kraštovaizdžio tvarkymo zonos išskiriamos pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį.

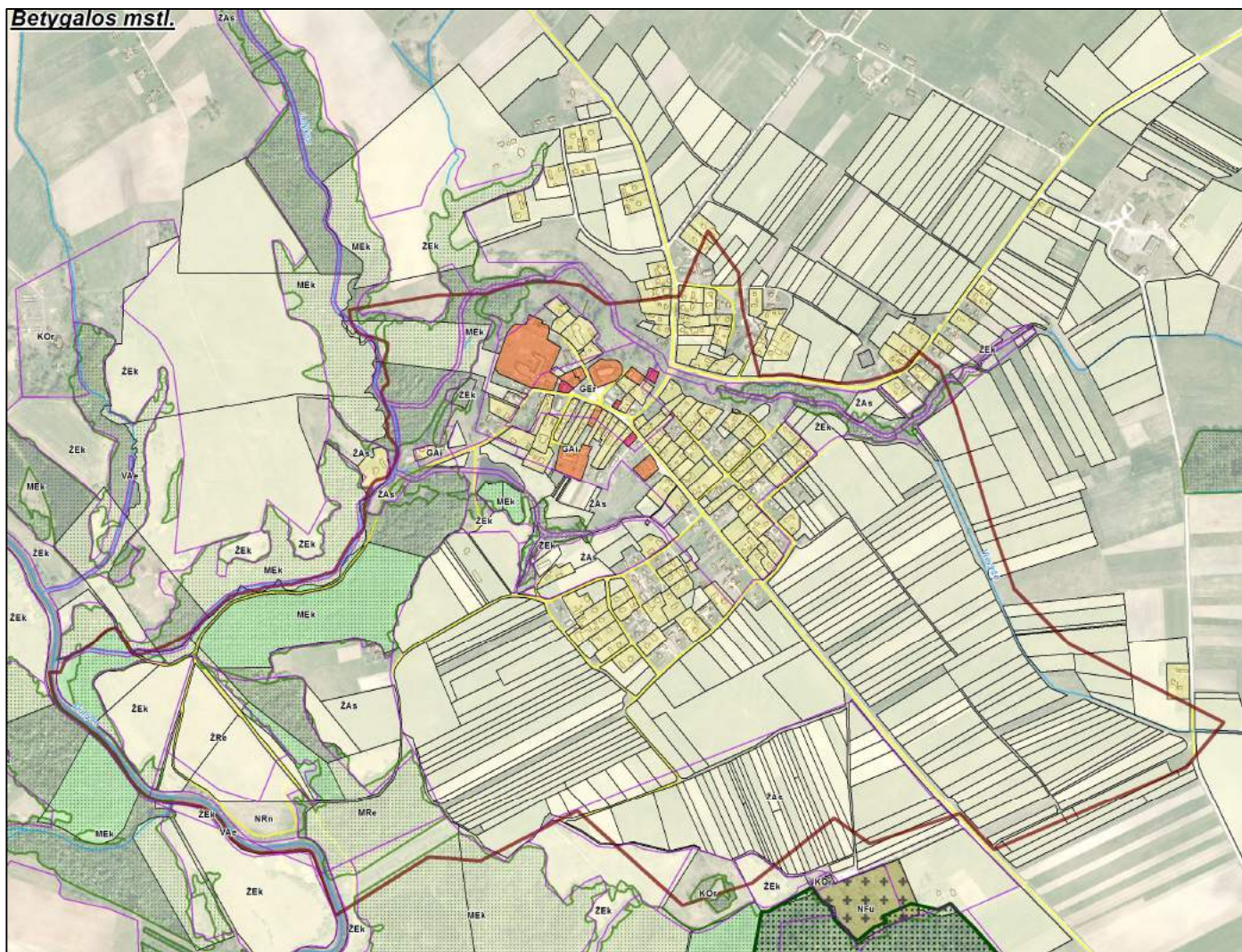
Pagal Dubysos regioninio parko tvarkymo planą į Betygalos miestelio teritoriją patenkančios kraštovaizdžio tvarkymo zonos ir reglamentai (žr. 4.1.1.4 pav.):

- **konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:**
  - *gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje* - reguliuojamos apsaugos (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos.
- **miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:**
  - *ekosistemų apsaugos miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje* - išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo miškų (MEK) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;
  - *rekreacinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje* - ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų) (MRe) kraštovaizdžio tvarkymo zonos.
- **žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:**
  - *ekosistemas saugančių agrarinių teritorijų zonų grupėje* - ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (ŽEk) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;
  - *rekreacinių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje* - ekstensyvaus pritaikymo (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;
  - *apsauginių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje* - specializuoto apsauginio ūkininkavimo (ŽAs) kraštovaizdžio tvarkymo zonos.
- **kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos** -
  - *kultūros paveldo požimių vertingų miestų, miestelių, kaimų ir jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje* - kraštovaizdžio atnaujinamojo (GEr) tvarkymo zonos;
  - *apsauginių teritorijų miestų ir miestelių, kaimų ir jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje* - sugriežtinto vizualinio reguliavimo (GAi) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;
  - *rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje* - subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos (NRn) kraštovaizdžio tvarkymo zonos.
- **vandens ūkio tikslinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos** -
  - *bendro naudojimo (bendrosios apsaugos) kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje* - ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo (VAe) kraštovaizdžio tvarkymo zonos.

4.1.1.3 pav. Dubysos regioninio parko kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės Betygalos miestelio ribose

4.1.1.4 pav. Dubysos regioninio parko kraštovaizdžio tvarkymo zonos Betygalos miestelyje

Miestelio teritorijoje yra regioninio parko funkcinio prioriteto zona (žr. 4.1.1.3 lentelę).

4.1.1.3 lentelė. Funkcinio prioriteto zonos aprašas

Identifikavimo kodas:	1220000000046
Funkcinio prioriteto zonos pobūdis:	Rekreacinio prioriteto zona
Konservacinio prioriteto zonos pavadinimas:	Rekreacinio prioriteto zona
Saugomos teritorijos, kurioje yra funkcinio prioriteto zona, tipas:	Regioninis parkas
Saugomos teritorijos, kurioje yra funkcinio prioriteto zona, identifikatorius:	0700000000015
Vieta:	
Plotas, ha:	20.48271834
Steigėjas - institucija:	
Steigimo data:	
Isteigimo tikslas:	
Funkcinio prioriteto zonavimo schemos parengimo teisinis pagrindas:	LRV 2006 m. gegužės 5 d. nutarimas Nr. 426

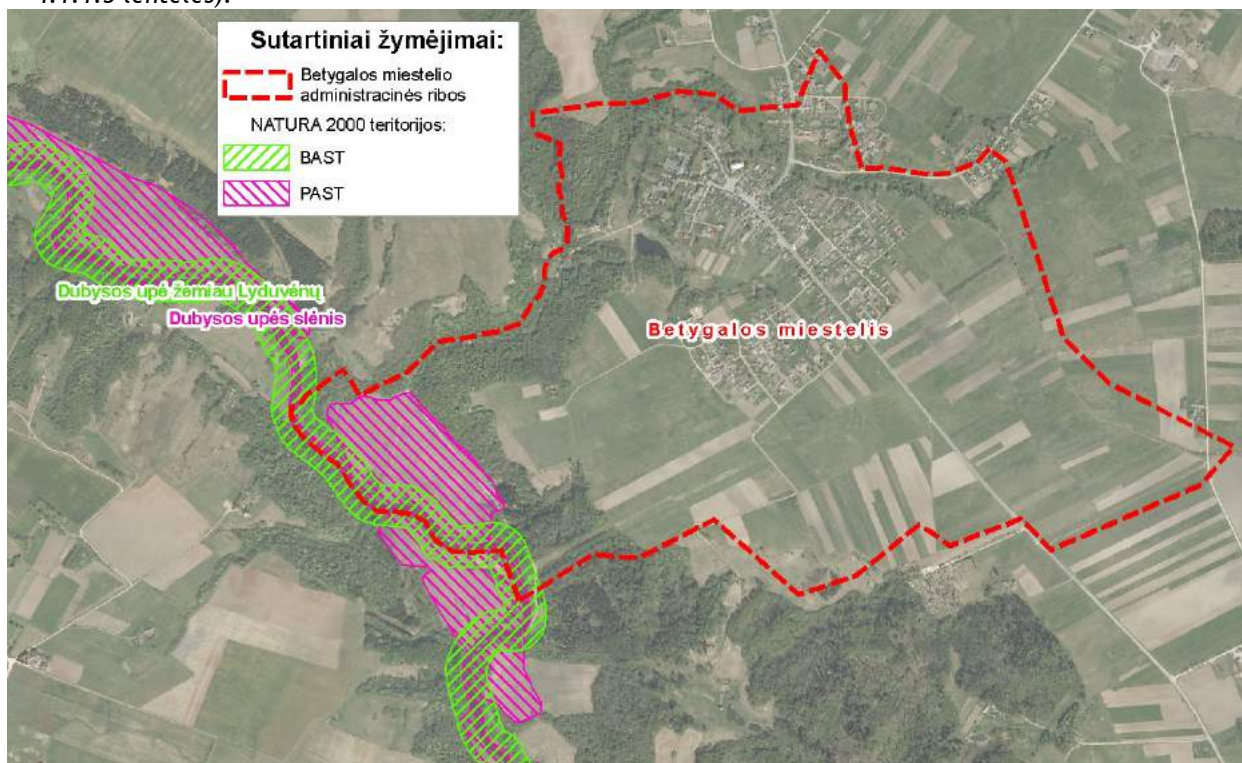

Funkcinio prioriteto zonavimo schemos rengėjas - institucija:	VĮ „Valstybinis žemėtvarkos institutas“
Funkcinio prioriteto zonavimo schemos parengimo data:	2006.05.01
Pastabos, aprašomoji informacija:	

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2012 m.

18 km atstumu nuo Betygalos miestelio yra Tytuvėnų regioninis parkas. Parkas įsteigtas siekiant išsaugoti vieningą kultūrinę ir gamtinę aplinką - garsius katalikybės židinius - Tytuvėnus ir Šiluvą.

Į Betygalos miestelio ribas patenka buveinių apsaugai svarbi teritorija (BAST) - Dubysos upė žemiau Lyduvėnų, bei paukščių apsaugai svarbi teritorija (PAST) - Dubysos upės slėnis (žr. 4.1.1.5 pav. ir 4.1.1.4 ir 4.1.1.5 lenteles).

4.1.1.5 pav. NATURA 2000 teritorijos

(Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2012 m.)

4.1.1.4 lentelė. BAST Betygalos miestelio teritorijoje aprašas

Identifikavimo kodas:	1000000000080
Vietovės identifikatorius (ES kodas):	LTRAS0002
Buveinių apsaugai svarbios teritorijos pavadinimas:	Dubysos upė žemiau Lyduvėnų
Vieta:	Jurbarko raj., Kauno raj., Raseinių raj. savivaldybės
Plotas, ha:	1051.79527556
Ilgis, km:	
Apsaugos statusas:	Teritorijos atitinkančios BAST kriterijus ir patvirtintos ministro įsakymu
Statuso suteikimo data:	2005.08.31
Buveinių apsaugai svarbios vietovės įsteigimo pagrindas (juridinis aktas):	LR aplinkos ministro 2009-04-22 įsakymas Nr. D1-210 (Žin., 2009, Nr. 51-2039)
Saugomos teritorijos priskyrimo Natura 2000 tinklui tikslas:	Baltijos lašiša; Kartuolė; Mažoji nėgė; Ovalioji geldutė; Paprastasis kirtiklis; Paprastasis kūjagalvis; Pleištinė skėtė; Ūdra

Bendrieji veiklos reglamentai:	LRV 2004-03-15 nutarimo Nr. 276 „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335; 2006, Nr. 44-1606) 1 priedas
Įregistravimo į kadastrą data:	2007.01.03

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2012 m.

4.1.1.5 lentelė. PAST Betygalos miestelio teritorijoje aprašas

Identifikavimo kodas:	1100000000068
Vietovės identifikatorius (ES kodas):	LTRASB001
Paukščių apsaugai svarbios teritorijos pavadinimas:	Dubysos upės slėnis
Vieta:	Raseinių raj., Jurbarko raj., Kauno raj. savivaldybės
Plotas, ha:	1117.01686225
Ilgis, km:	
Statuso suteikimo data:	2004.04.17
Paukščių apsaugai svarbios teritorijos įsteigimo pagrindas:	LRV 2004-04-08 nutarimas Nr. 399 (Žin., 2004, 55-1899)
Saugomos teritorijos priskyrimo Natura 2000 tinklui tikslas:	Griežlės (Crex crex), tulžių (Alcedo atthis) apsaugai
Bendrieji veiklos reglamentai:	LRV 2004-03-15 nutarimo Nr. 276 „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335; 2006, Nr. 44-1606) 2 priedas
Įregistravimo į kadastrą data:	2006.06.15

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2012 m.

Dėl teritorinių ypatumų paukščių apsaugai svarbi teritorija (PAST) ir buveinių apsaugai svarbi teritorija (BAST) yra akivaizdžiai jautrios ir reikšmingos bendrojo plano sprendiniams, numatant perspektyvines rekreacines ir bendro naudojimo teritorijas bei galimų objektų statybą.

Vertinant galimų alternatyvų pasekmes gamtinei aplinkai, neigiamų pasekmių neprognazuojama.

4.1.2 Gamtosaugos kryptys

Žemiau pateikiamos pagrindinės gamtosaugos kryptys numatomos Betygalos miestelio vystymo koncepcijos stadijoje:

- sumažinti neigiamą žmogaus veiklos poveikį paviršinio vandens telkiniams - siekti geros Dubysos upės ir Lelyko bei Vieviršės upelių būklės, pakrantėse vykdyti veiklą, neprieštaraujančią paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostoms keliamiems reikalavimams;
- užtikrinti esamų gamtinių rekreacinių išteklių - žaliųjų plotų, raiškaus kraštovaizdžio zonų išsaugojimą bei racionalų naudojimą. Numatyti gamtinės rekreacinės aplinkos ypatumus atitinkantį ekstensyvų ar intensyvų naudojimą, rekreacinės infrastruktūros plėtojimą;
- formuoti racionalią, ekologiškai pagrįstą miestelio teritorijos žemėnaudos struktūrą, galinčią užtikrinti kraštovaizdžio stabilumą - teritoriškai subalansuoti kultūrinio kraštovaizdžio formavimą, racionaliai teritoriškai išdėstant gyvenamosios, gamybinės, rekreacinės ir kitos paskirties teritorijas, išlaikant esamą bei didinant natūralių ar pusiau natūralių teritorijų plotą, užtikrinant reikiamą gamtinio karkaso teritorijų - ekologinio kompensavimo zonų sistemos sukūrimą, organizuojant pilnavertę žaliųjų plotų sistemą;
- išvengti gamtinio kraštovaizdžio natūralios struktūros darkymo ir degradavimo patikimo geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijose - išsaugoti nuo urbanizavimo santykinai natūralaus kraštovaizdžio teritorijas, nustatant joms ekologinį pilnavertiškumą užtikrinantį tvarkymo režimą;
- išsaugoti ir gausinti natūralaus bei subnatūralaus kraštovaizdžio teritorijas - saugoti ir plėsti žaliuosius plotus (želdynus) urbanizuotose teritorijose nuosekliai įgyvendinant „Želdynų apsaugos, tvarkymo ir atkūrimo strategijos“ nuostatas; užtikrinti Dubysos upės ir Lelyko bei Vieviršės upelių

šlaitų, raiškių reljefo formų bei kitų hidrografinio tinklo elementų natūralumo apsaugą, tuo pačiu išsaugant urbanizuotų teritorijų kraštovaizdžio vaizdingumą;

- sumažinti paviršinių vandenų teršimą - vykdant nuotekų (buitinių, paviršinių, gamybinių) surinkimo tinklų ir valymo įrenginių modernizavimą bei vystymą, optimizuojant jų eksploatavimą, plečiant vietinio valymo technologijų taikymą. Ypatinę dėmesį skirti lietaus nuotekų valymui - modernizuoti ir išplėsti esamus bei pastatyti naujus ES reikalavimus atitinkančius lietaus nuotekų tinklus ir valymo įrenginius, taikyti tobulesnius eksploatacijos ir ūkininkavimo metodus;
- sumažinti gėlo požeminio vandens teršimą siekiant, kad visų miesto gyventojų naudojamo geriamo vandens kokybė atitiktų ES reikalavimus. Gyventojus, vartojančius šachtinių šulinių vandenį, aprūpinti geros kokybės geriamu vandeniu iš gilesnių vandeningų horizontų (plečiant geriamojo vandens viešojo tiekimo tinklą), vykdyti požeminio vandens monitoringą;
- gerinti aplinkos oro higieninę būklę - formuoti apsauginės paskirties želdynus pramonės įmonių ir komunalinių objektų sanitarinės apsaugos zonose, intensyvaus transporto srautų judėjimo koridoriuose, tobulinti miestelio susisiekimo sistemą.

Pagal Dubysos regioninio parko tvarkymo planą gamtinio karkaso teritorijų gamtiniam natūralumui padidinti numatoma:

- išlaikyti natūralias ir pusiau natūralias pievas;
- skatinti kraštovaizdžio įvairovės išsaugojimą visoje regioninio parko teritorijoje;
- stiprinti ekosistemų apsaugos funkcijas miškuose ir natūraliose pievose - didinti jų struktūros biologinę įvairovę;
- nestatyti pramonės objektų, stambių gyvenamųjų, žemės ūkio ar kitokių stambių techninių kompleksų visoje parko teritorijoje;
- projektuoti bei statyti naujus pastatus regioninio parko teritorijoje taip, kad būtų išlaikytas reikiamas atstumas iki raiškių reljefo formų bei hidrografinio tinklo elementų;
- organizuoti parko teritorijoje šiukšlių surinkimą ir išvežimą.

Pagal Dubysos regioninio parko tvarkymo planą pagrindinės gamtosausugos tvarkymo priemonės:

- parko gamtos vertybių apsaugos priemonių sistema orientuojama į natūralių ekosistemų bei gyvybingų populiacijų išsaugojimą, degraduotų teritorijų atkūrimą, kultūros paveldo vertybių apsaugą bei pritaikymą pažintiniam turizmui plėtoti ir suformuoti rekreacinę infrastruktūrą.
- išsaugoti vertingą Dubysos vidurupio slėnio kraštovaizdį su šlaitų eroziniais kompleksais, vaizdingus intakus, miškų ekosistemas, upių šlaitų bei pievų augalijos bendrijas su gyvūnų gausa ir įvairove.
- techninėmis priemonėmis užtikrinti Dubysos ir jos intakų vandens kokybės apsaugą.
- sutvarkyti vandens apsaugos zonas prie vandens telkinių, geriamo vandens šaltinių.
- sudaryti sąlygas tinkamai mėgėjiškai žvejybai Dubysoje ir jos intakuose.
- ekologinėmis priemonėmis stabdyti natūralių pievų užkrūmijimą ar užžėlimą mišku.
- parengti programą numatant veiksmus ir priemones Dubysos ardomy krantų tvirtinimui.
- parengti atliekų surinkimo ir tvarkymo programą ir ją įgyvendinti.

kurti vieną monitoringo sistemą.

4.1.3 Miestelio žaliųjų plotų sistemos sukūrimas

Miestelio vystymo koncepcijoje, žaliųjų plotų sistemos sukūrimas nustatomas kaip viena iš prioritetinių Betygalos miestelio plėtojimo krypčių, formuojant patrauklaus, patogaus gyventi miestelio įvaizdį. Siekiant suformuoti pilnavertę žaliųjų plotų sistemą, galinčią atlikti visus jai keliamus uždavinius būtina:

- saugoti miestelio gamtinę aplinką, formuoti turtingą žaliaisiais plotais miestelio struktūrą;
- išsaugoti visas esamas žaliasias zonas urbanizuotoje miestelio dalyje, didinti jų patrauklumą, plėsti rekreacinio panaudojimo galimybes;
- išvengti statybų skverbimosi į vertingiausias gamtosauginiu ir estetiniu požiūriu miestelio gamtinio karkaso teritorijas;

- formuoti atskiruosius želdynus naujai įsavinamose miestelio zonose ir įjungti juos į esamą žaliųjų plotų sistemą;
- formuoti apsauginius želdynus gamybinių, komunalinių ir infrastruktūros teritorijų aplinkoje;
- reikiamą dėmesį skirti svarbiausių sistemos grandžių - parkų, skverų ir žaliųjų jungčių formavimui bei tvarkymui.

Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcijoje siūloma formuoti vientisą miestelio gamtinį derinį, vystyti žaliųjų jungčių tinklą bei aktyviau įtraukti turimus rekreacinius išteklius į miestelio planinę erdvinę struktūrą.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2007-12-21, Nr. D1-694) II skyriaus 14 punktu pažymėta, kad bendras miestelio rekreacinės paskirties želdynų, įskaitant vejas ir gėlynus, plotas, tenkantis vienam gyventojui turi būti - 15 m².

4.2 Kultūros paveldo apsaugos kryptys

Pagal LR teritorijos bendrąjį planą vienas iš svarbiausių veiksnių, įtakančių bendrąją kraštovaizdžio formavimo politiką, yra ypatingą reikšmę kraštovaizdžio vizualinėje struktūroje turinčių nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorinė sklaida bei patraukliausių kultūros paveldo objektų sankaupos arealai.

Rengiant Betygalos miestelio bendrojo plano koncepciją, įvertintas paveldosauginis aspektas. Nustatant miestelio teritorijos vystymo bendrąją erdvinę koncepciją, funkcinius prioritetus ir teritorijos tvarkymo reglamentavimo ypatumus, atsižvelgta į saugomus ir įteisintus juridškai kultūros paveldo objektus.

Betygalos miestelyje esantys saugomi objektai registruoti Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registre: Kryžius (unikalus objekto kodas: 2888), Šaltinėlis, vad. Šv. Jono (Gaivučiu) (unikalus objekto kodas: 2071), Miestelio istorinė zona (20368), Betygalos piliakalnis (5566), Vytauto Didžiojo paminklas (13454), Altorius su 5 skulptūromis (13455).

Nekilnojamas kultūros paveldas Betygalos miestelyje turi būti integruojamas į visuomenės gyvenimą, pritaikant jį taip naudoti, kad geriausiai atsiskleistų paveldo vertingosios savybės ir būtų sudarytos galimybės jį pažinti, taip pat puoselėjant ir kultūrinį kraštovaizdį.

4.2.1 Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano koncepciją įtakančios esamos būklės analizės išvados (kultūros paveldas)

Raseinių rajono savivaldybės bendrojo plano nuostatos kultūros paveldo srityje

Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane, patvirtintame Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2007-10-25 sprendimu Nr. (1.1)TS-234, kultūros paveldo daliai skiriamas ypatingas dėmesys.

- *”Kultūros paveldo objektų išsaugojimas ir tinkamas jo naudojimas - svarbiausias uždavinys rajono bendrojo plano veikimo laikotarpiu;*
- *specialiųjų paveldosauginių planų sudarymas dar neįtrauktiems į registrą urbanistiniams, architektūriniams (ypač mediniams) ir kitiems objektams sudarys galimybes juos išsaugoti;*
- *paveldo objektų savininkai ir naudotojai turi gerai žinoti savo teises ir pareigas. jie turi būti skatinami moraliai ir ekonomiškai, naudojant objektus pažintiniams kultūriniam turizmui;*
- *rajono savivaldybės paruoštos tikslinės rūšinės kultūros paveldo objektų tvarkymo programos leis pretenduoti į ES lėšų panaudojimą ir kaupti tam skirtą fondą.”*

Raseinių rajone daug gamtos, kultūros, istorijos, architektūros, archeologijos, dvasinės srities objektų. Čia turtingos, garsėjančios pasaulyje, įvairių renginių, švenčių, atleidų - nematerialiojo paveldo, tradicijos. Raseinių regione susiklostė ypatinga paveldo objektų, renginių ir jų gamtinės, kraštovaizdinės scenos vienovė, būdinga tik šiam Dubysos arealui. Todėl rekreacijos, pažintinio ir kultūrinio turizmo vystymo galimybės rajone ypač didelės.

Raseinių rajono savivaldybės bendrajame plane siūloma parengti Betygalos miestelio centrinės dalies vystymo specialųjį planą su paveldosaugine dalimi.

Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano koncepciją įtakojančios kultūros paveldo esamos būklės analizės išvados

- Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (ypač kompleksinių) teritorinis respektavimas labai svarbus rengiant BP plano sprendinius;
- Teritorijų apsaugos tikslai rengiant BP sprendinius turi užtikrinti kultūros paveldo objektų išsaugojimą;
- Betygalos miestelio radialinis planas su netaisyklingos formos ir išplatėjusios gatvės pavidalo aikštėmis susiformavo XVI-XVIII a. Miestelio centre vyrauja XIX a. pab.-XX a. pradžios užstatymas, toliau nuo centro - XX a. II pusės užstatymas. Tarybiniu laikotarpiu smulkų centrinės dalies sodybinio užstatymo ritmą sudarkė stambūs statiniai;
- Pagal nekilnojamojo kultūros paveldo vertingąsias savybes Betygalos miestelyje ir jo artimoje aplinkoje dominuoja archeologinis, urbanistinis, architektūrinis pobūdžiai. Šie kultūros paveldo objektai ir turėtų būti labiausiai lankomi turistų;
- Turėtų būti patikslintos Betygalos miestelio istorinės zonos (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 20368) teritorijos ribos ir šios saugomos vietovės apsaugos zonų ribos bei paveldosaugos reikalavimai jose;
- Betygalos miestelio turinė erdvinė dominantė - Šv. Mikalojaus bažnyčia ir varpinė. Bažnyčia su varpine siūloma suteikti kultūros paveldo objekto statusą.

4.2.2 Koncepcija

Kultūros paveldas - svarbiausias faktorius, formuojantis istorinių miestų ir miestelių identitetą, įtakojantis jų bendruomenių savimonę, prisidedantis ir prie ekonominio gerbūvio augimo, todėl jo išsaugojimas ateities kartoms - pirmaeilis uždavinys.

Rengiant Betygalos miestelio teritorijos bendrąjį planą reikia darniai suderinti kultūros paveldo apsaugos reikalavimus ir, urbanistikos vertybėse neišvengiamą, vystymosi bei pritaikymo šiandienos poreikiams būtinybę, įvertinti realias savivaldybės bei vietos gyventojų galimybes.

Bendrajame plane reikia užkoduoti kai kurias strategines miestelio vystymosi nuostatas:

- gyventojams patogios visuomeninės erdvės miestelio centre, buvusioje turgaus aikštėje sukūrimas,
- turistinio rekreacinio miestelio patrauklumo padidinimas išsaugant jo identitetą, restauruojant kultūros paveldą, pabrėžiant jo būdingiausius bruožus bei darniai pritaikant nūdienos poreikiams.

Svarbiausi faktoriai, įtakojantys koncepcijos sprendinius - tai Betygalos miestelio poreikis tvarkyti ir vystyti savo centrą, susiformavęs transporto tranzitas per centrą bei kultūros paveldo apsaugos reikalavimai.

Paveldosauginiai, urbanistiniai ir architektūriniai reikalavimai išplaukia iš siekio išsaugoti, išryškinti bei atgaivinti urbanistikos kultūros vertybės - Betygalos miestelio istorinės zonos (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 20368) vertingąsias savybes:

- planinę struktūrą (radialinis planas su netaisyklingos formos ir išplatėjusios gatvės pavidalo aikštėmis, gamtiniai elementai - banguotas reljefas, želdiniai);
- turinę erdvinę struktūrą (vientisa, sodybinio perimetrinio užstatymo pagal pagrindines gatves, tankėjančio į centrą su turine erdvine dominante - Šv. Mikalojaus bažnyčia ir varpine);

- užstatymo bruožus (sodybiniam perimetriniui užstatymui būdingą sklypo užstatymą gyvenamaisiais ir ūkinės paskirties pastatais, gyvenamuosius namus ilguoju arba galiniu fasadu išdėstant palei gatvės liniją; pastatams būdingus dvišlaičius, pusvalminius stogus, langines, medžio apdailą ir kt.).

Kultūros paveldo objektų apskaita yra ne BP rengėjų kompetencija, tačiau reikia numatyti, kad specialiuoju paveldotvarkos planu turėtų būti patikslintos Betygalos miestelio istorinės zonos (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 20368) teritorijos ribos ir šios saugomos vietovės apsaugos zonų ribos bei paveldosaugos reikalavimai jose. Siūloma sumažinti apsaugos zonos ribas.

Betygalos miestelio tūrinė erdvinė dominantė - Šv. Mikalojaus bažnyčia ir varpinė. Bažnyčiai su varpine siūloma suteikti kultūros vertybės statusą. Kultūros paveldo objektų apskaita yra ne BP rengėjų kompetencija, objekto statusą ir vertingąsias savybes turėtų nustatyti Nekilnojamojo kultūros paveldo tarybos vertinimo aktas.

Miestelio kultūros paveldo apsaugos, tvarkymo ir naudojimo kryptys

Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcijoje įtvirtinamos pagrindinės nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimo miestelyje nuostatos:

- miestelio struktūros išsaugojimas;
- prioritetas teikiamas kultūros paveldo objektų autento apsaugai ir palaikymui;
- kultūros paveldo objektų išsaugojimas naudojant pagal paskirtį ir viešajai pagarbai.

Pagrindinė koncepcijos nuostata būtų - išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą kaip neatskiriamą ir integruotą miestovaizdžio elementą.

Pažymėtina ir tai, kad realių teigiamų poslinkių kultūros paveldo apsaugos ir naudojimo srityje galima tikėtis tik tada, kai pagal aiškius reikalavimus būtų tvarkomi ir pritaikyti šiandieninei funkcijai kultūros paveldo objektai. Tai svarbu visiems objektams - tiek paviniams (statiniams, piliakalniams ir kt.), tiek ir kompleksiniams (senamiesčiams, miesteliams, etnografiniams kaimams, dvarų sodyboms, parkams).

Pagal Dubysos regioninio parko tvarkymo planą Kultūros paveldo vertybių apsaugos organizavimo kryptys yra šios:

- įteisintų kultūros paveldo vertybių tyrimas, ieškant veiksmingesnių jų išsaugojimo būdų;
- naujų objektų, turinčių kultūrinės vertės požymių paieška ir įteisinimas;
- kultūros paveldo vertybių propagavimas siekiant sudominti jų savininkus vertybių apsauga bei patraukiant lankytojus, iš kurių savininkai galėtų gauti pajamų;
- lėšų kultūros paveldo objektams tvarkyti ir prižiūrėti paieškos.

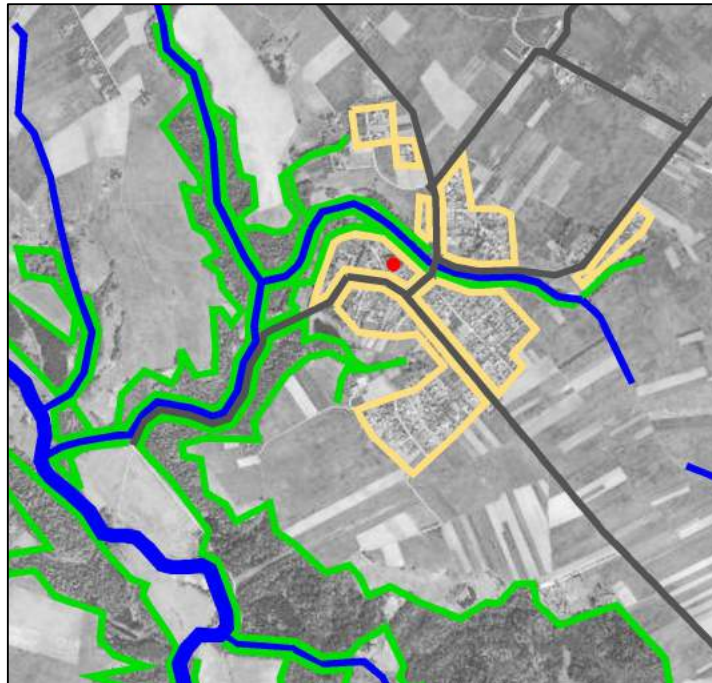
Pagal Dubysos regioninio parko tvarkymo planą Regioninio parko kultūros paveldo vertybėms išsaugoti numatyti šie jų tvarkymo būdai: restauravimas, regeneravimas, renovavimas, rekonstravimas. Tvarkymo būdai ar jų deriniai parenkami pagal kultūros paveldo kompleksų ar objektų santykinę vertę, teritorinį jų išsidėstymą ir realias finansines galimybes.

5 PLĖTROS KONCEPCIJOS KŪRIMO METODINIAI PRINCIPAI

5.1 Betygalos miestelio urbanistinės struktūros bei architektūrinės erdvinės kompozicijos vystymo koncepcija

Betygalos miestelio urbanistinis savitumas ir jo išskirtinės savybės turi lemiamą reikšmę plėtojant miestelio urbanistinę struktūrą, planuojant urbanistinio audinio erdvinę ir funkcinę sandarą bei jų tarpusavio sąryšį urbanizuojamose teritorijose.

Abiem koncepcijos variantais, tiek planuojamo užstatymo morfostruktūroje, tiek ir aukštingumo reglamentuose yra saugomas erdvinis Betygalos miestelio savitumas. Vienas iš svarbiausių bruožų - gamtinės aplinkos: Dubysos upė ir Lelyko, Vieviršės bei Vaškutės upeliai su juos supančiais želdiniais ir miškų masyvais, esančiais miestelio pietinėje, vakarinėje ir šiaurinėje dalyje. Erdvėje suvokiama miestelio vertikali dominantė - Betygalos Šv. Mikalojaus bažnyčia (žr. 5.1 pav.).

5.1 pav. Betygalos miestelio savitumo erdvinės struktūros modelis

Neužstatytos teritorijos turi skirtingą kategoriją miestelio erdvinėje struktūroje:

- svarbiausios miestelio viešosios erdvės, kurios yra nustatytos ir nekintamos - miestelio teritorijoje esantys: miestelio aikštės bei kultūros paveldo objektų teritorijos.
- vieši želdynai - vienas iš miestelio struktūros elementų. Šiuo požiūriu svarbūs trys požymiai - santykinis želdynų kiekis, jų sklaida ir kokybė.

Tikslinga ir toliau išlaikyti miestelio užstatymo morfologiją (vyraujantis sodybinio tipo užstatymas), išlaikant būdingus kvartalų dydžius.

Miestelio erdvinės struktūros darną užtikrina šios pagrindinės priemonės (žr. 5.1 lentelę).

5.1 lentelė. Priemonės, būtinos miestelio erdvinės struktūros sandaros darnai užtikrinti

Esamos užstatytos teritorijos	Naujai plėtrai skirtos teritorijos	Neužstatomos teritorijos
Gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų modernizavimas, rekonstrukcija	Funkcinė integracija	Gamtinio karkaso saugojimas
Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga	Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga	Teritorijų struktūrizavimas
Esamos fizinės aplinkos saugojimas, pritaikymas kintantiems poreikiams, galimybėms	Socialinės infrastruktūros adaptacija	Žemės ūkio ir poilsio plėtros suderinamumas neužstatomose teritorijose
Funkcinė ir fizinė neefektyviai naudojamų teritorijų konversija - socialinės infrastruktūros plėtra	Smulkaus verslo palaikymas Darbo vietų plėtra ir sklaida	

5.2 Funkciniai prioritetai

Pagal urbanistinės sandaros bei architektūrinės-erdvinės kompozicijos vystymo elementų struktūrą, miestelis yra urbanizuotas teritorinis vienetas, kurio planuojama teritorija skirstoma į užstatomas (esamas užstatytas ir naujai plėtrai skirtas teritorijas) ir neužstatomas teritorijas.

Užstatomos teritorijos apima:

- teritorijas, tinkamas gyventi, kuriose yra šios funkcinų prioritetų zonos:
  - mišrios viešojo prioriteto teritorijos - tai mišri teritorija, skirta administravimo, biurų, kultūrinių, religinių, politinių, kitų institucijų koncentravimui kartu su gyvenamąja funkcija, taip pat kitiems pastatams, skirtiems su taršia gamyba nesusijusioms darbo vietoms. Šioje teritorijoje keliami ypatingi reikalavimai pastatų ir viešųjų erdvių architektūros kokybei, kurie turi būti nurodomi išduodant planavimo ir projektavimo sąlygas;
  - mišrios viešojo prioriteto teritorijos su dideliu želdinių kiekiu - teritorijos, skirtos visuomenės poreikiams kartu su gyvenamąja funkcija, socialinei veiklai, aptarnavimo ir paslaugų veiklai - švietimas, sveikatos apsauga, prekyba, kultūros paveldo objektų teritorijos;
  - mišrios gyvenamojo prioriteto teritorijos - gyvenamosios statybos kvartalai su galima socialine, paslaugų ir aptarnavimo infrastruktūra;
- teritorijas, netinkamas gyventi, kuriose yra šios funkcinės zonos:
  - infrastruktūros teritorijos - pagrindiniai keliai ir miestelio gatvės.

Neužstatomose teritorijose nenumatoma nauja statyba, paliekant jose esamas namų valdas bei esamus kokybiškam teritorijų aptarnavimui reikalingus objektus. Šiose teritorijose išskiriama:

- vieši želdynai;
- svarbiausios miestelio viešosios erdvės;
- esami vandenys;
- žemės ūkio teritorijos.

Toks užstatomų ir neužstatomų teritorijų zonavimas užtikrina teritorijos vystymo erdvinei koncepcijai keliamus reikalavimus ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principus.

[vertinus esamą miestelio struktūrą ir sistemų būklę, siekiant užtikrinti gyvenimo kokybės augimą bei vadovaujantis darnos plėtros principais, nustatomi principai, kuriais remiantis rengiama Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcija.

Svarbiausi miestelio plėtros koncepcijos principai:

- saugoti esamą fizinę aplinką, pritaikyti ją kintantiems poreikiams ir galimybėms;
- funkciškai ir fiziškai pertvarkyti neefektyviai naudojamas teritorijas;
- modernizuoti ir gerinti gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitas teritorijas;
- numatyti naujos plėtros teritorijas;
- saugoti ir tausoti želdynus miestelyje ir už jo ribų;
- saikingai ir organizuotai naudoti rekreacinius išteklius.

5.3 Ribojuojantys veiksniai

Betygalos miestelio teritorinę plėtrą ir plėtros variantiškumą riboja tokie veiksniai:

- Dubysos regioninis parkas, į kurį patenka Betygalos miestelio teritorijos pietinė, vakarinė ir šiaurinė dalys;
- gamtinio karkaso teritorijos: regioniniai migracijos koridoriai, rajoniniai ir vietiniai vidinio stabilizavimo arealai;
- Dubysos upę ir Lelyko, Vieviršės bei Vaškutės upelius supantys miškų masyvai;
- sąlyginai brangus nuo miestelio teritorijų nutolusių teritorijų įsisavinimas (gatvės ir bent minimali inžinerinė infrastruktūra).

5.4 Betygalos miestelio teritorijos erdvinės struktūros vystymo koncepcija

Betygalos miestelio erdvinę struktūrą formuoja gamtinio karkaso elementų (Dubysos upė ir Lelyko, Vieviršės bei Vaškutės upeliai, miškų masyvai, želdynai) ir svarbiausių urbanistinių miestelio kompleksų padėtis miestelio struktūroje. Miestelyje siūloma toliau vystyti ir gerinti kokybę esamo pagrindinio branduolio - centrinės miestelio dalies. Pagrindinės administracinės aptarnavimo funkcijos ir kasdienio aptarnavimo paslaugos teikiamos miestelio centrinėje dalyje.

Miestelyje bei rekreacinėse miestelio zonose siūloma nustatyti prioritetą pėstiesiems ir dviratininkams, įrengiant patogius pėsčiųjų ir dviračių takus.

Siūloma miestelio užstatymo principų ir kompozicijos schema pateikiama Betygalos miestelio bendrojo plano bendrosios erdvinės koncepcijos brėžinyje.

Labiausiai vystoma teritorija yra Dubysos upės ir Lelyko bei Vieviršės upelių pakrantės, siūloma gerinti kultūros paveldo objektų techninę būklę, sutvarkyti aplinką. Šalia esančioje teritorijoje rekomenduojama vystyti rekreacijos, visuomeninės, socialinės ir pramogų paslaugas.

Naujos plėtros teritorijos

Koncepcijos variante Nr. I sukuriamas esamo užstatymo struktūrinis, funkcinis ir erdvinis vientisumas užpildant laisvas erdves tarp jau esamų užstatytų teritorijų. Koncepcijos Nr. II variante pagrindinė plėtra numatoma miestelio šiaurinėje dalyje, prijungiant šalia Betygalos miestelio ribos esančią urbanizuotą dalį. Gyvenamasis fondas Betygalos miestelyje plečiamas esamose ar tvarkymo plane pažymėtose vietose, neužstatant gamtiniu požiūriu vertingų Dubysos slėnio šlaituose teritorijų.

Miestelio žaliosios teritorijos ir rekreacija

Bendrojo plano koncepcijoje siekiama suformuoti vientisą gamtinį karkasą, didelį dėmesį skiriant Betygalos miestelio žalioms jungtims. Didžiausi esami gamtinio karkaso elementai yra vandens telkiniai (Dubysos upė ir Lelyko bei Vieviršės upeliai) ir miškų masyvai bei želdynai, susiformavę prie Dubysos upės ir Lelyko bei Vieviršės upelių pakrančių. Abiejuose koncepcijos variantuose planuojama pagrindinė miestelio rekreacijos vieta: teritorija prie Dubysos upės, kurioje turėtų būti vystoma kultūros, rekreacijos paslaugos, kurios pagerintų Betygalos miestelio gyventojų kultūrinį, poilsinį užimtumą.

Sujungus minėtus (esamus ir planuojamus) gamtinius elementus žaliomis jungtimis ne tik gerinama ekologinė miestelio būklė, bet ir atveriamas galimybė vystyti rekreaciją ir turizmą miestelyje.

Dubysos upės ir Lelyko bei Vieviršės upelių pakrantės turi būti sutvarkytos, kad būtų tinkamos pasivaikščiojimams, maudynėms.

Pagal Dubysos regioninio parko tvarkymo planą regioninio parko uždaviniai plėtojant rekreaciją yra:

- reguliuoti rekreacinių išteklių naudojimą;
- kurti rekreacinę infrastruktūrą;
- organizuoti ir skatinti pažintinę rekreaciją.

Dubysos regioniniame parke laikomasi šių rekreacijos teritorinio plėtojimo principų:

- rekreacinė infrastruktūra ir poilsio objektai kuriami jau esamose arba tik planavimo schemoje numatytose vietose, saugant gamtinį kraštovaizdį ir siekiant, kad poilsiautojų ir turistų nakvynės vietų susitelkimas atitiktų kraštovaizdžio suaktyvinimo ir užstatymo laipsnį;
- puoselėjama etnokultūra, tradicinė kaimo gyvensena, vietos gyventojai skatinami imtis rekreacinio verslo, pvz., vystyti kaimo turizmą;
- formuojama vandens, pėsčiųjų pažintinio turizmo ir rekreacinė sistema;
- formuojama dviračių bei autoturistinių trasų sistema, kurią sudaro įvairaus dydžio žiediniai bei tranzitiniai maršrutai į Šiluvą, Lyduvėnus, Bernotus, svarbiausius regioninio parko rekreacinius centrus;
- regioninio parko kaimo sodybos gali būti pritaikomos poilsio reikmėms.

Pagal Dubysos regioninio parko tvarkymo planą plėtojant regioninio parko rekreacinio naudojimo sistemą, siūloma:

- pritaikyti esamus bendro naudojimo automobilių kelius, miško bei lauko kelius, naudoti jau įrengtus turistinius takus;
- suformuoti regioniniame parke dviratininkų turistinę sistemą - kai kuriems maršrutams parengti detalius planus, įrengti lieptus per upę, gerinti sunkiau praeinamų vietų dangą, pastatyti reikiamus informacinius ženklus ir kitokią įrangą, tinkamai tvarkyti takų aplinką;
- sukurti stovyklaviečių, kempingų, trumpalaikio sustojimo bei apžvalgos aikštelių sistemą;
- formuoti specialią mokomųjų takų sistemą, organizuoti mokomuosius vandens turistų maršrutus;
- panaudoti Dubysos stačius šlaitus kalnų slidinėjimo trasoms įrengti,
- suformuoti regioninio parko tvarkymo plane numatytus miško parkus, įrengti būtiną rekreacinę infrastruktūrą.

Pagal Dubysos regioninio parko tvarkymo planą norint išvystyti reikiamą teritorijos infrastruktūrą ir skatinti šeimyninę savaitgalio rekreaciją reikia:

- tobulinti turizmo informacinius centrus;
- parengti ir įgyvendinti pėsčiųjų ir dviračių takų projektus;
- propaguoti vandens turizmą;
- įrengti trumpalaikio poilsio vietas;
- nurodytose vietose įrengti apžvalgos aikšteles;
- skatinti vietos gyventojus imtis rekreacinio verslo.

Dubysos regioninio parko tvarkymo plane kraštovaizdžio tvarkymo zonos ir reglamentai esantys Betygalos miestelyje

5.4 lentelė. Dubysos regioninio parko išskirtos kraštovaizdžio tvarkymo zonos (pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį) patenkančios į Betygalos miestelio teritoriją.

Žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės	Kraštovaizdžio tvarkymo zonos	Kraštovaizdžio tvarkymo zonų apribojimai	Krašto-vaizdžio tvarkymo zonos Betygalos miestelyje
Konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas			
Gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijos. Gamtos paveldo objektai saugomi ir tvarkomi vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu, saugomų gamtinio kraštovaizdžio objektų nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1463 (Žin., 1997, Nr. 119-3100) bei Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 (Žin., 1992, Nr. 22-652; 1996, Nr. 2-43). Kultūros paveldo objektai (nekilnojamosios kultūros vertybės) ir jų teritorijos saugomos ir tvarkomos vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymu ir kitais teisės aktais, o šių objektų ir jų teritorijų apsauga nuo fizinio ir vizualinio poveikio (vizualinės taršos) reglamentuojama šiuo Reglamentu ir kitais teisės aktais.	KOr - reguliuojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona.	Ji gali būti taikoma kultūros paveldo objektų teritorijoms bei gamtos paveldo objektams (saugomiems kraštovaizdžio objektams), pirmiausia hidrografiniams ar geomorfologiniams objektams, kurių teritorijose tikslinga palaikyti tradicines (įprastas) naudojimo formas, užtikrinančias nustatytos vertės išsaugojimą bei gerinti šių vertybių eksponavimo sąlygas. Papildomi apribojimai šiuo reglamentu nenustatomi.	Konservacinės paskirties teritorijos esančios Betygalos miestelyje: Betygalos piliakalnis (objekto unikalus kodas: 5566).
Miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas. Šių teritorijų reglamentą nustato Saugomų teritorijų bei Miškų įstatymai, draustinių nuostatai, Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos.			
Ekosistemų apsaugos miškai. Tai telmologinių, pedologinių, botaninių-zoologinių, zoologinių bei botaninių draustinių, taip pat kraštovaizdžio, geomorfologinių ir hidrografinių draustinių bei ekologinės apsaugos zonų miškai su vertingomis biocenozėmis, retomis augalų, gyvūnų ir grybų rūšimis, taip pat atkuriamųjų sklypų miškai. Ekosistemų apsaugos miškuose taikomi teisės aktų, reglamentuojančių naudojimą IIA grupės miškuose, reikalavimai.	MEk - išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona, kurios reglamentas dažniausiai taikomas gamtinių bei kompleksinių draustinių teritorijose.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ draudžiama vykdyti pagrindinius plynus kirtimus; ▪ gamtinę brandą pasiekę medynai gali būti kertami pagrindiniais neplynais kirtimais; ▪ leidžiama vykdyti specialius aplinką formuojančius kirtimus, jei reikia sudaryti tinkamas saugomų biotos ar kitų kraštovaizdžio elementų egzistavimo bei eksponavimo sąlygas; ▪ stichinių arba biotinių veiksmų sudarkyti, blogos sanitarinės būklės medynai kertami neplynais arba plynais sanitariniais kirtimais; ▪ sanitariniai, ugdymo, rekonstrukciniai ir kiti kirtimai vykdomi rudenį ir žiemą (nuo rugsėjo 1 d. iki kovo 1 d.). Sanitariniai kirtimai stichinių nelaimių ir masinio kenkėjų plitimo atvejais gali būti vykdomi ir kitu metų laiku; ▪ miškas atkuriamas laikantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr.659 (Žin.,2004, Nr. 39-1280) reikalavimų; ▪ leidžiama rinkti nemedieninius miško išteklius, medžioti, atsižvelgiant į ekosistemos apsaugos reikalavimus; 	Miškų ūkio paskirties teritorijos yra miestelio vakarinėje dalyje.

		<ul style="list-style-type: none"> skatinama nenaudoti pesticidų, trąšų; draudžiama statyti pastatus ir plėtoti inžinerinę infrastruktūrą, paversti miško žemę kitomis naudmenomis, taip pat eksploatuoti naudingąsias iškasenas; į ekosistemas saugančius miškus patenkančios pelkės neįtraukiamos į valstybės naudingųjų iškasenų išteklių balansą; 	
	MRe - ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų) kraštovaizdžio tvarkymo zona.	<ul style="list-style-type: none"> palaiškoma artima natūraliai miško rūšinė sudėtis ir struktūra; vykdomos aplinkos formavimo, sanitarinių-higieninių ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės; gerinamos rekreacinės savybės, atidengiami reginiai, atraktyvūs bei lankomi objektai, kuriant minimalią rekreacinę infrastruktūrą; gamtinę brandą pasiekę medynai gali būti kertami pagrindiniais neplynais kirtimais. Leidžiami vykdyti visų rūšių ugdymo, sanitarinius ir aplinką formuojančius kirtimus; kertama ne poilsavimo sezono metu, išskyrus stichinių arba biotinių veiksmų sudarytus medynus. Blogos sanitarinės būklės, sudaryti stichinių arba biotinių veiksmų medynai kertami neplynais arba plynais sanitariniais kirtimais; draudžiama naudoti pesticidus. Masinio kenkėjų paplitimo atvejais leidžiama panaudoti biopreparatus ir selektyvinio veikimo insekticidus; leidžiama rinkti nemedieninius miško išteklius; draudžiama statyti pastatus ir plėtoti inžinerinę infrastruktūrą, paversti miško žemę kitomis naudmenomis; stovyklavietės gali būti įrengiamos tik saugomų teritorijų planavimo dokumentuose nustatytose vietose prie vandens ir dviračių turizmo trasų; medžioklė ribojama, vasaros sezono metu draudžiama. 	
<p>Žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas. Šiose zonose įgyvendinama sistema ūkinių priemonių, kuriomis siekiama išsaugoti agrarinį kraštovaizdį naudmenas naudojant pagal pirminę jų paskirtį, t.y. žemės ūkio gamybai. Nustatomas kraštovaizdžio tvarkymo pobūdis nepriklauso nuo žemės nuosavybės formos ir yra taikomas visiems žemės ūkio naudmenų savininkams, valdytojams ir naudotojams.</p>			
Ekosistemas saugančios agrarinės teritorijos. Tai žemės ūkio teritorijos, kuriose yra saugomų ar saugotinų biotos objektų, esančių botaniniuose, zoologiniuose, botaniniuose-zoologiniuose, taip pat kraštovaizdžio draustiniuose.	ŽEk - ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona.	<ul style="list-style-type: none"> išlaikomas tradicinis istoriškai paveldėtas agroekosistemos pobūdis; draudžiama naikinti natūralią augaliją ir gyvūniją, saugoma biologinė įvairovė; draudžiama apsodinti ar transformuoti į kitas naudmenas natūralias pievas bei ganyklas; draudžiama keisti hidrologinį režimą; draudžiama statyti statinius, nesusijusius su ekosistemų apsauga; skatinama nenaudoti trąšų, pesticidų, kitų chemikalų. 	Žemės ūkio teritorijos užima didžiausią Betygalos miestelio teritorijos dalį.
Rekreacinės agrarinės teritorijos. Tai agrarinės funkcijos nepraradusios sodų bendrijų teritorijos, taip pat vaizdingos agrarinės paežerių ar paupių teritorijos (agroparkai), intensyviai naudojamos poilsiui, dažniausiai apsistojant pas vietos gyventojus.	ŽRe - ekstensyvaus pritaikymo kraštovaizdžio tvarkymo zona.	<ul style="list-style-type: none"> leidžiama vykdyti darbus, didinančius vietovės estetinį potencialą (patrauklumą), kraštovaizdį formuoti specialiomis kraštovaizdžio architektūros priemonėmis; gerinamos vietovių pažintinio eksponavimo sąlygos, didinami želdinių plotai; laikomasi bendrųjų ekologinės apsaugos principų. skatinama kaimo turizmo plėtra 	

<p>Apsauginės agrarinės teritorijos (įsiterpusios miškuose). Tai apsauginėse draustiniuose zonose esančios agrarinės žemės.</p>	<p>ŽAs - specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona. Ji išskiriama agrarinėms teritorijoms, kuriose yra numatyti papildomi specialieji reikalavimai bendrosios vandens telkinių, dirvožemio, ekologinės apsaugos, taip pat sanitarinės ir fizinės apsaugos tikslais, kai tikslinga plėtoti tradicinį žemės ūkį, technologškai neprieštaraujantį vandenų ir dirvožemio apsaugos arba atitinkamų draustinių (kraštovaizdžio, geomorfologinių ir kt.) apsaugos ir naudojimo režimui.</p>	<ul style="list-style-type: none"> skatinama netręšti natūralių pievų bei ganyklų; rekomenduojama ir skatinama ekologinė arba priešerozinė žemdirbystė. 	
<p>Kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas. Gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas. Gyvenamosios ir visuomeninės paskirties teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonos - tai miestų, miestelių ir kaimų užstatytos teritorijos. Jose siekiama išsaugoti istoriškai susiformavusio kultūrinio kraštovaizdžio, urbanistinių ir architektūrinių jo elementų vertės požymius, tradicines architektūros formas ir mastelį.</p>			
<p>Kultūros paveldo požįrių vertingi miestai, miesteliai, kaimai ar jų dalys. Jų reglamentą formuoja pasirinkti architektūrinio tvarkymo principai, kuriais pasiekiami atitinkami architektūrinio tvarkymo rezultatai. Joms taip pat nustatomi ir bendrieji kultūrinio kraštovaizdžio vertybių išsaugojimo reikalavimai kraštovaizdžio architektūros (erdvių formavimo) požįriu, t.y. reikalavimai erdviniai sąrangai bei erdviniams ryšiams.</p>	<p>GEr- kraštovaizdžio atnaujinamojo tvarkymo zona, kurioje svarbiems etnokultūrinio kraštovaizdžio elementams, taikomas renovavimo bei imitavimo priemonėmis pagrįstas tvarkymo būdas. Tokių kaimų bei miestelių apsaugos ir tvarkymo reglamento pagrindinis tikslas yra bendro vaizdo ir vizualinių ryšių su aplinka tradicinio pobūdžio išsaugojimas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> vykdomi renovavimo, imitavimo, taip pat dalinio regeneravimo, restauravimo ir transformavimo darbai, kuriais užtikrinamas dalinis tradicinės architektūros išsaugojimas; teisės aktų nustatyta tvarka gali būti saugomas esamas užstatymo charakteris (tiek statant naujus, tiek ir rekonstruojant senus pastatus) bei neužstatyta erdvė aplink kaimus ar miestelius; orientuojamasi į imituojančius arba kopijuojančius tradicinę regioninę architektūrą mažaukščius su dvišlaičiu stogu pastatus; išsaugomi storesni kaip 10 cm diametro ar svarbūs gyvenvietės struktūrai želdiniai ir jų grupės (ne vaismedžiai), jeigu kitaip nenustatyta teisės aktuose; visomis galimomis priemonėmis (perdažant, uždengiant želdiniais, kt.) mažinamas neigiamas vizualinis netradicinės architektūros statinių poveikis. 	<p>Kraštovaizdžio atnaujinamo -jo tvarkymo zona Betygalos miestelyje sutampa su urbanistinio paveldo "Miestelio istorinės zonos" (unikalus objekto Nr. 20368) teritorija.</p>
<p>Apsauginių teritorijų miesteliai, kaimai ar jų dalys. Tai draustiniuose ir ekologinės apsaugos zonose esančios gyvenvietės, nepasižyminčios kultūros paveldo vertybėmis ar rekreacinėmis funkcijomis, tačiau galinčios įtakoti kitas šalia esančias vertingas teritorijas.</p>	<p>GAi- sugriežtinto vizualinio reguliavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona, taikoma geologiniuose, geomorfologiniuose, hidrografiniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose bei vizualinės ir buferinės apsaugos zonose esančioms gyvenvietėms ar jų dalims.</p>	<ul style="list-style-type: none"> išlaikomas esamas vizualinis gyvenviečių pobūdis, nekeičiamas užstatymo intensyvumas, plotas, nedidinamas aukštingumas, nesodinami želdiniai, galintys užstoti ar trukdantys apžvelgti saugomus objektus ar kompleksus; didinamas kraštovaizdžio erdvinės struktūros raiškumas, ypač šiuo požįriu reikšmingose vizualinės apsaugos teritorijose. saugomas natūralus reljefo raiškumas ir pobūdis. 	<p>Sugriežtinto vizualinio reguliavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona yra miestelio teritorijos šiaurinėje dalyje.</p>

Rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas			
Šiose teritorijose tvarkymą lemia numatytų rekreacinių funkcijų poreikiai. Rekreacinių teritorijų apsaugos ir tvarkymo darbai vykdomi pagal specialiuosius ir detaliuosius planus, išskyrus naujų statinių statybą kaimo turizmo paslaugoms teikti ir esamų individualių gyvenamųjų pastatų bei sodybų rekonstrukciją ir jų pritaikymą kaimo turizmo poreikiams pagal teisės aktų nustatyta tvarka parengtus ir patvirtintus projektus. Turi būti užtikrinamas šių teritorijų prieinamumas lankymui, poilsiautojų saugumas, reikalingos poilsavimo sąlygos, negalima bloginti fizinių rekreacinių kraštovaizdžio savybių, naikinti jo estetinio potencialo, statyti su rekreacija nesusijusių pastatų bei įrenginių.	NRn - <i>subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona.</i>	<ul style="list-style-type: none"> draudžiama statyti poilsio pastatus; leidžiama įrengti poilsiavietes, sustojimo aikšteles bei maudykles; leidžiama formuoti tik minimalią rekreacinę infrastruktūrą, išsaugant gamtinę aplinką, natūralų kraštovaizdį; draudžiama žaloti ir naikinti rekreacinę įrangą, trukdyti ilsėtis. 	Neurbani- zuotos rekreacinės aplinkos kraštovaiz- džio tvarkymo zona yra miestelio pietvakari- nėje dalyje, prie Dubysos upės.
Vandens ūkio paskirties žemės tvarkymas			
Bendro naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenys. Tai ypatingų apsaugos ar naudojimo priemonių nereikalaujantys vandens telkiniai.	VAe- <i>ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> , taikoma hidrografinių ir kraštovaizdžio draustinių vandens telkiniams.	<ul style="list-style-type: none"> draudžiama pertvarkyti kranto linijas ir vagas, keisti vandens lygį; draudžiama veikla, galinti pakeisti bendrą gamtinį komplekso pobūdį. 	Vandens ūkio teritorijos Betygalos miestelyje - Dubysos upė, Lelyko ir Vieviršės upeliai.

Morfostruktūros elementų savitumas ir reikšmė miestelio vizualiniam įvaizdžiui

Siekiant išsaugoti Betygalos miestelio morfostruktūros elementų savitumą būtina saugoti susiklosčiusią miestelio urbanistinę struktūrą su jos urbanistiniais ir gamtiniais morfostruktūros elementais. Betygalos miestelyje, kaip unikalią ir išskirtinę gamtinę morfostruktūrą būtina saugoti Dubysos upę ir Lelyko bei Vieviršės upelius, tausojant rekreacinius išteklius vystyti pakrantes, išsaugant savitą santykį tarp miestelio ir atvirų erdvių prie upės ir upelių vagų.

Būtina išlaikyti centrinės miestelio dalies (urbanistinės vertybės "Miestelio istorinė zona") savitumą saugomoje teritorijoje, šios teritorijos apstatymo foninį aukštį jo nedidinant.

Koncepcijoje išskiriamoje miestelio savitumo apsaugos zonoje siūloma saugoti esamas miestelio viešąsias erdves bei šių erdvių, taip pat aikščių, svarbias formuojančias jungtis.

Koncepcijoje siūloma išsaugoti Betygalos miestelio urbanistinę sandarą pasižyminčią radialinę plano struktūrą su netaisyklingos formos ir išplatėjusios gatvės pavidalo aikštėmis, želdynus šventoriuje, kapinėse, upelių ir Dubysos šlaituose, Betygalos miestelyje esantį gatvių tinklą, turinę erdvinę kompoziciją, kapitalinio užstatymo fragmentus, miestelio panoramą, vyraujančią miestelio centrinės dalies struktūrą, sodybinio užstatymo miestovaizdį, Betygalos miestelyje esantį kultūros paveldą (žr. 4.2. skyrių) bei kvartalus ir pastatus, kurie yra būdingi Betygalos miesteliui ir suteikia jam išskirtinio savitumo.

Miestelyje siūlomos kelios dominuojančio užstatymo zonos: tai mišrios gyvenamojo prioriteto teritorijos; mišrios viešojo prioriteto teritorijos su dideliu želdinių kiekiu; mišrios viešojo prioriteto teritorijos; miestelio centrinės dalies zona su Betygalos Šv. Mikalojaus bažnyčia. Pagrindine dominante yra bažnyčia. Naujų aukštybinių pastatų ar vertikalų akcentų Betygalos miestelyje nesilūoma. Nauji statiniai turi atitikti regiono architektūros stilių.

6 BETYGALOS MIESTELIO BENDROJO PLANO KONCEPCIJOS VARIANTAI

[vertinus esamos būklės analizės išvadas, pagal pasirinktą metodiką parengti du alternatyvūs konceptualūs plėtros variantai, turintys skirtumus erdvinės struktūros ir funkcinių prioritetų atžvilgiu:

- I koncepcijos variantas - minimalios vidinės plėtros (minimaliai įsisavinant neužstatytas teritorijas urbanizuotoje miestelio dalyje);
- II koncepcijos variantas - minimalios išorinės plėtros (įsisavinant neužstatytas teritorijas urbanizuotoje miestelio dalyje ir numatant plėtrą už miestelio ribų). Tai yra miestelio ribų koregavimas, prijungiant prie miestelio šiuo metu tik iš dalies į jo ribas patenkančius žemės sklypus.

[vertinus miestelio ir gretimų teritorijų esamos būklės teritorines savybes, nustatyti pagrindiniai Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcijos planavimo siūlymų principai ir uždaviniai:

- istoriškai susiklosčiusios urbanistinės struktūros tobulinimas bei architektūrinės erdvinės kompozicijos formavimas;
- teritorijos gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančių priemonių numatymas, bendrojo naudojimo želdynų bei apsauginių želdynų sistemos formavimas. Miestelio rekreacinės sistemos, kaip sudėtinės urbanistinės struktūros dalies sukūrimas (Dubysos upės, Lelyko, Vieviršės ir Vaškutės upelių, miestelio aikštės bei kitų viešųjų erdvių, sutvarkymas ir integravimas į vieningą miestelio viešųjų želdynų sistemą);
- priemonių, užtikrinančių gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą, numatymas;
- gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų modernizavimas ir gerinimas;
- miestelio centrinės dalies vystymas;
- naujos plėtros ir esamo užstatymo struktūrinis, funkcinis ir erdvinis vientisumas;
- rišlaus vidaus gatvių tinklo, pėsčiųjų ir dviračių takų sandaros užtikrinimas;
- kultūros paveldo teritorijų sąryšis su miestelio struktūra ir turizmo plėtojimas.

Miestelio plėtra turėtų būti organizuojama visų pirma išnaudojant vidinius teritorijų resursus.

Išskiriama pagrindinė Betygalos miestelio teritorinė plėtros kryptis I-ame ir II koncepcijos variantuose - miestelio pietrytinėje dalyje. II-ame koncepcijos variante siūloma praplėsti miestelio ribas ir prijungti, šalia Betygalos miestelio ribos esančią, Kudonių kaimo dalį.

Abiejuose koncepcijos variantuose siūloma formuoti miestelio centrinės dalies teritoriją, urbanizuotas teritorijas bei viešąsias erdves.

I VARIANTAS - minimalios vidinės plėtros

Pirmasis variantas formuoja miestelio urbanistinę struktūrą minimaliai įsisavinant neužstatytas teritorijas, neplečiant dabartinių miestelio teritorijos ribų. Visa galima miestelio plėtra organizuojama taip, kad būtų išsaugoti vertingiausi urbanistinė struktūrą sudarantys gamtiniai, kultūriniai elementai, sudaromos sąlygos patogiems struktūriniais ryšiams ir funkciniam gyvybingumui. Tokiu būdu, pagal pirmąjį variantą Betygalos miestelio plėtra organizuojama visų pirma išnaudojant vidinius teritorijų resursus. Sukuriamas esamo užstatymo struktūrinis, funkcinis ir erdvinis vientisumas užpildant laisvas erdves tarp jau esamų užstatytų teritorijų (žr. 6.1 pav.).

Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcijos variantas Nr. I rengiamas (priimant nuostatą, kad iki 2032 m. bus 10 % gyventojų mažėjimo tendencija) prognozuojamam 450 gyventojų skaičiui.

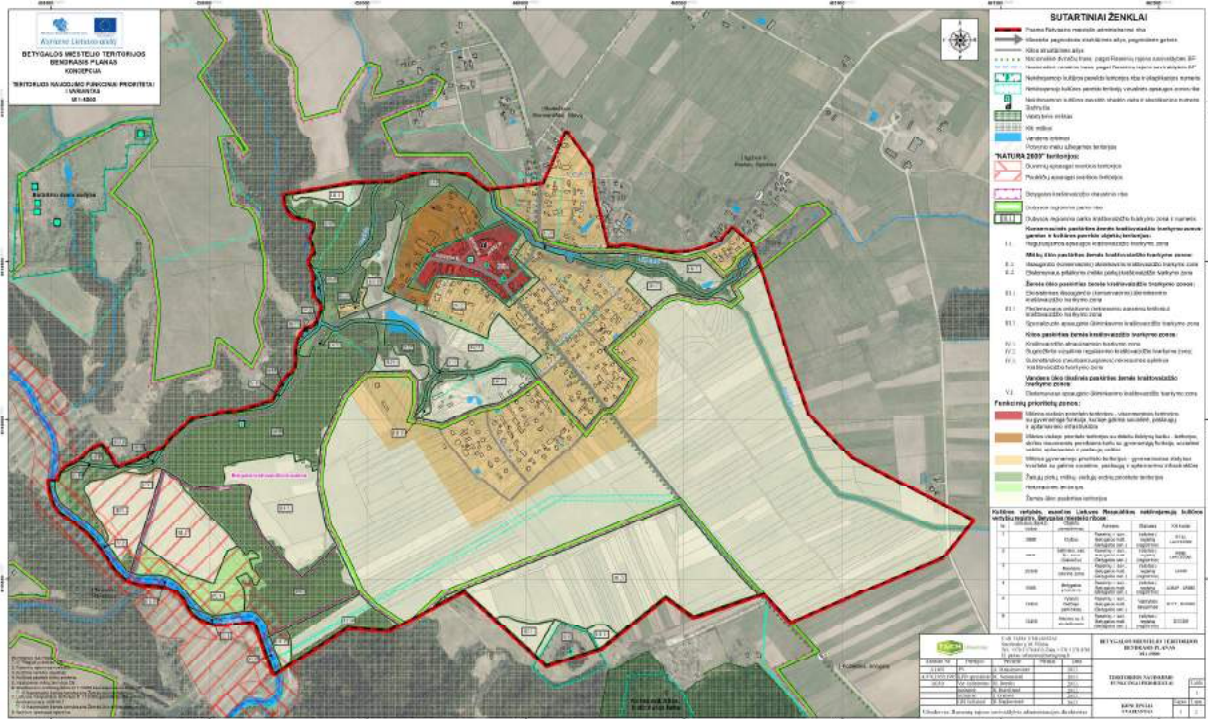
I koncepcijos variantas parengtas vadovaujantis šiais principais:

- nepertraukiamo ir kompaktiško užstatymo principas;
- nauja statyba laisvose teritorijose, kurios yra aprūpintos inžineriniais tinklais, išnaudojamas esamas gatvių tinklas;
- arba ribota nauja statyba laisvose teritorijose;
- esamo užstatymo tankinimas pavieniais sklypais ar jų grupėmis;
- vystomas gatvių tinklas ir magistraliniai inžineriniai tinklai (kaip tąsa esamų struktūrinių gatvių ir inžinerinių tinklų pagrindu).

Koncepcija formuoja kompaktišką, funkciškai integruotą struktūrą. Numatoma maksimaliai didinti žemės naudojimo intensyvumą, prioritetą teikiant vidinių teritorijų užstatymo ar įsisavinimo poreikiui, kurios jau turi teritorijų aprūpinimą inžineriniais tinklais.

Šiame koncepcijos variante orientuojamasi į esamo užstatymo tankinimą ir plėtrą kompaktiško užstatymo principu bei nenaudojamų teritorijų sutvarkymui ir integravimui į miestelio struktūrą.

Teritorinė gyvenamosios statybos potenciali plėtra baigiant formuoti neužstatytus kvartalus sudaro apie 61,80 ha plotą. Miestelio teritorijos plotas nekinta ir yra 260,14 ha.

6.1 pav. Betygalos miestelio koncepcijos Nr. I variantas

II VARIANTAS - minimalios išorinės plėtros

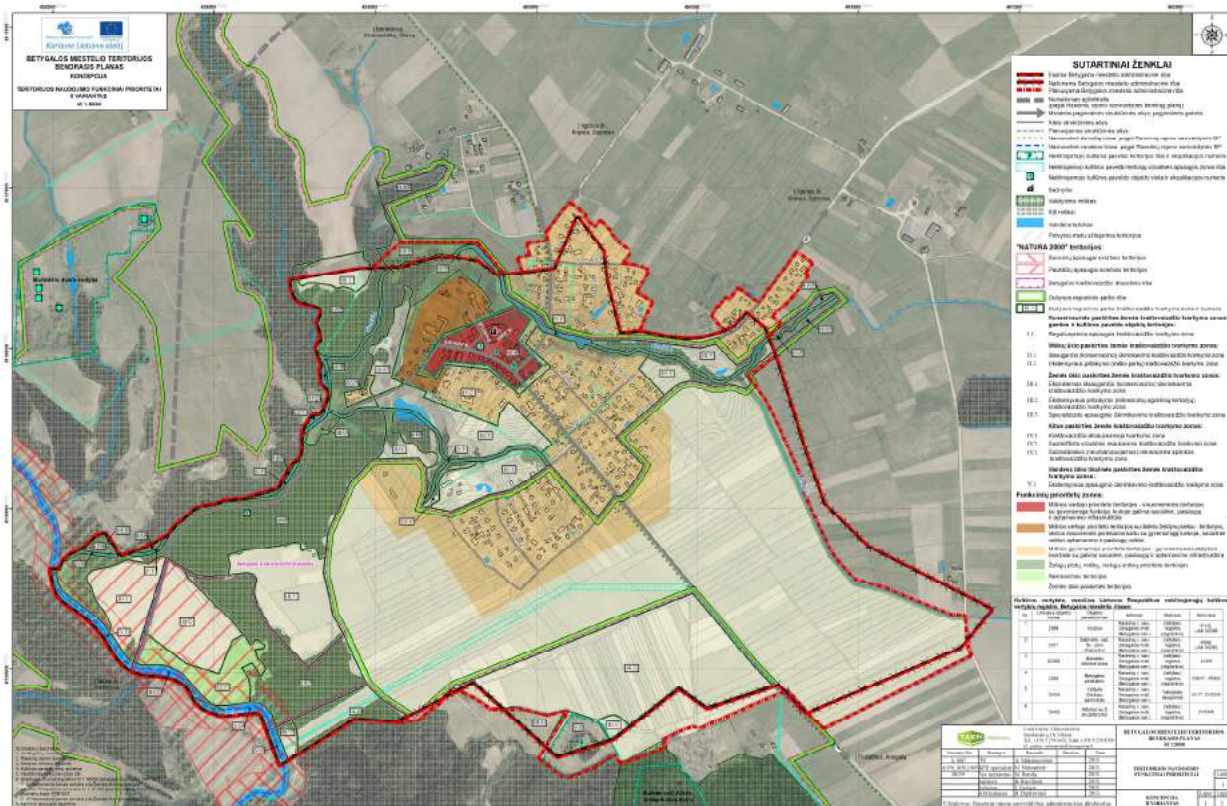
Antruoju plėtros variantu numatoma Betygalos miestelio teritorijos ribą keisti, plečiant miestelio teritorijos ribą šiaurinėje miestelio dalyje įsisavinant šalia Betygalos miestelio teritorijos ribos esančią Kudonių kaimo urbanizuotą dalį. Tokia miestelio plėtra suformuotų vientisą miestelio planinę - urbanistinę struktūrą (žr. 6.2 pav.).

Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcijos variantas Nr. II rengiamas (priimant nuostatą, kad pagal optimistinę prognozę iki 2032 m. Betygalos miestelio gyventojų skaičius išliks nepakitęs) prognozuojamam 500 gyventojų skaičiui.

II koncepcijos variantas parengtas vadovaujantis šiais principais:

- maksimalus (įvertinus žinomus apribojimus) Betygalos miestelio teritorijos urbanizavimas;
- maksimalus gatvių ir magistralinių inžinerinių tinklų poreikis.

Miestelio teritorijos plotas kinta ir yra 268,0 ha.

6.2 pav. Betygalos miestelio koncepcijos Nr. II variantas

6.1 Pagrindiniai miestelio plėtros variantų kompoziciniai elementai, formuojantys miestelio struktūrą

- Miestelio plėtros variantuose akcentuojama miestelio centrinė dalis (urbanistinė vertybė). Miestelio centrinės dalies teritorijoje skatinamas administravimo, biurų, kultūrinių, komercinių objektų koncentravimas ir tuo siekiama didinti centrinės dalies aktyvumą, jos fizinės būklės gerinimą, išryškinant urbanistinės vertybės savitumą.
- Planuojamas saugomas miestelio istorinis centras, siekiama jo vertybės požymių išlaikymo ir perdavimo ateinančioms kartoms.
- Miestelio pagrindine dominante išskiriama Betygalos šv. Mikalojaus bažnyčia.
- Numatomos kompozicinės - miestelio struktūrinės ašys (kelių, pagrindinių miestelių gatvių ar kitokių ryšių pagrindu suformuotos ašys, kurios organizuoja miestelio urbanistinę struktūrą). Tiek pirmame, tiek antrame variantuose svarbiausios Betygalos miestelio ašys yra dabartinių rajoninių kelių Nr. 3504 (Dubysos ir Vytauto gatvės), Nr. 3504 (Šiluvos g.) ir Nr. 3501 (Kudonių g.) pagrindai.

Dar vienas svarbus miestelio erdvinės struktūros kompozicinis elementas - miestelio žaliųjų teritorijų sistema, integruojanti esamus želdynus, rekreacines teritorijas, įvairius gamtinio karkaso elementus į miestelio urbanistinę struktūrą. Numatoma rekreacinių teritorijų plėtra.

6.2 Betygalos miestelio bendrojo plano koncepcijos variantų įvertinimas

Betygalos miestelio kiekybinė naujai įsisavinamų teritorijų plėtra remiasi kokybiniais aspektais - gyvenimo kokybės gerinimas didinant gyvenamąjį plotą, didesnė gyvenamosios vietos pasirinkimo laisvė.

8.1 lentelė. Alternatyvių koncepcijų funkcinių zonų balanso suvestinė

Funkcinė zona	Teritorija, ha
Koncepcija Nr. I	
Urbanizuojamos:	
gyvenamosios ir mišrios teritorijos	60,88
Bendro naudojimo teritorijos:	
žaliųjų plotų, viešųjų erdvių prioriteto teritorijos	44,65
nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijos	1,3
rekreacinės teritorijos (trumpalaikio poilsio statinių statybos)	4,12
Neurbanizuojamos teritorijos	143,19
Koncepcija Nr. II	
Urbanizuojamos:	
gyvenamosios ir mišrios teritorijos	67,87
Bendro naudojimo teritorijos:	
žaliųjų plotų, viešųjų erdvių prioriteto teritorijos	45,35
nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijos	2,69
rekreacinės teritorijos (trumpalaikio poilsio statinių statybos)	4,12
Neurbanizuojamos teritorijos	141,57

Atlikus palyginamąją funkcinių zonų balansų analizę galima teigti, kad įgyvendinus Koncepciją Nr. II būtų įsisavinamos didesnės teritorijos, nei Koncepcija Nr. I.

Abiejų koncepcijos variantų įvertinimas atliktas pagal vieningą indikatorių sistemą. Kiekvienam indikatoriui suteikiamas palankumo (nuo 0 iki 5) balas pagal tai, koku mastu plėtros variantas padeda spręsti problemas, siekiant urbanistinės struktūros išsaugojimo, palankių gyvenimo sąlygų, pasiūlos investicijoms ir koks yra to sprendimo efektyvumas (žr. 8.2 lentelę).

8.2 lentelė. Koncepcijos variantų įvertinimas

	PROBLEMŲ IR TIKSLŲ INDIKATORIŲ GRUPĖS	PALANKUMO BALAI	
		I variantas "minimalios vidinės plėtros"	II variantas "minimalios išorinės plėtros"
1.	Urbanistinė struktūra, miestelio identitetas	4	5
2.	Paveldo apsauga	5	5
3.	Kompaktiškumas	4	4
4.	Želdynai. Rekreacija	5	5
5.	Gyventojų mobilumas	5	5
6.	Gatvių tinklas ir rišlumas	5	5
7.	Verslo įgyvendinimo potencialas	4	4
8.	Gyvenamosios statybos įgyvendinimo galimybės	4	5
9.	Plėtros reguliavimo galimybės	4	5
10.	Įgyvendinimo ekonominis efektyvumas	5	5
11.1	Taršos emisija	5	5
11.2	Poveikis gyventojams	5	5
11.3	Poveikis aplinkai	5	5
	Viso:	60	63

Apibendrinant koncepcijų alternatyvas, galima teigti, kad koncepcija Nr. I - numato tankinimą ir efektyvų naujų teritorijų įsisavinimą, koncepcija Nr. II - numato didesnes urbanizuojamas teritorijas. Tačiau abiejuose variantuose galime numatyti teigiamus ir neigiamus aspektus (žr. 8.3 lentelę).

8.3 lentelė. Koncepcijos variantų teigiami ir neigiami aspektai

Koncepcijos variantų teigiami aspektai (+)		Koncepcijos variantų neigiami aspektai (-)	
I variantas "minimalios vidinės plėtros"	II variantas "minimalios išorinės plėtros"	I variantas "minimalios vidinės plėtros"	II variantas "minimalios išorinės plėtros"
Kompaktiška miestelio struktūra	Miestelio didesnė plėtra įtakoja miestelio vystymosi galimybes. Kompaktiška miestelio struktūra	Suvaržoma gyvenimo erdvės pasirinkimo laisvė	Numato didesnes urbanizuojamas teritorijas ir tai gali įtakoti ekstensyvių žemės naudojimą bei teritorijų išskydimą
Numato tankinimą ir efektyvų naujų teritorijų įsisavinimą	Gyvenimo erdvės pasirinkimo laisvė	Sustabdoma galimybė galimai miestelio plėtrai	Tikimybė atsirasti apleistoms, neprižiūrimoms teritorijoms
Mažesnės techninės infrastruktūros, tiesimo ir naudojimo išlaidos	Tikslinama Betygalos miestelio riba, priskiriant urbanizuotą dalį, besiribojančią su Betygalos miestelio riba		

Nors abu koncepcijos variantai turi, tiek teigiamų, tiek ir neigiamų aspektų, tačiau bendrojo plano rengėjų nuomone - konceptualių sprendinių ilgalaikės teigiamos pasekmės labiausiai tikėtinos koncepcijos Nr. I įgyvendinimo atveju, t. y. formuojant kompaktišką ir funkciškai integruotesnę struktūrą. Tačiau orientuojantis į ilgalaikius miestelio plėtros ir vystymo tikslus gali būti, kad koncepcijos Nr. II variantas taip pat gali būti sėkmingai vystomas.

6.3 Tolesnis koncepcijos tobulinimas

Pasirinktas variantas bus tobulinamas sprendinių konkretizavimo stadijoje, išlaikant sprendinių konceptualumą bei taikant visuotinai pripažintus darniosios plėtros principus, priemones ir būdus:

- nustatys pagrindinius ir nekeičiamus miestelio struktūros formavimo principus;
- nustatys darniosios plėtros principus atitinkančią veiklą reglamentuojančius režimus skirtingose teritorijose, akcentuojant žemėnaudos mišrumą, žemės naudojimo intensyvumą bei miestelio struktūrinių dalių funkcines bei struktūrines ypatybes;
- deklaruos svarbiausius viešo naudojimo struktūrinius elementus (saugomas viešas erdves, želdynus bei susisiekimo ir inžinerinei infrastruktūrai rezervuojamas teritorijas);
- bendrojo plano kompetencijos ribose suformuluos pagrindinius reikalavimus statybinei veiklai skirtingose funkcinėse zonose.

6.4 Išorinė vaizdinė reklama (IVR)

Siekiant negausios, bet kokybiškos IVR, transporto eismo bei pėsčiųjų saugumo, vertingų miestelio panoramų išsaugojimo, koncepcijoje nustatoma viena pagrindinė zona, kurioje galėtų būti įrengiami IVR įrenginiai:

Tai „IVR įrenginių - informacinių stendų zona“ - Betygalos miestelio centrinė dalis, nuo kurios atsišakoja pagrindinės miestelio gatvės (Dubysos, Vytauto ir Sportog.) bei pagrindiniai pėsčiųjų bei

turistiniai takai. Traukos objektų santaką miestelio centrinėje dalyje nurodo poreikį įrengti informacinius standus. Kad informaciniai standai neužgožtų miestelio panoramos juos tikslinga naudoti vienodo dydžio bei vienodo tipo.

Papildomos IVR dislokavimo, taip pat IVR ant statinių įrengimo nuostatos bus detalizuotos BP sprendinių konkretizavimo stadijoje.

6.5 Teritorijos tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai

Bendrieji Betygalos miestelio teritorijos tvarkymo principai:

- **Partnerystės**, lygių galimybių principu vadovaujamosi siekiant mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp miestelio dalių bei artimiausių kaimo vietovių ar kitokiais kriterijais išskiriamų miestelio teritorijų;
- **Atsakomybės** principu vadovaujamosi siekiant mažinti pagrindinių ūkio (pramonės, energetikos, būsto) šakų poveikį aplinkai;
- **Ekologinio efektyvumo** (dematerializacijos) principu vadovaujamosi siekiant efektyviau naudoti gamtos išteklius ir tvarkyti atliekas. Gamyba ir paslaugos turi augti daug greičiau nei naudojami gamtos ištekliai, tai yra tam pačiam kiekiui gaminių pagaminti ir paslaugų suteikti turi būti sunaudojama vis mažiau energijos ir kitų gamtos išteklių;
- **Lankstumo** principu vadovaujantis plėtros prioritetai, tikslai, uždaviniai, jų įgyvendinimo priemonės turi būti derinami ir tikslinami atsižvelgiant į sparčiai kintančias miestelio išorės ir vidaus vystymosi sąlygas;
- **Nuoseklios raidos** principu vadovaujamosi siekiant saugoti kraštovaizdžio, biologinę įvairovę, kultūros vertybes. Kraštovaizdžio transformacijos turi būti nuoseklios ir neturi mažinti jo vertės bei naikinti vertės požymių. Visų planuojamų veiklų tipas, mastas ir intensyvumas turi atitikti planuojamos teritorijos natūralias plėtros galimybes.

7 SUSISIEKIMO SISTEMOS KONCEPCIJA

Bendrojo plano kompetencijai priklauso pagrindinių A, B, C ir E kategorijų gatvių ir takų tinklo pėstiesiems bei dviratininkams formavimas, ryšių su užmiesčio keliais formavimas ir jungčių su D kategorijų gatvėmis sprendimas.

Betygalos mstl. teritorijos bendruoju planu numatyta esamoms Vytauto, Šiluvos, Kudonių g. suteikti C kategoriją, nes jos yra miestelio funkcinės ir kompozicinės ašys bei yra pagrindinės keleivių viešojo (šiuo atveju tarpmiestinio) susisiekimo linijos. Vertinant perspektyvą ir įrengus tiltą skirtą transporto priemonėms per Dubysos upę ir taip suteikus patogesnę transporto priemonių važiavimo maršrutą į Raseinių m. Dubysos g. turėtų tapti C kategorijos gatvė ir būtų viena iš miestelio funkcinės ir kompozicinės ašies bei pagrindinių keleivių viešojo (šiuo atveju tarpmiestinio) susisiekimo linijų. Likusioms esamoms ir planuojamoms gatvėms numatyta suteikti D kategoriją, nes jos paskirsto srautus į smulkias teritorijas bei yra skirtos privažiavimams prie atskirų statinių ar kitų objektų. Taip pat gatvių techninė būklė turi būti gera, o parametrai atitikti keliamus reikalavimus nustatyti kategorijai pagal STR 2.06.01:1999 „Miestų miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“ (Žin., 1999, Nr. 27-773 su vėlesniais pakeitimais). Siekiant pagerinti gyventojų gyvenimo kokybę ir sumažinti kelionėms skirtą laiką reikia mažinti žvyro dangos gatvių skaičių jas asfaltuojant.

Šiuo metu gatvių tinklo rišlumas yra pakankamas ir tenkina Betygalos miestelio poreikius, todėl siūlomi tik lokalūs tinklo papildymai naujomis gatvėmis ar esamų gatvių tęsiniais tam atvejui, jeigu būtų įsisavinamos planuojamos naujai urbanizuoti teritorijos (žr. *Koncepcijos brėžinį Nr. I ir Nr. II*). Esamoms ir planuojamoms gatvėms turi būti nustatytos gatvių raudonosios linijos skirtos gatvių ir jų elementų tiesimui ir įrengimui, inžinerinių komunikacijų tiesimui ir kitoms reikmėms.

Siekiant gerinti užmiesčio kelių tinklą ir sutrumpinti kelionės laiką būtina asfaltuoti valstybinės reikšmės rajoninių kelių Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai ir Nr. 3507 Raseiniai-Laužai-Tarosai trasas. Valstybinės reikšmės rajoninių kelių Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai ir Nr. 3507 Raseiniai-Laužai-Tarosai asfaltavimas numatytas Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu. Valstybinės reikšmės rajoninio kelio Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai ruožo asfaltavimas nuo Betygalos miestelio iki Plinkaigalio k. yra numatytas ir 2002-2015 m. LR valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros programoje.

Koncepcijos I variante atsižvelgiant į tai, kad Betygalos miestelio gyventojų skaičius ženkliai nesikeis ir nebus didelių transporto priemonių srautų siūloma atsisakyti Betygalos mstl. aplinkkelio idėjos, kadangi jos įgyvendinimas būtų neracionalus ir finansiškai neatsipirktų. Vietoje Betygalos mstl. aplinkkelio turėtų būti įrengiamas Dubysos g. tęsinys su tiltu per Dubysos upę, kuris įsiliėtų į valstybinės reikšmės rajoninį kelią Nr. 3507 Raseiniai-Laužai-Tarosai, taip sukurdamas patogesnę transporto priemonių važiavimo maršrutą į Raseinių m. (žr. *Koncepcijos brėžinį Nr. I*). Šis koncepcijos variantas darytų minimalų poveikį gamtinei aplinkai, saugomoms teritorijoms ir pareikalautų mažiausiai finansinių išlaidų, nes būtų naudojami jau susiformavę gatvių ir/ar kelių koridoriai.

Koncepcijos II variante atsižvelgiant į tai, kad Betygalos miestelio administracinė riba plėsis ir transporto priemonių srautai per ją augs, turėtų būti įrengtas Betygalos miestelio šiaurinis aplinkkelis, kuris suplanuotas Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu. Aplinkkelio trasa pasirinkta atsižvelgiant į teritorijos gamtines sąlygas, užstatytas teritorijas, saugomas teritorijas, gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijas, esamus erdvinius koridorius ir pan. tam, kad būtų daromas minimalus poveikis aplinkai įrengiant aplinkkelį (žr. *Koncepcijos brėžinį Nr. II*). Betygalos miestelio aplinkkelio trasa turi būti tikslinama rengiant žemesnio lygmens dokumentus, atlikus išsamius tyrimus ir skaičiavimus, ar tai yra ekonomiškai naudinga ir tikslinga.. Betygalos miestelio šiaurinis aplinkkelis būtų valstybinės reikšmės rajoninio kelio Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai tęsinys ir įsijungtų į valstybinės reikšmės rajoninį kelią Nr. 3507 Raseiniai-Laužai-Tarosai.

Betygalos miestelio tarpmiestinio maršruto tinklą reikėtų papildyti keliais maršrutais į/iš Ariogalos miesto pritaikant juos gyventojų grįžimui iš darbų ir mokymo įstaigų, taip jį optimizuojant ir racionaliai panaudojant. Tarpmiestinis maršrutas su Raseinių miestu yra gana gerai išplėtotas.

Siekiant padidinti pėsčiųjų ir vairuotojų saugumą bei pagerinti keliavimo sąlygas Betygalos miestelio teritorijoje būtina atnaujinti esamus susidėvėjusius šaligatvius bei įrengti naujus. Taip pat būtina įrengti dviračių ir/ar pėsčiųjų takus su jiems reikalinga infrastruktūra (suoliukais, stovais ir pan.). Visi dviračių ir/ar pėsčiųjų takai turi būti nužymėti. Didinant Betygalos miestelio saugumą gatvėse būtina plėtoti gatvių apšvietimo sistemą.

8 INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS

Vandentiekio ir nuotekų tinklai

Betygalos miestelyje vandentiekio ir vandenvėlos sistemos nėra pakankamai išvystytos, o kylant gyventojų vartotojiškumui bei griežtėjant aplinkosauginiams reikalavimams šią inžinerinę sistemą reikėtų nuolatos modernizuoti - inžinerinių tinklų atnaujinimas ar perklojimas turi būti nepertraukiamas procesas.

Betygalos miestelyje (taip pat ir Šiluvos, Ariogalos, Viduklės ir Girkalnio miesteliuose) yra vykdomas statybos techninis projektas „Vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra“. Taip pat yra parengtas statybos techninis projektas „Betygalos nuotekų valyklos statyba“. Projektų tikslai - viešai tiekiamo tinkamos kokybės geriamojo vandens ir tvarkomų nuotekų paslaugos išplėtimas Raseinių rajono Viduklės, Šiluvos, Betygalos ir Girkalnio aglomeracijose. Įgyvendinimo metu bus tiesiami vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklai, statomos naujos nuotekų valyklos Šiluvoje, Betygaloje ir Girkalnyje. Šie vandentvarkos ūkio plėtros projektai įgyvendinami dėl to, kad sumažinti Nemuno ir jo intakų, Baltijos jūros, dirvožemio, gruntinių ir požeminių vandenų taršos riziką bei pagerinti gyventojams teikiamų vandentvarkos paslaugų kokybę, išplėsti centralizuotų vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų gavėjų ratą. Kad būtų išvengta finansinių korekcijų, visi gyventojai privalo prisijungti prie centralizuotų tinklų ir taip prisidėti prie projekto įgyvendinimo. Darbus planuojama pabaigti iki 2014 m.

Šiuo metu dalis Betygalos miestelio gyventojų vandeniu apsirūpina iš dviejų vandenviečių: viena yra pietinėje miestelio dalyje, o kita priklauso Kudonių gyvenvietai, kuri yra už Betygalos miestelio ribų. Kita gyventojų dalis gruntinį vandenį išgauna naudodamiesi šuliniais ar negiliais gręžiniais. Tačiau negiliuose sluoksniuose aptinkamas vanduo gali būti užterštas ir netinkamas naudoti kaip geriamas vanduo. Dėl to būtina siekti, kad kuo didesnė gyventojų dalis prisijungtų prie planuojamų centralizuotų miestelio tinklų. Tai suteiktų galimybę daugeliui miestelio gyventojų butyje naudoti kokybišką vandenį ir tai pagerintų miestelio ekologinę sistemą. Planuojant vandens poreikį ateičiai privalu atsižvelgti į galimą aptarnaujamų gyventojų kaitą, jų poreikių didėjimą bei pramonės ar komercijos įstaigų vystymąsi. Betygalos miestelyje vandentiekio tinklus numatoma plėsti šiaurinėje, rytinėje ir pietinėje miestelio dalyse.

Šiuo metu centralizuotai buitinės nuotekos surenkamos tik nuo Betygalos Maironio vidurinės mokyklos ir VŠĮ „Betygalos ambulatorijos“, surinktos nuotekos apvalomos ir yra išleidžiamos į Vieviršio upelį. Betygaloje pagal „Vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtros“ planą yra numatyta tiesti naujus nuotekų savitakinius bei slėginius surinkimo tinklus bei statyti naują nuotekų valyklą. Įgyvendinus projektą didžioji dalis miestelio gyventojų bus prijungti prie centralizuotų nuotekų tinklų. Betygalos miestelyje nuotekų tinklus numatoma plėsti šiaurinėje, rytinėje ir pietinėje miestelio dalyse. Nuotekų valymo įrenginius planuojama statyti šiaurinėje miestelio dalyje (už Betygalos Maironio vidurinės mokyklos).

Lietaus nuotekos yra svarbi šiuolaikinio miesto techninės infrastruktūros dalis. Betygalos miestelyje paviršinės lietaus nuotekos nėra nesurenkamos. Konceptijoje siūloma numatyti pagrindinę Betygalos miestelio gatvėse lietaus sistemos surinkimo tinklus.

Atliekų tvarkymas

Raseinių rajone atliekų tvarkymo taisyklės nustato savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos organizavimo, plėtros ir eksploatavimo reikalavimus visoms rajono teritorijoje susidarantioms atliekoms tvarkyti, išskyrus įmonių atliekas, nurodytas leidimuose, kurios perduodamos tvarkyti leidime nurodytoms atliekų tvarkymo įmonėms; atliekų turėtojų - fizinių ir juridinių asmenų teises, pareigas ir prievolės; vietos valdžios, atliekų turėtojų ir atliekų tvarkytojų santykius, funkcijas bei atsakomybę tvarkant atliekas; reikalavimus atliekų apskaitai, surinkimui, rūšiavimui, naudojimui ir šalinimui.

Betygalos miestelyje, urbanizuojant naujas teritorijas, siūloma plėsti mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo aikštelių tinklą. Ši sistema yra diegiama visoje šalyje ir yra priimtinausia atliekų surinkimo sistema.

Elektros energijos tiekimas

Pagrindiniai elektros energijos poreikį didinantys faktoriai yra bendras rajono ekonominių rodiklių augimas ir pramonės vystymas.

Esamas Betygalos miestelio elektros energijos perdavimo tinklas ir pastočių pajėgumai yra pakankami. Galimos nebent naujos neilgos atšakos, jungiančios naujus energetinius objektus į bendrą elektros tinklą.

Svarbiausia perdavimo tinklų problema yra pagrindinių įrenginių amžius. Skirstomojo elektros tinklo atnaujinimas taps svarbus miestelio energetikos infrastruktūros uždavinys.

Urbanizuojant miestelio teritorijas turi plėstis ir elektros energijos tinklas į naujai užstatomas zonas.

Centralizuotas šilumos tiekimas

Betygalos miestelyje centralizuota šiluma nėra tiekiama.

Todėl planuojant urbanizuoti naujas miestelio teritorijas tikslinga iš anksto apspėti kokia šildymo sistema bus naudotina ir ar yra poreikis centralizuotam šildymui. Abiejuose koncepcijos variantuose siūloma urbanizuoti naujas Betygalos miestelio teritorijas, kuriose numatoma mažaaukščių gyvenamųjų namų statyba. Tokių namų šildymu dažniausiai rūpinasi patys savininkai, jų naudojamos pagrindinės kuro rūšys - malkos, akmens anglis, biokuras. Todėl poreikio vystyti centralizuotą Betygalos miestelio šildymo sistemą nėra.

Gamtinių dujų tiekimas

Betygalos miestelio teritorijoje magistralinių ir skirstomųjų dujotiekių nėra ir jų tiesti nesiūloma.

Miestelio ryšių infrastruktūros vystymas

Ryšių, telekomunikacijų sistema ir ypač interneto ryšio tinklo plėtra yra labai svarbi kuriant informacinę žinių visuomenę. Informacinės technologijos leidžia efektyviai apdoroti, saugoti ir perduoti informaciją, tai užtikrina efektyvų ir spartų visuomenės mokslo žinių tobulėjimą. Tiek pirmame, tiek antrame koncepcijos variante rekomenduojama vystyti informacinių ryšių priemones, kad jos būtų prieinamos visiems potencialiems vartotojams.

III. SPRENDINIAI

1. ĮVADAS

Betygalos miestelio bendrasis planas rengiamas vadovaujantis 2011 m. balandžio 7 d. Raseinių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. (1.1)TS-98 „Dėl Katauskių, Kaulakių k. teritorijų detaliųjų ir Lyduvėnų, Betygalos mstl. teritorijų bendrųjų planų rengimo“, 2012 m. vasario 3 d. Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. (5.3)A1-102 bei paslaugų pirkimo sutartimi Nr. (7.5)SR-227. Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2011 m. rugpjūčio 22 d. įsakymu Nr. (5.3)A1-667 patvirtinta Betygalos ir Lyduvėnų miestelių bendrųjų planų darbų programa, planavimo sąlygomis bei remiantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo planu, Kauno apskrities teritorijos bendrojo planu (Žin., 2009, Nr. 81), Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo planu (patvirtintu Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. (1.1)TS-234), Raseinių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 metų strateginiu planu (patvirtintu Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2008 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. 362) ir kitais, LR galiojančiais teritorijų planavimo dokumentais: Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (Žin., 1995, Nr.3-37; 2004, Nr.153-5571); Raseinių rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema (patvirtinta 2009 m. gegužės 5 d. Nr. IV-212); Saugomų teritorijų įstatymu (Žin., 1993, Nr.63-1188; 1995, Nr.60-1502; 2000, Nr.58-1703); Dubysos regioninio parko tvarkymo planu (patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-348 (Žin., 2006, Nr. 82-3291); Dubysos regioninio parko ir jo zonų ribų planu (Lietuvos Respublikos vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 426); Statybos įstatymu (Žin., 1996, Nr. 32-788; 2002, Nr.73-3093, Nr.124-5625; 2003, Nr.104-4649, Nr.123-5592; 2004, Nr.73-2545, Nr.43-1355, Nr. 143-5175; 2006, Nr. 116-4402; 2010, Nr. 84-4401); Žemės įstatymu (Žin., 1994, Nr.34-620; 1995, Nr. 53-1294; 1996, Nr.100-2262; 1997, Nr. 66-1598; 1999, Nr. 64-2075; 2000, Nr. 42-1191, Nr. 58-1706; 2001, Nr.71-2519; 2002, Nr. 74-3141, Nr. 102-4551); Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (Žin., 2008, Nr.144-5797).

Planavimo sąlygos, kuriomis remiantis ruošiamas Betygalos miestelio teritorijos bendrasis planas:

1. Raseinių rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyriaus 2011 m. rugpjūčio 26 d. planavimo sąlygos Nr. S-541;
2. Kauno regiono aplinkos apsaugos departamento 2011 m. birželio 22 d. Sąlygos Nr. 661;
3. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Kauno teritorinio padalinio 2011 m. kovo 3 d. Sąlygos Nr. 2K-896;
4. Kauno visuomenės sveikatos centro 2011 m. gegužės 12 d. sąlygos Nr. 60-346(16);
5. Kauno apskrities Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Raseinių priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos 2011 m. gegužės 12 d. sąlygos Nr. 13 RA-34;
6. Akcinės bendrovės „LESTO“ 2011 m. gegužės 19 d. sąlygos Nr. TS-44890-11-0372;
7. Akcinės bendrovės „TEO LT“ 2011 m. gegužės 18 d. sąlygos Nr. T-11/0428;
8. UAB „Raseinių vandenys“ 2011 m. gegužės 11 d. sąlygos Nr. 2420;
9. VĮ „Kauno regiono keliai“ 2011 m. gegužės 18 d. sąlygos Nr. V8-90;
10. Dubysos regioninio parko direkcijos 2011 m. gegužės 18 d. sąlygos Nr. (6.1-S-068);
11. Akcinės bendrovės „LITGRID“ 2011 m. gegužės 30 d. sąlygos Nr. SD-1937.

Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano tikslai ir uždaviniai

Planavimo užduotyje Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano dokumentui rengti numatyti šie planavimo tikslai:

Užtikrinti Betygalos miestelio teritorijos vystymo raidą ir perspektyvą, tausojančią gamtos išteklių ir kultūros vertybių panaudojimą, visų planuojamos teritorijos gyventojų optimalių poreikių tenkinimą, subalansuoti miestelio struktūrą, ekonominę plėtrą, inžinerinę ir susisiekimo infrastruktūrą, numatyti perspektyvines Betygalos miestelio teritorijos administracines ribas, nustatyti įtakos zonas.

Planavimo užduotyje Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano dokumentui rengti numatyti šie planavimo uždaviniai:

1. Suformuoti Betygalos miestelio vystymo erdvinę koncepciją, nustatyti teritorijų tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus, teritorijų funkcines zonas, nurodančias teritorijos integruotumą ir (ar) jos ypatumus, ir funkcinėse zonose galimus teritorijų naudojimo tipus. Siekiant įteisinti daugiafunkcinio žemės naudojimo galimybę - esminį moderniosios urbanistikos principą, būtina nustatyti daugiafunkcinės veiklos galimybes atskirose miestelio teritorijos dalyse, kartu nustatant planuojamos teritorijos dalių funkcinės raidos prioritetus. Nustatant teritorijų raidos galimybes išskirti principinius teritorijos tvarkymo režimus:
  - 1.1. Neužstatomos teritorijos (miškai, vandenys, žemės ūkio teritorijos);
  - 1.2. Užstatytos bei užstatomos teritorijos:
    - 1.2.1. Saugojimas - įvairiais aspektais vertingų planuojamos teritorijos elementų apsaugai užtikrinti;
    - 1.2.2. Nauja plėtra - tuščios neužstatytos teritorijos už urbanizuotos teritorijos ribų užstatymas;
    - 1.2.3. Konversija - radikalus teritorijos funkcinio naudojimo ar užstatymo principų virsmas;
    - 1.2.4. Modernizavimas - kompleksinis kvartalo atnaujinimas, perplanavimas išlaikant funkcinio naudojimo bei užstatymo morfologinius principus;
    - 1.2.5. Teritorijos rezervavimas ateities projektams - išlaikoma esama padėtis iki jos pareikalavimo svarbių projektų įgyvendinimui;
    - 1.2.6. Be esminių pokyčių (status quo) teritorijos - teritorijoje išsaugoma faktinė padėtis;
2. Tobulinti istoriškai susiklosčiusią Betygalos miestelio urbanistinę struktūrą bei formuoti architektūrinę erdvinę ir estetinę kompoziciją;
3. Išryškinti ir panaudoti Betygalos miestelio privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes;
4. Numatyti planuojamos teritorijos ekonominės, socialinės raidos bei investicijų kryptis, turizmo, verslo, rekreacijos, kitos veiklos ir būsto statybos galimą plėtojimąsi;
5. Pasiūlyti Betygalos miestelio konkurencingumo ir patrauklumo didinimo priemones, įvertinant erdvių sistemų su kitais miesteliais plėtros galimybes;
6. Numatyti Betygalos miestelio gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones (transporto triukšmui, vibracijai, oro, dirvožemio paviršinio požeminio vandens užterštumui mažinti), spręsti atliekų tvarkymo klausimus, numatyti kapinių plėtojimo sprendinius;
7. Formuoti bendro naudojimo želdynų, miškų, miškų - parkų ir rekreacinių teritorijų sistemą;
8. Numatyti inžinerinės, susisiekimo, energetikos ir kitų visuomenės poreikiams tenkinti infrastruktūrų sistemos vystymą bei parengti atitinkamus sprendinius;
9. Nustatyti Betygalos miestelio teritorijas, kurioms privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos apribojimus juose;
10. Numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio formavimą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą;

11. Rezervuoti teritorijas komunikacijų trasų ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai;
12. Nustatyti planuojamų teritorijų užstatymo aukščio ir intensyvumo parametrus;
13. Betygalos miestelio teritorijos bendrąjį planą ruošti kaip Betygalos gyvenvietės išplanavimo projekto, patvirtinto Raseinių rajono DŽDT Vykdomojo komiteto 1970 m. balandžio 16 d. sprendimu Nr. 151, išvystymą ir patikslinimą.

1.1. Bendrojo plano sprendinių sudarymo principai

Betygalos miestelio bendrasis planas - teritorijų kompleksinio planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir uždavinius, nustatyta planuojamos teritorijos vystymo erdvinė koncepcija ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principai.

Bendrojo plano sprendiniai yra svarbiausias Betygalos miestelio teritorijų planavimo dokumentas, įgyvendinantis miestelio viziją, nustatantis plėtros prioritetus ir sprendžiantis darnaus vystymo uždavinius. Bendrasis planas nurodo miestelio teritorinės plėtros bendruosius resursus - teritorijas, kur ir kiek galima statyti, nubrėžia jų vystymosi kryptis. Nors atskiri plano elementai gali būti įgyvendinti skirtingais laiko tarpais, tačiau bendra suplanuotos teritorijos vizija bei pagrindiniai principai turi išlikti pastovūs.

Ilgalaikė Betygalos miestelio bendrojo plano minimalios vidinės plėtros koncepcija yra parengta 20-čiai metų. Vadovaujantis šia koncepcija yra parengti 10-ties metų laikotarpiai - iki 2023 metų, Betygalos bendrojo plano sprendiniai. Šio miestelio bendrojo plano sprendiniai konkretizuojami pagal Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 20 d. sprendimu Nr. (1.1)TS-226 patvirtintą Betygalos miestelio bendrojo plano II koncepcijos variantą - minimalios išorinės plėtros (įsisavinant neužstatytas teritorijas urbanizuotoje miestelio dalyje ir numatant plėtrą už šios dalies ribų).

1.2. Bendrojo plano sprendinių pavaizdavimo principai

- 1) Sprendiniuose visa miestelio teritorija yra sudalinta į funkcines zonas, kurios pažymėtos atitinkamomis spalvomis. Šių funkcinių zonų pagrindiniai reglamentai nurodyti bendrojo plano Reglamentų lentelėje:
  - vyraujantys teritorijos požymiai;
  - galimos pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirtys bei naudojimo būdai;
  - maksimalaus užstatymo intensyvumo reikšmė;
  - maksimalaus užstatymo aukštingumo reikšmė;
  - nagrinėjamų rajonų prioritetiniai vystymo būdai ir specialieji reglamentai (saugojimas, modernizavimas, konversija ir nauja plėtra).

Brėžinyje miestelio teritorija, atsižvelgiant į susiklosčiusią ar planuojamą urbanistinę struktūrą, suskirstyta į Nagrinėjamas zonas, kurios apvestos kontūru ir pažymėtos unikaliu numeriu. Nagrinėjamos apvestos kontūru zonos yra priskiriamos prioritetiniams vystymo būdams ir specialiesiems reglamentams (saugojimui, modernizavimui, konversijai arba naujai plėtrai). Nagrinėjamoms zonoms su unikaliu numeriu priskiriami specialieji nagrinėjamų zonų reglamentai išvardinti po pagrindinio brėžinio reglamentų lentele. Esant poreikiui bendrojo plano sprendiniams taikomi teritorijų plėtros urbanistiniai pasiūlymai* turi būti atlikti visai kontūru apvestai nagrinėjamai zonai.

*Teritorijų plėtros urbanistiniai pasiūlymai - teritorijų planavimui skirtos mokslinės studijos, tyrimai, teritorijų suplanavimo pasiūlymai - tekstiniai ir grafiniai dokumentai, išreiškiantys veiklos plėtojimo ar tam tikros veiklos apribojimų konkrečioje teritorijoje pagrindimą arba detalizuojantys ir pagrindžiantys teritorijų planavimo dokumentų sprendinius.

- 2) Kraštovaizdžio tvarkymo ir kultūros paveldo išsaugojimo brėžinyje urbanizuota miestelio teritorija išskiriama į Kultūros paveldo ir visas kitas urbanizuotas miestelio teritorijas, kaip neurbanizuojamos teritorijos išskiriamos želdynų ir inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
- 3) Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinyje miestelio teritorija išskiriama į urbanizuojamas ir neurbanizuojamas teritorijas. Brėžinyje vaizduojama susisiekimo ir inžinerinių tinklų plėtra.

Visi brėžiniai yra papildomi bendrojo plano tekstiniais reglamentais - pastabomis, kurios paaiškina ir papildo grafinę dalį visam nagrinėjamam miesteliui, išvengiant galimo sprendinių traktavimo dviprasmiškumo.

2. MIESTELIO ĮTAKOS ZONOS

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą, Kauno apskrities ir Raseinių rajono bendruosius planus, Betygalos miestas traktuojamas:

Betygalos miestas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (toliau LR BP) kontekste:

- Urbanistinės sistemos optimizavimo aspektu Betygalos miestas nėra išskirtas, jis nepriklauso nei lokaliniam, nei savivaldybės centrui, teritorija nepatenka į plėtros poveikio koncentracijos arealą. Per miestelį nepraeina urbanistinės integracijos ašys;
- Gamtinio karkaso struktūroje yra gražinamo ir gausinamo kraštovaizdžio natūralumo ribose. Betygalos miestas LR gamtinio karkaso struktūroje yra Dubysos regioninio parko teritorijoje, šalia vidinio stabilizavimo arealų, kur gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai;
- Rekreacinių arealų resursinio potencialo kategorijų skalėje Betygalos miestas yra vidutinio potencialo rekreacinėje teritorijoje, rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo - vidutinis (plėtojamos regioninės reikšmės rekreacinės sistemos). Pagal bendrąjį planą kaip prioritetinę rekreaciją siūloma vystyti - pažintinę rekreaciją, poilsį gamtoje ir pramoginę rekreaciją, kitos vystytinos rekreacijos rūšys - gydomoji ir sportinė rekreacija. Per Betygalos miestelį praeina regioninis valstybinių parkų žiedas „Vidurio Lietuvos parkų žiedas“. Betygalos miesto teritorijos dalis patenka į Dubysos regioninį parką;
- Pagal nacionalinės regioninės politikos organizavimo nuostatus Betygalos miestas yra Socialinio ir ekonominio aktyvinimo programos rekreacinių teritorijų ir centrų plėtojimo rėmimo zonoje (A1), aplinkosaugos plėtros programos gamtinio karkaso formavimo rėmimo (B3), žemės ir miškų adaptacijos ir kaimo palaikymo rėmimo (B1) teritorijose.

Betygalos miestas Kauno apskrities teritorijos bendrojo plano kontekste:

- Pagal Kauno apskrities teritorijos bendrojo plano sprendinius Betygalos miestas patenka į tausojančio miškų ūkio teritoriją. Prioritetiniai interesai: tausojantis miškų ūkis, instituciškai organizuota konservacija ir intensyvi rekreacija. Foninis naudojimas: tausojantis žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis, dispersiška urbanizacija. Pagal Kauno apskrities teritorijos bendrąjį planą siūlomas naujas tiltas per Dubysą su nauju krašto keliu, jungiančiu Raseinius ir Betylą, bei sudarantis galimybę patogiam susisiekimui tarp Raseinių ir Kėdainių;
- Pagal urbanistinį karkasą Betylą priskiriama prie seniūnijų centrų;
- Betylą lokalinės reikšmės turizmo paslaugas teikiantis centras, kurio specializacija pažintinis ir poilsinis turizmas. Rekreacinių arealų perspektyvinėje plėtros skalėje yra vidutinio lygmens teritorijoje (galimybė plėtoti regioninės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą). Prioritetinės rekreacijos kryptys: bendrasis turizmas, pažintinis kultūrinis turizmas ir poilsinis turizmas. Kitos rekreacinės vystymo kryptys: kaimo ir kurortinis (sanatorinis) turizmas.

Betygalos miestas Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano kontekste:

- Pagal Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą Betygalos miesto teritorija priklauso antrojo (žemesniojo) vystymo lygio ir rekreacijos - gyvenamosios statybos prioritetams. Per Betygalos miestelį rezervuojama teritorija naujam perspektyviniam keliui;
- Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo brėžinyje pažymėtas išskirtinis kultūros paveldo karkasas, saugomos teritorijos (Betygalos miesto dalis patenka į Dubysos regioninio parko teritoriją, Betygalos kraštovaizdžio draustinį);
- Reikšmingų valstybinės reikšmės miškų plotų artimiausioje aplinkoje nėra, šalia Betygalos miesto ribojasi ekosistemų apsaugos ir šiek tiek toliau, prie Dubysos upės rekreacinių miškų sklypai;

Suplanuotos teritorijos gretimybėse esantys kaimai (Kudonių k., Piliakalnio k., Liktenų k., Vaškučių k., Burbiškių k.) tiesiogiai naudosis Betygalos aptarnavimo ir socialine infrastruktūra.

3. MIESTELIO IŠORĖS STRUKTŪRA

3.1. Miestelis Lietuvos Respublikos bendrojo plano ir Raseinių rajono urbanistinėje struktūroje

Betygalos miestelis su kitais Raseinių rajono miestais ir gyvenvietėmis, o tuo pačiu su visa Lietuva, sujungtas rajoninių kelių tinklu. Rajoninis kelias Nr. 3504 (Ariogala-Betygala-Šiluva) iš pietryčių pusės jungia Betygalos miestelį su Ariogala, iš šiaurės vakarų pusės su Šiluva, šiuo keliu pasiekiamas krašto kelias Nr. 225 (Raseiniai - Baisiogala). Rajoninis kelias Nr. 3501 (Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai) jungia Betygalos miestelį su Ilgižiais, Krakėmis ir Bokštais.

Nuo rajono centro - Raseinių miesto, Betygalos miestelis nutolęs apie 19 km. Betygala nuo Ariogalos miesto nutolusi - apie 11 km, Šiluvos miestelio - apie 23 km, Kaulakių kaimo - apie 11 km. Kauno miestas nuo Betygalos nutolęs apie 60 km.

Betygalos miestelio teritorijos dalis patenka į Dubysos regioninį parką, įsteigtą siekiant išsaugoti Dubysos upės erozinio slėnio kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes. Taip pat miestelio dalis taip pat patenka į Betygalos kraštovaizdžio draustinį. 18 km atstumu nuo Betygalos miestelio yra Tytuvėnų regioninis parkas. Parkas įsteigtas siekiant išsaugoti vieningą kultūrinę ir gamtinę aplinką - garsius katalikybės židinius - Tytuvėnus ir Šiluvą.

Betygalos miestelis ribojasi su kaimo gyvenvietėmis: Burbiškiai, Kudoniai, Liktėnai, Pilkalnis, Vaškučiai, Tarosai. Betygalos miesteliui artimiausios labiau urbanizuotos kaimo gyvenvietės yra: Požežių k. (į pietryčius nuo Betygalos miestelio nutolęs apie 4 km), Milašaičių k. (į pietvakarius, kitoje Dubysos upės pusėje, nuo Betygalos miestelio nutolęs apie 4,3 km), Berteškių k. (į šiaurės vakarus nuo Betygalos miestelio nutolęs apie 3 km) ir Ilgižių k. (į šiaurės rytus nuo Betygalos nutolęs apie 8 km).

Lietuvos Respublikos bendrajame plane Betygalos miestelis nėra išskirtas. Jis yra Raseinių - lokalaus Lietuvos Respublikos savivaldybės centro - aptarnavimo teritorijoje.

Betygalos miestelis Lietuvos Respublikos gamtinio karkaso struktūroje yra Dubysos regioninio parko teritorijoje, šalia vidinio stabilizavimo arealų, kur grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai

Betygalos miestelis Lietuvos Respublikos rekreacinių arealų kontekste yra resursinio potencialo kategorijų skalėje, rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo - vidutinis (plėtojamos regioninės reikšmės rekreacinės sistemos). Pagal bendrąjį planą kaip prioritetinę rekreaciją siūloma vystyti - pažintinę rekreaciją, poilsį gamtoje ir pramoginę rekreaciją, kitos vystytinos rekreacijos rūšys - gydomoji ir sportinė rekreacija. Per Betygalos miestelį praeina regioninis valstybinių parkų žiedas „Vidurio Lietuvos parkų žiedas“.

Pagal Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą Betygalos miestelio teritorija priklauso antrojo (žemesniojo) vystymo lygio ir rekreacijos - gyvenamosios statybos prioritetams.

Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo brėžinyje pažymėtas išskirtinis kultūros paveldo karkasas, saugomos teritorijos (Betygalos miestelio dalis patenka į Dubysos regioninio parko teritoriją, Betygalos kraštovaizdžio draustinį).

Reikšmingų valstybinės reikšmės miškų plotų artimiausioje aplinkoje nėra, šalia Betygalos miestelio ribojasi ekosistemų apsaugos ir šiek tiek toliau, prie Dubysos upės rekreacinių miškų sklypai.

4. MIESTELIO VIDAUS STRUKTŪRA

Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniai nurodo miestelio vystymosi kryptis ir teritorinės plėtros prioritetus iki 2023 metų. Bendrojo plano sprendiniai rengiami masteliu 1:2000, sprendiniuose preliminarieji nagrinėjami pavienių sklypų žemės naudojimo režimai bei tvarkymo ir apsaugos reglamentai, tačiau bendrojo plano sprendiniai detalieji nereglamentuoja miestelyje siūlomų pastatų vietų, jos yra rekomendacinio pobūdžio.

4.1. Miestelio savitumas ir planuojamas struktūros modelis

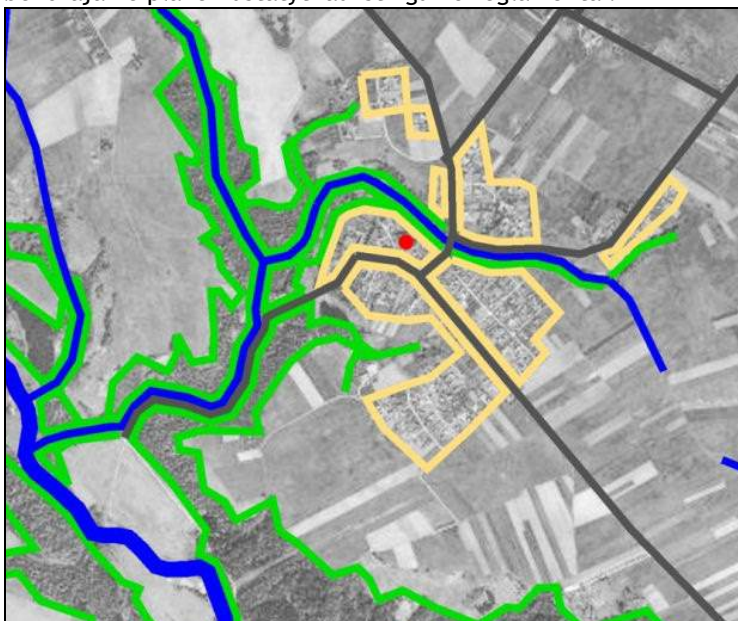
Betygalos miestelio bendrajame plane numatoma sukurti prielaidas miestelio plėtros siekiam realizuoti plėtojant konkurencingą urbanistinę struktūrą. Siekiama miestelio vidaus plėtrą vystyti jungiant ir integruojant ją su esamais išoriniais miestelio ryšiais, taip pat planuojama skatinti vidinius miestelio ryšius tarp skirtingų teritorijų naudojimo būdų.

Miestelio teritorijos struktūrą sudaro miestelio planinė ir erdvinė struktūra, pagrindinių miestelio funkcinių zonų išsidėstymas ir tarpusavio ryšiai bei charakteringos miestelio morfostruktūros elementų įvairovė. Betygalos miestelio teritorijos struktūrą sudaro:

- Miestelio erdvinė (fizinė) struktūra - charakteringos miestelio morfostruktūros elementų įvairovė, šių elementų tarpusavio išsidėstymas ir ryšys;
- Miestelio plano (funkcinė ir struktūrinė) sandara - jos pagrindinių funkcinių zonų ir komunikacinių koridorių (gatvių, kelių) išsidėstymas ir tarpusavio ryšiai.

Pagal urbanistinės sandaros bei architektūrinės-erdvinės kompozicijos vystymo elementų struktūrą, miestelis yra urbanizuotas teritorinis vienetas, kurio planuojama teritorija skirstoma į užstatomas (esamas užstatytas ir naujai plėtrai skirtas teritorijas) ir neužstatomas teritorijas.

Tiek planuojamo užstatymo morfostruktūroje, tiek ir aukštingumo reglamentuose yra saugomas erdvinis Betygalos miestelio savitumas. Vienas iš svarbiausių bruožų - miestelio gamtinė aplinka: Dubysos upė ir Lelyko, Vieviršės bei Vaškutės upeliai su juos supančiais želdiniais ir miškų masyvais, esančiais miestelio pietinėje, vakarinėje ir šiaurinėje dalyje. Miestelio savitumą pabrėžia Betygalos Šv. Mikalojaus bažnyčia. Ji yra ir išraiškingiausias vertikalus miestelio ir jo centrinės dalies akcentas (žr. 1 pav.). Todėl naujai urbanizuojamose ar rekonstruojamose esamose teritorijose numatomi pastatai turi būti projektuojami taip, kad neužstotų kultūros paveldo teritorijoje esančios miestelio bažnyčios. Tą užtikrina bendrajame plane nustatyti aukštingumo reglamentai.

1 pav. Betygalos miestelio savitumo erdvinės struktūros modelis

Miestelio erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant vertingą kraštovaizdį.

Pagrindiniai Betygalos miestelio optimalios struktūros vystymo principai yra:

- miestelio centrinės dalies formavimas, saugant esamą fizinę aplinką, pritaikant ją kintantiems poreikiams;
- funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų centrinės dalies teritorijų pertvarkymas, miestelio centrinės dalies gyvybingumui skatinti;
- miestelio mišrių teritorijų kūrimas ir stiprinimas;
- gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų modernizavimas;
- polifunkciškumą skatinantis funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas;
- užstatymo struktūrizavimas;
- gamtinio karkaso elementų saugojimas;
- rekreacinių centrų stiprinimas ir rekreacinių teritorijų plėtra;
- miestelio ir priemiesčių plėtros suderinamumas.

Miestelyje išsidėsčiusios viešojo aptarnavimo teritorijos papildo bei aptarnauja centro bei už centro ribų esančias vidutinio ar mažaaukščio užstatymo teritorijas. Norint sukurti šių bei visų kitų urbanizuojamų teritorijų modernų ir tvarkingą įvaizdį bendruoju planu skatinama gerinti viso miestelio architektūros kokybę.

Naujai urbanizuojamos miestelio teritorijos numatomos ten kur nėra iki galo suformuota miestelio užstatymo struktūra, jos užpildomos miestelyje esančios nenaudojamos teritorijos, t.y. skatinamas miestelio neužstatytų erdvių tankinimas. Taip pat urbanizuojamos naujos teritorijos (žemės ūkio paskirties žemė keičiama į mažaaukštės gyvenamosios statybos užstatomas teritorijas).

Bendrojo plano sprendimais Betygalos miestelio branduolyje turi būti išsaugomas esamas gatvių tinklas, siekiant gerinti susisiekimo sistemą, skatinamą tiesti naujas gatves naujai urbanizuojamose miestelio dalyse.

Betygalos miestelio bendruoju planu miestelio erdvinę struktūrą siekiama papildyti urbanizuotais bei neurbanizuotais elementais taip, kad būtų sukurtos patogios sąlygos gyventi Betygaloje, taip pat norima, kad miestelis taptų patrauklus bei išskirtinis turistams bei verslo investuotojams.

Planuojamos Betygalos miestelio urbanistinės struktūros įgyvendinimas yra ilgas miestelio plėtros rezultatas, o jos tolimesnė kaita priklausys nuo ateities visuomeninių, socialinių ir ekonominių procesų. Pagrindinis tikslas, vystant miestelį ir tobulinant miestelio struktūrą, yra sudaryti optimalias gyvenimo, darbo ir poilsio sąlygas, užtikrinant gyvenamosios aplinkos kokybę.

4.2. Suplanuotos teritorijos zonavimas ir teritorijos balansas

4.2.1. Užstatytos ir neužstatytos teritorijos

Norint užtikrinti gamtinių teritorijų apsaugą, urbanistinio - gamtinio karkaso bei architektūrinės - erdvinės kompozicijos formavimo principus, reikalinga Betygalos miestelio teritorijas sugrupuoti į užstatytų ir užstatomų teritorijų bei neužstatytų ir neužstatomų teritorijų zonas arba grupes.

Betygalos miestelio teritorija skiriama į:

- Užstatytas ir užstatomas teritorijas;
- Neužstatytas ir neužstatomas teritorijas.

Šios zonos ir grupės yra suskirstytos teritorijų naudojimo tipais. Teritorijų tipai vaizduojami spalvomis, kurių reikšmės nurodytos Reglamentų lentelėje. Joje taip pat nurodyti galimi užstatymo reglamentai sklypuose.

Neužstatytos teritorijos formuoja miestelio struktūrines erdves. Tai svarbiausios miestelio viešos erdvės, rekreaciniai, ekologiniai bei apsauginiai želdynai, susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros bei žemės ūkio paskirties žemės.

Teritorijų naudojimo tipai pateikiami lentelėje Nr. 1.

1 lentelė. Teritorijų naudojimo tipų lentelė

Teritorijų tipai	Teritorijos pavadinimas	Galimos pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirtys bei naudojimo būdai
Užstatytos ir užstatomos teritorijos	Miestelio centro teritorija - tai mišri vidutinio užstatymo intensyvumo teritorija su vyraujančia komercine ir visuomenės poreikiams skirta veikla (socialinė, religinė, aptarnavimo ir paslaugų veikla, viešosiomis erdvėmis) bei gyvenamąja statyba.	<ul style="list-style-type: none"> • kitos paskirties žemė; • gyvenamosios teritorijos; • visuomeninės paskirties teritorijos; • komercinės paskirties objektų teritorijos; • bendro naudojimo teritorijos; • atskirųjų želdynų teritorijos; • rekreacinės teritorijos; • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
	Vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos - dominuojančios daugiabučių arba vienbučių/dvibučių gyvenamųjų pastatų statybos teritorijos su galimais socialiniais, aptarnavimo ir prekybos objektais bei funkcijomis	<ul style="list-style-type: none"> • kitos paskirties žemė; • gyvenamosios teritorijos; • visuomeninės paskirties teritorijos; • komercinės paskirties objektų teritorijos; • bendro naudojimo teritorijos; • atskirųjų želdynų teritorijos; • rekreacinės teritorijos; • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
	Mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos -vienbučių/dvibučių gyvenamųjų pastatų statybos kvartalai su galimais socialiniais aptarnavimo ir prekybos objektais bei funkcijomis.	<ul style="list-style-type: none"> • kitos paskirties: • gyvenamosios teritorijos; • visuomeninės paskirties teritorijos; • komercinės paskirties objektų teritorijos; • atskirųjų želdynų teritorijos; • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
	Specializuoto viešojo prioriteto objektų teritorijos - mišri vidutinio užstatymo intensyvumo teritorija su vyraujančia visuomenės poreikiams skirta veikla (švietimu, sveikatos apsauga, socialinė ar religinė paslaugų veikla)	<ul style="list-style-type: none"> • kitos paskirties: • visuomeninės paskirties teritorijos; • bendro naudojimo teritorijos; • atskirųjų želdynų teritorijos; • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.

Teritorijų tipai	Teritorijos pavadinimas	Galimos pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirtys bei naudojimo būdai
Neužstatytos ir neužstatomos teritorijos	Kultūros paveldo objektų žemės sklypai - saugomų kultūros paveldo objektų ar vietovių teritorijos, kurioms nustatomos nekilnojamųjų daiktų tvarkymo ir naudojimo specialiosios sąlygos	<ul style="list-style-type: none"> • konservacinės paskirties žemė; • kitos paskirties: • visuomeninės paskirties teritorijos; • bendro naudojimo teritorijos • atskirųjų želdynų teritorijos; • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
	Rekreacinės (trumpalaikio poilsio) teritorijos - trumpalaikio poilsio statinių statybos teritorijos (stovyklavietės, poilsiavietės, paplūdimiai ir kt.)	<ul style="list-style-type: none"> • kitos paskirties: • rekreacinės teritorijos; • atskirųjų želdynų teritorija. • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
	Atskirieji rekreacinės paskirties želdynai - dideliame lankytojų kiekiui įrengiami želdynai (parkai, miestelio sodai, skverai, žaliosios jungtys, kiti poilsiui skirti želdynai).	<ul style="list-style-type: none"> • miškų ūkio paskirties žemė; • vandens ūkio paskirties žemė; • kitos paskirties: • atskirųjų želdynų teritorijos; • rekreacinės teritorijos (trumpalaikio poilsio statinių statybai); • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
	Atskirieji apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai - žemės sklypai ekologinės ir sanitarinės apsaugos zonose, kur yra arba numatomi įrengti atskirieji želdynai.	<ul style="list-style-type: none"> • miškų ūkio paskirties žemė; • vandens ūkio paskirties žemė; • kitos paskirties: • atskirųjų želdynų teritorijos; • rekreacinės teritorijos (trumpalaikio poilsio statinių statybai); • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
	Urbanizuotų teritorijų viešosios erdvės - žemės sklypai, kuriuose yra arba numatoma įrengti aikštes	<ul style="list-style-type: none"> • Kitos paskirties žemė: • bendro naudojimo teritorijos; • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
	Miškai - miško žemė į kitas naudmenas negali būti keičiama	<ul style="list-style-type: none"> • miškų ūkio paskirties žemė.
	Techninės infrastruktūros teritorijos - transporto ir inžinerinės infrastruktūros koridoriai ir teritorijos.	<ul style="list-style-type: none"> • kitos paskirties: • komercinės paskirties objektų teritorijos; • inžinerinės infrastruktūros teritorijos.
	Vandenys	<ul style="list-style-type: none"> • vandens ūkio paskirties žemė

Teritorijų tipai	Teritorijos pavadinimas	Galimos pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirtys bei naudojimo būdai
	Kitos neužstatytos ir neužstatomos, tame tarpe žemės ūkio teritorijos	<ul style="list-style-type: none"> • žemės ūkio; • miškų ūkio; • kitos paskirties.

Užstatymo intensyvumo rodikliai atspindi miestelio urbanistinį identitetą. Sprendiniuose ir toliau palaikoma mažo miestelio morfologija, nedarkant miestelio aukštybiniais ar miesteliui nebūdingo tūrio pastatais. Miestelyje reglamentuojami istoriškai susiklostę kvartalų dydžiai.

Tais atvejais, kai į plėtros teritorijas patenka saugomos teritorijos, jose galima veiklą reglamentuoja saugomos teritorijos bei gamtiniam karkasui skirti teisės aktai. Ši informacija yra papildomai nurodyta Reglamentų lentelėje prie konkrečių Nagrinėjamų teritorijų.

4.2.2. Miestelio teritorijos funkcinės zonos ir tvarkymo reglamentai

Miestelio funkcinė struktūra - tai pagrindinių miestelio dalių funkcinų zonų, aptarnavimo centrų, pagrindinių gatvių tinklo teritorinio išsidėstymo pobūdis ir tarpusavio ryšiai. Miestelio sprendiniuose taikomas polifunkcinio zonavimo metodas, kai miestelio teritorija dalinama į funkcines zonas, išskiriant prioritetinę žemės naudojimo funkciją. Prioritetinė naudojimo funkcija teritorijoje reiškia, kad teritorijoje pirmiausia numatoma vystyti nurodytą veiklą ir kitos galimos veiklos rūšys negali šiai veiklai daryti neigiamo poveikio.

Vyraujanti funkcija nustatyta pagrindiniame brėžinyje parodytai funkciniai zonos, kuri išskiriama spalva. Prioritетinės veiklos funkcijos apsprendžia atskirų miestelio teritorijų panaudojimo planavimą. Teritorijų polifunkcinis zonavimas, rekomenduojama funkcinų zonų struktūra ir pagrindiniai tvarkymo reglamentai pagal planuojamas vyraujančias žemės naudojimo funkcijas pateikti lentelėje Nr. 2.

2 lentelė. Miestelio teritorijos funkcinių prioritetų zonų vyraujantys požymiai

Teritorijų naudojimo tipai	Žymėjimas	Reglamentuojami dydžiai BP pažymėtoms teritorijoms		Nagrinėjamų zonų prioritetiniai vystymo būdai ir specialieji reglamentai (specialiųjų reglamentų numeriai nurodyti skliausteliuose)			
		Užstatymo reglamentai		Saugojimas	Modernizavimas	Konversija	Nauja plėtra
		Maksimalus užstatymo intensyvumas sklypuose U _{max}	Maksimalus pastatų aukštumas (negalioja technologiniams įrenginiams, bažnyčioms) aukštais/metrais H _{max}				
UŽSTATYTOS IR UŽSTATOMOS TERITORIJOS:							
Tinkamos gyventi teritorijos							
Miestelio centro teritorija		≤0,8 (gyvenamajai paskirčiai) ≤1,0 (negyvenamajai paskirčiai)	≤3 a. / ≤12 m	1.1 - (1;2;3;4;6) 1.2 - (1;3;4) 1.3 - (1;2;3;4) 1.4 - (1;2;3;4) 1.5 - (1;2;3;4)	-	-	-
Vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos		≤0,6 (gyvenamajai paskirčiai) ≤0,8 (negyvenamajai paskirčiai)	≤3 a. / ≤12 m	-	2.1 - (1;2;3;4;6) 2.2 - (2;3;4;6) 2.3 - (2;3;4;6)	-	-
Mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos		≤0,4 (gyvenamajai paskirčiai) ≤0,6 (negyvenamajai paskirčiai)	≤2 a. / ≤8,5 m	-	3.1 - (2;6;9) 3.3 - (2;9) 3.4 3.5 - (3;4;6;9) 3.7 - (2;3;4;6) 3.8 - (2;3;4) 3.9 - (2;3;4;6) 3.10 - (3;4) 3.12 - (3;4) 3.13 - (3;4;6) 3.14 3.17 - (3;4;6)	-	3.2 3.6 - (3;4;6) 3.11 - (10) 3.15 - (6;10) 3.16 - (3;4;6)
Netinkamos gyventi teritorijos							
Specializuoto viešojo prioriteto objektų teritorijos		≤0,8	≤3 a. / ≤12 m	-	4.1 - (1;2;3;4;5;6) 4.2 - (2;3;4;5)	-	-
NEUŽSTATYTOS IR NEUŽSTATOMOS TERITORIJOS:							
Kultūros paveldo objektų žemės sklypai		-	-	5.1 - (1;2;6)	-	-	-
Rekreacinės (trumpalaikio poilsio) teritorijos		-	-	-	-	-	6.1 - (3;4;6;8;9)
Atskirieji rekreacinės paskirties želdynai		-	-	7.1 - (1;2;3;4;6;9) 7.2 - (2;3;4;6;9) 7.3 - (2;3;4;6;9) 7.4 - (3;4;6;9)	-	-	-
Atskirieji apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai		-	-	-	-	-	-
Urbanizuotų teritorijų viešosios erdvės		-	-	8 - (1;3;4)	-	-	-

Mišškai		-	-	9.1 - (3;4;6;7;9) 9.2 - (3;4;6;7;9) 9.3 - (3;4;6;7;9) 9.4 - (3;4;6;7;9)	-	-	-
Techninės infrastruktūros teritorijos		-	-	-	-	-	-
Vandenys		-	-	-	-	-	-
Kitos neužstatytos ir neužstatomos teritorijos		-	-	-	10.1 - (3;4;6;9) 10.2 - (3;4;6) 10.3 - (2;3;4;6;10) 10.4 - (3;4;6;9;10) 10.5 - (3;4;6;9;10) 10.6 - (2;3;4;6) 10.7 - (2;3;4;6) 10.8 - (2;3;4;6;9) 10.9 - (2;3;4;6) 10.10 - (2;3;4;6;9) 10.11 - (3;4;6)	-	-

REGLAMENTUOJAMŲ ZONŲ SPECIALIEJI REGLAMENTAI (viršuje esančioje lentelėje jie nurodyti skliausteliuose):

1. Teritorijai taikomi kultūros paveldo objektų specialieji reikalavimai pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą;
2. Kultūros paveldo apsaugos zonoje esančiai teritorijai taikomi specialieji reikalavimai pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą;
3. Teritorijai taikomi Betygalos kraštovaizdžio draustinio tvarkymo reikalavimai;
4. Teritorijai taikomi Dubysos regioninio parko tvarkymo reikalavimai;
5. Atskiruose reglamentuojamų zonų fragmentuose galimas aukštesnis urbanistinių akcentų - orientyrų (iki 10 % teritorijos) užstatymas nei nurodytas leidžiamas maksimalus aukštis teritorijos naudojimo tipe, jų vietas būtina nustatyti ir pagrįsti parengus nagrinėjamos zonos teritorijos plėtros urbanistinį pasiūlymą;
6. Reglamentuojamų zonų fragmentuose, kurie patenka į gamtinį karkasą yra taikomi Gamtinio karkaso nuostatų reikalavimai;
7. Miškų žemė tvarkoma ir naudojama vadovaujantis LR Miškų įstatymu ir poįstatyminių teisės aktų reikalavimais;
8. Rekreacinės teritorijos turi būti naudojamos laikantis „Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatų“ reikalavimų;
9. Teritorijai taikomi paviršinio vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisyklių reikalavimai;
10. Teritorijai taikomi aukštos įtampos elektros tinklų apsaugos zonos reikalavimai.

Bendrojo plano tekstiniai reglamentai (taikomi nagrinėjant brėžinius):

- I. Brėžiniai parengti ir vertinami nurodytuose masteliuose ir į tikslesnį mastelį netransformuojami. T.y. sprendinių pateiktų mastelyje M 1:2000, negalima perkelti į M 1:500. Bendrojo plano sprendiniai: teritorijų naudojimo tipų ribos, pastatų vietos, susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros trasos ir gabaritai, turi būti tikslinami pagal specifinius teritorijų požymius, rengiant kitos rūšies teritorijų planavimo dokumentus.
- II. Bendrojo plano pagrindiniame brėžinyje teritorijų naudojimo tipais pažymėtos apibendrintos teritorijos, didesnės nei 10 arų. Mažesnės teritorijos brėžiniuose nepažymėtos ir neišskirtos kita spalva, net jeigu juose yra teisiškai įregistruoti kitos paskirties sklypai, kuriuose veikla galima pagal tų sklypų įteisintą paskirtį.
- III. Bendrasis planas nepanaikina teritorijoje galiojančių specialiųjų, detaliųjų ar kitų parengtų teritorijų planavimo dokumentų sprendinių. Rengiant naujus teritorijų planavimo dokumentus privaloma vadovautis Bendrojo plano sprendiniais, tačiau Bendrasis planas nepanaikina žemės nuosavybės dokumentuose nurodytų naudojimo būdų ir pobūdžių (rengiant naujus teritorijų planavimo dokumentus veiklą sklypuose galima nustatyti pagal Bendrąjį planą ir/arba pagal žemės nuosavybės dokumentus).

- IV. Planuojamuose teritorijose nurodytos tik rekomenduojamos pagrindinių statinių orientacinės vietos ar gabaritai. Tuo atveju, jeigu užstatomuose ir užstatytuose sklypuose būtų poreikis keisti pagrindinio statinio vietą, ją parenkant būtina išlaikyti kvartalo gatvės statybos liniją.
- V. Planuojamuose teritorijose gali būti numatomi kiti (nors jie ir nėra pažymėti brėžiniuose) socialinės, susisiekimo ar inžinerinės infrastruktūros objektai, kuriantys nesuformuotą viešam interesui naudingą socialinės, inžinerinės, susisiekimo infrastruktūros tinklą. Nauji objektai gali atsirasti įvertinus jų galimą poveikį aplinkos kokybei, jeigu tai neprieštarauja galiojantiems teisės aktams.
- VI. Miestelio teritorijoje taikomi atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų reikalavimai (Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 2007-12-21 įsakymas Nr. D1-694 "Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo" su vėlesniais pakeitimais).
- VII. Didžiojoje miestelio teritorijos dalyje galioja Dubysos regioninio parko tvarkymo reglamentai.
- VIII. Miestelio teritorijoje Apsaugos zonų plotis prie visų paviršinių vandens telkinių lygus Apsaugos juostų pločiui. Apsaugos zonos ir juostos nustatomos pagal Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymą Nr. 540 „Dėl paviršinio vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisyklių patvirtinimo“ su vėlesniais pakeitimais.
- IX. Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla reglamentuojama kultūros paveldo reglamentais bei kultūros paveldo apsauga reglamentuojančiais teisės aktais. Pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 13 straipsnio 5 dalį kultūros paveldo objektams, ne kaip pagrindinė, o kaip papildoma, gali būti nustatoma konservacinė (saugojimo) paskirtis. Numatant žemės kasimo darbus kultūros vertybės teritorijoje, būtina rašytinė išvada dėl archeologinių tyrimų būtinybės.
- X. Nustatyti maksimalūs užstatymo intensyvumo reglamentai nurodyti sklypui, o ne funkcinei ar nagrinėjamai zonai.
- XI. Nagrinėjamų zonų dydis nurodo teritoriją, kurią būtina išanalizuoti rengiant šių teritorijų plėtros urbanistinius pasiūlymus ir kitos rūšies teritorijų planavimo dokumentus (jeigu veiklos ir teritorijos specifika nereikalauja nagrinėti didesnę ar mažesnę teritoriją). Šiuose planuose turi būti nustatyta detali teritorijos sandara (sklypai sklypų grupės), tikslūs privalomieji teritorijos tvarkymo ir naudojimo režimai. Išduodant sąlygas kito lygmens teritorijų planavimo dokumento rengimui, savivaldybės administracijos direktorius, atsižvelgdamas į konkrečią urbanistinę situaciją, įvertindamas parengtų teritorijos planavimo dokumentų ir išbaigtų struktūrų apimtį, gali koreguoti privalomų nagrinėjamų zonų ribas, nurodydamas tai teritorijų planavimo dokumento planavimo programoje ir užduotyje.
- XII. Neužstatytose ir neužstatomose teritorijose nauja statyba galima įstatymais nustatyta tvarka tik esamose namų valdose ir konversijos iš taršios veiklos srities į netauršią atveju (nesukeliant neigiamų pasekmių gyvenimo ir aplinkos kokybei). Esamos namų valdos gali būti skaidomos, bet ne daugiau kaip į tris namų valdas, pritarus savivaldybės tarybai arba savivaldybės administracijos direktoriui. Tai gali būti atliekama neinicijuojant bendrojo plano keitimo procedūros.
- XIII. Miestelio teritorijoje taikomi specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų reikalavimai (Lietuvos Respublikos vyriausybės 1992-05-12 nutarimas Nr. 343 "Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimui sąlygų patvirtinimo" su vėlesniais pakeitimais).
- XIV. Kol neįgyvendinti bendrojo plano sprendiniai visos miestelyje esančios teritorijos naudojamos pagal esamą paskirtį. Sanitarinės apsaugos zonos gali būti nustatomos ar keičiamos kitais teritorijų planavimo dokumentais neinicijuojant bendrojo plano keitimo procedūros.

4.2.3. Teritorijos balansas

Raseinių rajono savivaldybės taryba 2013 m. birželio 20 d. sprendimu Nr. (1.1)TS-226 priėmė sprendimą patvirtinti Betygalos miestelio II-ąjį koncepcijos variantą. II-ajame koncepcijos variante siūloma koreguoti Betygalos miestelio pietinėje ir rytinėje dalyje esančią ribą pagal registruotų sklypų ribas, bei miestelio šiaurinėje dalyje prijungti jau urbanistiniu požiūriu prisijungusią, urbanizuotą Kudonių kaimo dalį.

Betygalos miestelio esamose ribose neužstatytos teritorijos sudaro didesnę miestelio dalį nei esamos užstatytos teritorijos.

Prijungus prie Betygalos miestelio Kudonių kaimo urbanizuotą dalį teritorijos plotas pakito - 268,18 ha.

Funkcinių zonų balansas planuojamoje miestelio teritorijoje pateikiamas lentelėje Nr. 3.

3 lentelė. Suplanuotos teritorijos balansas

Funkcinės zonos pavadinimas	Suplanuotos teritorijos dydis	
	ha	%
Užstatytos ir užstatomos teritorijos:		
Miestelio centro teritorija	4,83	1,80
Vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos	3,25	1,21
Mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos	45,73	17,05
Specializuoto viešojo prioritetų objektų teritorijos	3,24	1,21
Neužstatytos ir neužstatomos teritorijos:		
Kultūros paveldo objektų žemės sklypai	2,83	1,05
Rekreacinės (trumpalaikio poilsio) teritorijos	3,21	1,20
Atskirieji želdynai	3,75	1,40
Urbanizuotų teritorijų viešosios erdvės (aikštė)	0,07	0,03
Techninės infrastruktūros teritorijos	20,22	7,54
Mišškai	45,52	16,97
Vandenys	3,05	1,14
Kitos neužstatytos ir neužstatomos, tame tarpe žemės ūkio teritorijos	132,48	49,4
Visa suplanuota Betygalos miestelio teritorija	268,18	100

Betygalos miestelio sprendiniuose numatyta nauja teritorinė plėtra vykdoma įvertinus naujų teritorijų poreikius. Pagrindinė miestelio teritorinė plėtra numatoma pietų ir pietryčių kryptimis. Naujos plėtros teritorijos vystomos kompleksiskai, siekiant darnios plėtros bei išnaudojant vidinius Betygalos miestelio neužstatytų teritorijų resursus. Planuojant numatomas teritorinis rezervas inžinerinei ir susisiekimo infrastruktūrai, pagal poreikį socialinei infrastruktūrai bei atskiriesiems rekreaciniams ir apsauginiams želdiniams.

4.2.4. Suplanuotos teritorijos užstatymo specifika ir užstatytų teritorijų tankinimo nuostatos

Bendrojo plano sprendiniai nurodo miestelio teritorijos funkcines zonas, kuriose nustatyta galima žemės naudojimo paskirtis ir žemės naudojimo būdai bei užstatymo intensyvumo ir aukštingumo reglamentai. Planuojamos funkcinės zonos ir nustatyti šių zonų tvarkomieji reglamentai pavaizduoti Betygalos miestelio bendrojo plano sprendinių pagrindiniame brėžinyje.

Planuojamos funkcinės zonos (teritorijų naudojimo tipai) apima atskiras miestelio dalis. Sprendiniuose numatyti esminiai funkcinų zonų plėtros principai, formuojantys subalansuotą polifunkcinį miestelio atskirų kvartalų užstatymą. Bendrojo plano sprendinių pagrindiniame brėžinyje išskirtos funkcinio naudojimo prioritetų zonos pažymėtos atitinkamomis spalvomis. Funkcinių zonų pagrindiniai tvarkymo, naudojimo ir apsaugos reglamentai nurodyti reglamentų lentelėje. Nustatyti šie reglamentai:

- vyraujantys teritorijos (funkcinės zonos) požymiai;
- galima pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdas;
- rekomenduojama teritorijų (atskirų funkcinų zonų) struktūros sandara;
- galimas maksimalus užstatymo tankumas ir užstatymo intensyvumas;
- galimas maksimalus pastatų aukštingumas.

4.2.5. Užstatymo aukštis

Miestelyje esama ir bendruoju planu planuojama nauja statyba mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosiose teritorijose yra orientuota į sodybinio užstatymo vienbučius gyvenamuosius namus iki 1-2 aukštų, kas sudaro iki 8,5 metrų aukštį nuo žemės paviršiaus.

Bendruoju planu suplanuotos miestelio centrinės dalies ir vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos užstatymo segmentas vietomis gali siekti iki 2-3 aukštų. Specializuoto viešojo prioriteto objektų teritorijoje galimas aukštesnis urbanistinių akcentų - orientyrų (iki 10 % teritorijos) užstatymas nei nurodytas leidžiamas maksimalus aukštis teritorijos naudojimo tipe, jų vietas būtina nustatyti ir pagrįsti parengus nagrinėjamos zonos teritorijos plėtros urbanistinį pasiūlymą.

Bendrojo plano sprendinių Pagrindinio brėžinio Reglamentų lentelėje nurodyti galimi maksimalūs pastatų aukščiai aukštais ir metrais naujoms miestelio urbanizuojamos teritorijoms.

4.2.6. Užstatymo intensyvumas

Užstatymo intensyvumas - visų pastatų antžeminės dalies patalpų bendrojo ploto sumos santykis su žemės sklypo plotu. Intensyvumo rodiklis rodo esamą erdvinį parametrų būseną ir leidžia daryti prielaidas urbanistinei prognozei.

Betygalos miestelyje užstatymo intensyvumas vyrauja nuo 0,4 iki 1,0 tai parodo, kad urbanizuotoje miestelio teritorijoje vyrauja vienbučio užstatymo intensyvumo rodikliai.

Pagal Betygalos miestelio užstatymo charakterį, pagrindiniai užstatymo intensyvumo parametrai sklypuose yra šie:

- retas užstatymas teritorijose, esančiose gamtiniame karkase, čia taikomi Gamtinio karkaso nuostatų reikalavimai;
- mažas užstatymo intensyvumas - iki 0,4;
- vidutinis užstatymo intensyvumas - iki 0,6 (gyvenamai paskirčiai); iki 0,8 (negyvenamoms paskirtims).

Bendruoju planu išskirtinių Nagrinėjamų zonų, nurodytų Reglamentų lentelėje, atskiroms funkcinėms zonoms yra leistinas didesnis užstatymo intensyvumas. Jį būtina pagrįsti parengus nurodytų Nagrinėjamų rajonų Teritorijų plėtros urbanistinius pasiūlymus.

4.2.7. Užstatymo tankumas

Užstatymo tankumas - pastatais užstatomo ploto, nustatomo pagal sienų išorines ribas, santykis su visu žemės sklypo plotu, t.y. tankumas parodo, kokią sklypo dalį gali užimti pastatai. Remiantis šiuo rodikliu galima nustatyti urbanizuojamų teritorijos užpildymo galimybes bei poreikius.

Šiuo metu Betygaloje užstatytose teritorijose vyrauja tankumas nuo 0,03 iki 62 procentų.

Užstatymo tankumą Betygalos miestelyje, siekiant išnaudoti vidines neurbanizuotas teritorijas, numatyta didinti atitinkamai pagal STR 2.02.09:2005 „Vienbučiai gyvenamieji pastatai“, patvirtintą aplinkos ministro 2005 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. D1-338 (su vėlesniais pakeitimais).

Maksimalūs užstatymo tankumai sklypuose pagal STR 2.02.09:2005 „Vienbučiai gyvenamieji pastatai“ pateikiami lentelėje Nr. 4.

4 lentelė. Maksimalus užstatymo tankumas sklypuose

Sklypo plotas, m ²	Maksimalus sklypo užstatymo tankumas %
Iki 400	40
400	40
600	35
900	30
1500	25
2500	20
10000	15
Daugiau kaip 10000	Pagal specialiuosius reikalavimus

4.3. Urbanistinės struktūros optimizavimas

Pagrindinė sprendiniuose numatyta vidinės miestelio struktūros tobulinimo kryptis yra esamų kvartalų renovacija ir neefektyviai panaudotų teritorijų modernizavimas arba net konversija, siekiant gyvenamųjų teritorijų, darbo vietų sukūrimo ir poilsio zonų optimizavimo darnos. Bendrojo plano sprendiniuose nustatytoms užstatytoms ir užstatomos teritorijoms numatomos dominuojančios urbanistinės struktūros optimizavimo priemonės:

- Miestelio teritorijų saugojimas (konservavimas, restauravimas);
- Miestelio teritorijų modernizavimas - atgaivinimas/atnaujinimas;
- Miestelio teritorijų konversija - teritorijų pertvarkymas;
- Miestelio naujų teritorijų įsisavinimas - nauja plėtra.

Saugojimas - taikomas kultūros paveldo, saugomoms ir kitoms teritorijoms, kuriose, kad išsaugoti vertingąsias savybes, nustatomas saugojimo režimas. Saugojimo režimas kaip pagrindinis galioja tiek, kiek numatyta kultūros paveldo objektų, kitų saugomų teritorijų patvirtintuose planavimo dokumentuose. Specifinius šių teritorijų vertę lemiančius parametrus, atkūrimo, naujos statybos galimybę nustato specialieji planai, galimybių studijos, atgaivinimo programos ir pan. Galimos atskiros saugojimo rūšys: konservavimas, restauravimas, atkūrimas (regeneracija). Betygalos miestelyje į „saugojimo“ optimizavimo priemonę patenka „miestelio istorinės zonos“ (unik.k.: 20368) teritorija.

Modernizavimas - jau užstatytų teritorijų fizinės ar/ir funkcinės struktūros atnaujinimas, išnaudojant vidinius teritorijų resursus, iš esmės nekeičiant susiklosčiusių teritorijos funkcinių ir fizinių parametrų. Užstatytos teritorijos modernizuojamos parengus kompleksinius Nagrinėjamos zonos ar jos dalies renovacijos projektus, numatančius pastatų modernizavimą, aplinkos atnaujinimą, lokalių kvartalo želdynų sistemos sukūrimą, automobilių stovėjimo vietų išdėstymą. Galimos atskiros modernizavimo rūšys: atgaivinimas, humanizavimas, atnaujinimas.

Modernizuojant esamas užstatytas teritorijas nauja statyba numatoma:

- pagal susiklosčiusius principus baigiant formuoti neišbaigtas užstatymo struktūras;
- gyvenamosiose teritorijose integraliai plėtojant socialinę, paslaugų ir kitą infrastruktūrą, pagal galimybę sukuriant naujas darbo vietas;
- rekonstruojant esamus pastatus pagal susiklosčiusius teritorijai būdingus urbanistinius požymius.

Betygalos miestelyje modernizavimas numatomas miestelio centro teritorijoje, vidutinio ir mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosiose teritorijose.

Miestelio teritorijų konversija - plėtra, kurios tikslas planavimo priemonėmis gerinti esamų teritorijų aplinkos kokybę, keičiant esamą tikslinę žemės naudojimo paskirtį ir (arba) žemės naudojimo būdą. Neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų naujas panaudojimas plėtrai - tai taršios bei neefektyvios pramonės, komunalinių bei kitų užstatytų teritorijų naujas funkcinis panaudojimas. Tokiose miestelio plėtos zonose skatinamas teritorijos naudojimo daigafunkciškumas, kuriant naujas darbo vietas bei palankią investicijoms aplinką, sudarant sąlygas taršos mažinimui, aplinkos, užstatymo, susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros atnaujinimui.

Nauja urbanizuojamų teritorijų plėtra - tai naujų teritorijų įsisavinimas, keičiant žemės tikslinę paskirtį iš žemės ūkio ir miškų ūkio paskirties į kitą paskirtį. Kartu su minimalia naujų gyvenamosios paskirties objektų statyba naujos plėtos teritorijose numatytas gyvenimo ir poilsio sąlygų gyventojams užtikrinimas. Išnaudojant esamas gamtines vertybes bei siekiant Betygalos miestelį vystyti, kaip potencialią poilsio ir turizmo vietovę, numatomas naujų rekreacinių objektų kūrimas (trumpalaikio poilsio statybai). Bendrojo plano sprendiniuose nustatytoms urbanizuojamoms teritorijoms taikant visus strateginius plėtos būdus, būtina išsaugoti gamtinio karkaso elementus, kultūros paveldo objektus, suformuoti kokybišką urbanistinę struktūrą ir architektūrinius sprendinius.

Nauja urbanizuojamų teritorijų plėtra (gyvenamosios paskirties objektų statyba) numatoma Betygalos miestelio urbanizuotos dalies pietinėje ir pietrytinėje dalyje.

4.3.1. Užstatymo morfotipas ir užstatytų teritorijų tankinimo nuostatos

Vienas iš svarbiausių užstatymo identiteto kriterijų yra užstatymo morfotipas (užstatymo ir planavimo principas). Užstatymo morfotipą išreiškia užstatymo tankumas, aukštis, gatvių išklotinės formuojančių pastatų orientavimo kryptis, užstatymo linijos ir charakteringi atstumai tarp gretimų užstatymą formuojančių pastatų.

Betygalos miestelio centrinės dalies morfologijoje išskiriami užstatymo morfotipai:

- Atskirai stovintys pastatai (Betygalos Šv. Mikalojaus bažnyčia);
- Perimetrinio-posesijinio atviro užstatymo morfotipo fragmentai Dubysos gatvėje;
- Laisvo planavimo (seniūnijos pastatas ir dviejų aukštų pastatas esantis tarp Dubysos ir Liepų gatvių);
- Sodybinio užstatymo.

Miestelio centrinės istorinės dalies identitetą griaua disonuojantys, nepritampantys prie esamos aplinkos, XX a. II pusės statiniai. Betygalos miestelyje esantys renovuotinos būklės pastatai: seniūnijos pastatas, dviejų aukštų pastatas tarp Dubysos ir Liepų g., dviejų aukštų pastatas Sporto g., Betygalos Maironio vidurinė mokykla ir daugiabutis esantis Sporto gatvėje.

5. SPECIALIOSIOS BENDROJO PLANO TEMOS

5.1. Gyvenamosios teritorijos

Betygalos bendrojo plano sprendiniai numato polifunkcinių teritorijų plėtrą, leidžiant kelis žemės naudojimo būdus (ar pobūdžius), kurie turėtų būti nustatyti kitos rūšies teritorijų planavimo dokumentuose. Miestelio centrinės dalies teritorijoje yra numatyta vyraujanti komercinė ir visuomenės poreikiams skirta veikla (socialinė, religinė, aptarnavimo ir paslaugų veikla, viešosios erdvės) su gyvenamąja funkcija.

Rengiant kitos rūšies teritorijų planavimo dokumentus, nauji būstai pagal Reglamentų lentelėje pateiktą rekomenduojamą teritorijų struktūrą gali būti planuojami šiose teritorijų tipuose:

- miestelio centro teritorijoje;
- vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosiose teritorijose;
- mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosiose teritorijose.

Pagal Betygalos anketinės apklausos duomenis dauguma Betygalos miestelio gyventojų gyvena sodybinio tipo vienučiame name ir toks gyvenamas būstas jiems atrodo patraukliausias. 10 iš 12 apklaustųjų atsakė, kad jiems pakanka gyvenamojo ploto. Todėl sprendiniuose gyvenamoji plėtra vykdoma minimaliai įsisavinant neužstatytas teritorijas. Betygalos miestelio plėtra organizuojama visų pirma išnaudojant vidinius teritorijų resursus, tokiu būdu sukuriamas esamo užstatymo struktūrinis, funkcinis ir erdvinis vientisumas užpildant laisvas erdves tarp jau esamų užstatytų teritorijų.

5.2. Gyventojų skaičiaus ir būsto raidos prognozės

Įvertinus esamą padėtį bei galimas raidos tendencijas, miestelio plėtrą įtakojančius išorės ir vidaus veiksnius, prognozuojami miestelio plėtrą įtakojančių techninių ir ekonominių rodiklių pokyčiai lyginant su esama būkle (2012 m.) iki planuojamo laikotarpio pabaigos, kurie demonstruoja bendrojo plano sprendiniuose numatytą urbanistinės vertės ir gyvenimo kokybės pagerėjimą.

Pagal 2001 - 2011 m. Raseinių rajono gyventojų skaičiaus kaitos tendencijas gyventojų skaičius sumažėjo 10,6 % t.y. nuo 44177 gyv. iki 39478 gyv.

Pagal seniūnijos duomenis 2011 m. Betygalos miestelyje gyveno 500 gyventojų.

Laikantis optimistinės tendencijos, kad gyventojų skaičius Raseinių rajone per pastaruosius dešimt metų nesikeis, tuomet pagal šią gyventojų mažėjimo tendenciją Betygalos miestelyje 2032 m. gyvens 500 gyventojų.

Betygalos BP sprendiniuose laikomasi šios nuostatos, kad jeigu miestelio gyventojų skaičius neišaugs, todėl naujos statybos individualių namų kaip ir gyvenamo ploto poreikis neturėtų labai didėti.

Bendrojo plano sprendiniais yra tikimasi gyvenimo kokybinių rodiklių gerėjimo. Intensyvinant urbanizuotas teritorijas vyks teritorijų atnaujinimas ar rekonstravimas, taip plėsis gyvenimo sąlygų gerėjimas - kokybine prasme, išnaudojamos dar neįsisavintos laisvos teritorijos miestelio urbanizuotuose plotuose.

5.3. Darbo vietos

Betygalos gyventojų anketinės apklausos ataskaita rodo, kad pats svarbiausias uždavinys, siekiant pagerinti gyvenimo kokybę - kurti naujas darbo vietas. Bendrojo plano sprendiniai numato palankių sąlygų sudarymą tolesnei paslaugų, aptarnavimo, administravimo, turizmo sektorių darbo vietų kūrimui.

Pagal bendrojo plano sprendinius darbo vietos gali būti kuriamos visose užstatytose ir užstatomose teritorijose, tačiau bet kokia esama ar planuojama ūkinė veikla privalo atitikti higienos normų reikalavimus ir neturi daryti neigiamo poveikio greta esančiai gyvenamajai aplinkai ir žmonių sveikatai.

Naujų darbo vietų kūrimui tinkamos teritorijos:

- miestelio centrinė dalis - kuriant aptarnavimo, paslaugų sektoriaus darbo vietas;
- vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos (su galimais socialiniais aptarnavimo ir prekybos objektais bei funkcijomis);
- mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos (su galimais socialiniais aptarnavimo ir prekybos objektais bei funkcijomis).

5.4. Gamtos paveldas, ekologinės apsaugos ir konservacinio prioriteto teritorijos

5.4.1. Gamtinio karkaso formavimas

Gamtinis karkasas turi užtikrinti darnios plėtros principų įgyvendinimą Betygalos miestelio teritorijoje, atsižvelgiant į gamtos apsaugos ir visuomenės poreikius, atsižvelgiant į miestelio plėtros perspektyvas. Tai stabdo aplinkos ir kultūros vertybių degradavimą ir užtikrina sveiką aplinką bei neutralizuoja aplinkosaugines problemas.

Pagrindiniai gamtinio karkaso apsaugos ir tvarkymo principai nustatomi Lietuvos Respublikos Saugomų teritorijų įstatyme (1993 m. lapkričio 9 d. Nr. I-301) ir Gamtinio karkaso nuostatuose (Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 2007 vasario 14 d. įsakymas Nr. D1-96, 2010 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. D1-624). Šiose teisės aktuose nustatyti reikalavimai yra privalomi, svarbiausi iš jų:

- Keičiant pagrindinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitą (gyvenamųjų, pramonės ir sandėliavimo, komercinės paskirties objektų teritorijų) formuojamos besijungiančios, 50 procentų planuojamos teritorijos užimančios gamtinio karkaso struktūros, kurias gali sudaryti priklausomieji želdynai, vandens telkiniai ir jų dalys; miškų ūkio paskirties žemės sklypai (žemės ūkio paskirties sklype buvusios miško naudmenos); kitos paskirties atskirųjų (rekreacinių, apsauginių ir ekologinių) želdynų žemės sklypai; visuomeninės paskirties teritorijų rekreacinių miškų žemės naudojimo pobūdžio žemės sklypai;
- Gamtinio karkaso kitos tikslinės paskirties sklypų užstatymo tankumas ribojamas iki 30 procentų ploto.

Betygalos miestelio gamtinio karkaso paskirtis:

1. Suformuoti gamtinio - ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, kurios užtikrintų aplinkos sveikumą ir tinkamumą gyvenimui miestelio teritorijoje ir medžiaginius-energetinius ryšius su gretimybėje esančiomis gamtinėmis teritorijomis;
2. Sudaryti sąlygas esamai biologinei įvairovei išlaikyti ir gausinti vidinėje miestelio dalyje;
3. Išsaugoti ir išryškinti natūralaus kraštovaizdžio fragmentus bei esamus gamtinius rekreacinius išteklius;
4. Didinti miestelio teritorijoje esančius želdinių plotus;
5. Formuoti estetišką ir harmoningą miestelio „žaliąjį“ veidą;
6. Optimizuoti miestelio plėtrą.

Planuojamose Betygalos miestelio teritorijos ribose yra šios gamtinio karkaso teritorijos:

- Regioninę reikšmę turintis Dubysos upės **migracinio koridoriaus ruožas**;
- Regioninę reikšmę turintis Piliakalnio miško **migracinio koridoriaus ruožas**;
- Rajoninę ir vietinę reikšmę turintis **vidinio stabilizavimo arealas**, Betygalos miestelyje apimantis Betygalos piliakalnio teritoriją;
- Rajoninę ir vietinę reikšmę turintys Lelyko ir Vieviršės upelio **migracinio koridoriaus ruožai**.

Įvertinant į planuojamas Betygalos miestelio ribas patenkančių gamtinio karkaso teritorijų geoekologinį potencialą, yra nustatomos sekančios gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptys:

M1. Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis (patikimas ir ribotas funkcinis potencialas) - tai Piliakalnio miško masyvo, esančio miestelio pietinėje dalyje, regioninės reikšmės *migracinio koridoriaus ruožas*;

M2. Palaikomas ir stiprinamas esamas natūralumas (silpnas funkcinis potencialas) - tai Dubysos upės regioninis *migracinio koridoriaus ruožas*;

s1. Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (labai silpnas funkcinis potencialas) - tai Betygalos piliakalnį ir Kalną vad. Alkas, kitaip Aukos kalnas, supantis rajoninis ir vietinis vidinio stabilizavimo arealas;

m2. Palaikomas ir stiprinamas esamas natūralumas (silpnas funkcinis potencialas) - tai Lelyko upelio rajoninės ir vietinės reikšmės *migracinio koridoriaus ruožas*;

m3. Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (labai silpnas funkcinis potencialas) - tai Vieviršės upelio rajoninės ir vietinės reikšmės *migracinio koridoriaus ruožas*.

LR teritorijos bendrasis planas nustato, kad gamtinis karkasas tikslinamas savivaldybių ar jų dalių bendruosiuose planuose, atsižvelgiant į poreikį ir realią situaciją, erdvinę teritorinę kraštovaizdžio struktūrą. Betygalos miestelio bendruoju planu gamtinio karkaso teritorijos patikslintos atsižvelgiant į realią situaciją - detalizuotos Dubysos upės, Lelyko ir Vieviršės upelių, bei Piliakalnio miško migracinio koridoriaus ribos ir rajoninis, vietinis vidinio stabilizavimo arealas.

Gamtinio karkaso teritorijos tikslinamos kiek galima daugiau sutapatinant su natūraliais kraštovaizdžio elementais, esamų sklypų ribomis ir esamomis urbanizuotomis teritorijomis.

Formuojant gamtinį karkasą atsižvelgiama į šiuos aspektus:

- Užtikrinti kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą, sujungti didelę ekologinę svarbą turinčias vietas bei užtikrinti sąlygas migracijai (Dubysos upės, Lelyko, Vieviršės upelių ir miško masyvų patenkančių į miestelio teritoriją migracijos koridoriai ir vidinio stabilizavimo arealas).
- Išlaikomas esamas kraštovaizdžio pobūdis, palaikomas kraštovaizdžio natūralumas;
- Didinti žaliųjų plotų procentą miestelio teritorijoje;
- Formuoti mažai urbanizuotos aplinkos koridorius, optimizuoti kraštovaizdžio struktūras. Sukuriamos geresnės sąlygos rekreacijai, migracijai ir vandens kokybei išsaugoti, pagerėja vizualinė kraštovaizdžio kokybė, mažėja urbanizacijos procesas.

Konkrečios priemonės:

- Naujų parkų ir skverų formavimas Betygalos miestelio teritorijoje;
- Intensyvus želdynų sistemos formavimas pagal Gamtinio karkaso nuostatuose nurodytus reikalavimus formuojant gyvenamųjų, pramonės ir sandėliavimo, komercinės paskirties objektų teritorijas;
- Rekreacinės paskirties želdynų įveisimas ir tvarkymas;
- Vandens apsaugos juostos tvarkymas;
- Vizualiai neutralizuojama pramonės teritorija;
- Estetinė išvaizdą praradusių statinių pertvarkymas ar nugriovimas.

5.4.2. Saugomos teritorijos

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Saugomų teritorijų įstatymu „saugomų teritorijų“ sąvoka apibrėžiama taip - sausumos ir (ar) vandens plotai su nustatytomis aiškiomis ribomis, turintys pripažintą mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas (tvarka).

Betygalos miestelio teritorijos dalis patenka į **Dubysos regioninį parką**. Dubysos regioninis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“ (Žin., 1992, Nr. 30-913), siekiant išsaugoti raiškiausią Lietuvoje Dubysos erozinio slėnio kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes. Regioninio parko paskirtis, apibrėžta 1996 m. liepos 19 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 855 „Dėl Anykščių, Dubysos, Krekenavos, Metelių, Pavilnių, Rambyno, Salantų, Sirvėtos, Tytuvėnų, Varnių, Veisiejų, Ventos, Verkių ir Vištyčio regioninių parkų nuostatų patvirtinimo“, yra išsaugoti raiškų Dubysos senslėnį, išraižytą intakų slėnių ir raguvų, ir ypač didelės geomorfologinės, hidrografinės, botaninės bei kultūrinės vertės kraštovaizdį; išsaugoti kultūros paveldo vertybes; išsaugoti gamtinės ekosistemos stabilumą, biotos komponentus; atkurti sunaikintus ir pažeistus gamtos, kultūros kompleksus bei objektus; atlikti mokslo tyrimus ir kaupti informaciją gamtos saugos, kultūros paveldo apsaugos ir kitose srityse; sudaryti sąlygas plėtoti rekreacinę veiklą, pirmiausia pažintinį turizmą, poilsio ir atsipalaidavimo tam skirtose zonose bei vietose, numatytose regioninio parko planavimo schema; reglamentuoti ūkinę veiklą bei urbanizacijos plėtotę pagal regioninio parko planavimo schemą; propaguoti gamtos saugos idėjas, materialinės ir dvasinės kultūros palikimą.

Dalis miestelio teritorijos patenka į Dubysos regioninio parko konservacinio prioriteto zoną - **Betygalos kraštovaizdžio draustinį**, kurio steigimo tikslas išsaugoti unikalų Lietuvoje Dubysos plačiadugnio stačiašlaitio gilaus senslėnio su eroziniais raguvynais kompleksą, Lelyko, Šventupio, Šakumos, Upytės upelių žemupius, Betygalos urbanistinį kompleksą, Ugių bažnyčią, gausius piliakalnius ir senkapius.

Betygalos miestelio teritorijoje yra Dubysos regioninio parko **rekreacinio prioriteto zona**.

Į Betygalos miestelio ribas patenka **buveinių apsaugai svarbi teritorija (BAST)** - Dubysos upė žemiau Lyduvėnų, bei **paukščių apsaugai svarbi teritorija (PAST)** - Dubysos upės slėnis. Dėl teritorinių ypatumų paukščių apsaugai svarbi teritorija (PAST) yra akivaizdžiai jautri ir reikšminga bendrojo plano sprendiniams, numatant perspektyvines rekreacines ir bendro naudojimo teritorijas bei galimų objektų statybą.

Pagal Dubysos regioninio parko tvarkymo planą, patvirtintą LR Aplinkos ministro 2006-07-14 įsakymu Nr. D1-348, regioninis parkas sudalintas į kraštovaizdžio tvarkymo zonas, kuriose reguliuojamas teritorijos naudojimas ir apsauga. Jose nustatyti tipiniai apsaugos reglamentai. Betygalos miestelio suplanuota teritorija patenka į šias kraštovaizdžio tvarkymo zonas:

1. konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos - gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijos:
  - reguliuojama apsaugos (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zona;
2. miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:
  - išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo miškų (MEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;
  - ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų) (MRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;
3. žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:
  - ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (ŽEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;
  - ekstensyvaus pritaikymo (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;
  - specializuoto apsauginio ūkininkavimo (ŽAs) kraštovaizdžio tvarkymo zona;
4. kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos (sklypai):
  - kraštovaizdžio atnaujinamojo (GEr) tvarkymo zona;
  - sugriežtinto vizualinio reguliavimo (GAi) kraštovaizdžio tvarkymo zona;
  - subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos (NRn) kraštovaizdžio tvarkymo zona;
5. vandens ūkio tikslinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:
  - ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo (VAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona.

5 lentelė. Dubysos regioninio parko išskirtos kraštovaizdžio tvarkymo zonos (pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį) patenkančios į Betygalos miestelio teritoriją.

Žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės	Kraštovaizdžio tvarkymo zonos	Kraštovaizdžio tvarkymo zonų apribojimai	Krašto-vaizdžio tvarkymo zonos Betygalos miestelyje
Konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas			
Gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijos. Gamtos paveldo objektai saugomi ir tvarkomi vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu, saugomų gamtinio kraštovaizdžio objektų nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1463 (Žin., 1997, Nr. 119-3100) bei Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 (Žin., 1992, Nr. 22-652; 1996, Nr. 2-43). Kultūros paveldo objektai (nekilnojamosios kultūros vertybės) ir jų teritorijos saugomos ir tvarkomos vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymu ir kitais teisės aktais, o šių objektų ir jų teritorijų apsauga nuo fizinio ir vizualinio poveikio (vizualinės taršos) reglamentuojama šiuo Reglamentu ir kitais teisės aktais.	KOr - reguliuojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona.	Ji gali būti taikoma kultūros paveldo objektų teritorijoms bei gamtos paveldo objektams (saugomiems kraštovaizdžio objektams), pirmiausia hidrografiniams ar geomorfologiniams objektams, kurių teritorijose tikslinga palaikyti tradicines (įprastas) naudojimo formas, užtikrinančias nustatytos vertės išsaugojimą bei gerinti šių vertybių eksponavimo sąlygas. Papildomi apribojimai šiuo reglamentu nenustatomi.	Konservacinės paskirties teritorijos esančios Betygalos miestelyje: Betygalos piliakalnis (objekto unikalus kodas: 5566).
Miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas. Šių teritorijų reglamentą nustato Saugomų teritorijų bei Miškų įstatymai, draustinių nuostatai, Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos.			
Ekosistemų apsaugos miškai. Tai telmologinių, pedologinių, botaninių-zoologinių, zoologinių bei botaninių draustinių, taip pat kraštovaizdžio, geomorfologinių ir hidrografinių draustinių bei ekologinės apsaugos zonų miškai su vertingomis biocenozėmis, retomis augalų, gyvūnų ir grybų rūšimis, taip pat atkuriamųjų sklypų miškai. Ekosistemų apsaugos miškuose taikomi teisės aktų, reglamentuojančių naudojimą IIA grupės miškuose, reikalavimai.	MEk - išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona, kurios reglamentas dažniausiai taikomas gamtinių bei kompleksinių draustinių teritorijose.	<ul style="list-style-type: none"> • draudžiama vykdyti pagrindinius plynus kirtimus; • gamtinę brandą pasiekę medynai gali būti kertami pagrindiniais neplynais kirtimais; • leidžiama vykdyti specialius aplinką formuojančius kirtimus, jei reikia sudaryti tinkamas saugomų biotos ar kitų kraštovaizdžio elementų egzistavimo bei eksponavimo sąlygas; • stichinių arba biotinių veiksnių sudarkyti, blogos sanitarinės būklės medynai kertami neplynais arba plynais sanitariniais kirtimais; • sanitariniai, ugdymo, rekonstrukciniai ir kiti kirtimai vykdomi rudenį ir žiemą (nuo rugsėjo 1 d. iki kovo 1 d.). Sanitariniai kirtimai stichinių nelaimių ir masinio kenkėjų plitimo atvejais gali būti vykdomi ir kitu metų laiku; • miškas atkuriamas laikantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr.659 (Žin.,2004, Nr. 39-1280) 	Miškų ūkio paskirties teritorijos yra miestelio vakarinėje dalyje.

Žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės	Kraštovaizdžio tvarkymo zonos	Kraštovaizdžio tvarkymo zonų apribojimai	Krašto-vaizdžio tvarkymo zonos Betygalos miestelyje
		reikalavimų; <ul style="list-style-type: none"> leidžiama rinkti nemedieninius miško išteklius, medžioti, atsižvelgiant į ekosistemos apsaugos reikalavimus; skatinama nenaudoti pesticidų, trąšų; draudžiama statyti pastatus ir plėtoti inžinerinę infrastruktūrą, paversti miško žemę kitomis naudmenomis, taip pat eksploatuoti naudingąsias iškasenas; į ekosistemas saugančius miškus patenkančios pelkės neįtraukiamos į valstybės naudingųjų iškasenų išteklių balansą; 	
	MRe - ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų) kraštovaizdžio tvarkymo zona.	<ul style="list-style-type: none"> palaiškoma artima natūraliai miško rūšinė sudėtis ir struktūra; vykdomos aplinkos formavimo, sanitarinių-higieninių ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės; gerinamos rekreacinės savybės, atidengiami reginiai, atraktyvūs bei lankomi objektai, kuriant minimalią rekreacinę infrastruktūrą; gamtinę brandą pasiekę medynai gali būti kertami pagrindiniais neplynais kirtimais. Leidžiama vykdyti visų rūšių ugdymo, sanitarinius ir aplinką formuojančius kirtimus; kertama ne poilsavimo sezono metu, išskyrus stichinių arba biotinių veiksmų sudarytus medynus. Blogos sanitarinės būklės, sudaryti stichinių arba biotinių veiksmų medynai kertami neplynais arba plynais sanitariniais kirtimais; draudžiama naudoti pesticidus. Masinio kenkėjų paplitimo atvejais leidžiama panaudoti biopreparatus ir selektyvinio veikimo insekticidus; leidžiama rinkti nemedieninius miško išteklius; draudžiama statyti pastatus ir plėtoti inžinerinę infrastruktūrą, paversti miško žemę kitomis naudmenomis; stovyklavietės gali būti įrengiamos tik saugomų teritorijų planavimo dokumentuose nustatytose vietose prie vandens ir dviračių turizmo trasų; medžioklė ribojama, vasaros sezono metu draudžiama. 	
Žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas. Šiose zonose įgyvendinama sistema ūkinių priemonių, kuriomis siekiama išsaugoti agrarinį kraštovaizdį naudojant pagal pirminę jų paskirtį, t.y. žemės ūkio gamybą. Nustatomas kraštovaizdžio tvarkymo pobūdis nepriklauso nuo žemės nuosavybės formos ir yra taikomas visiems žemės ūkio naudmenų savininkams, valdytojams ir naudotojams.			
Ekosistemas saugančios agrarinės teritorijos. Tai žemės ūkio teritorijos, kuriose yra saugomų ar saugotinių biotos	ŽEK - ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo	<ul style="list-style-type: none"> išlaikomas tradicinis istoriškai paveldėtas agroekosistemos pobūdis; draudžiama naikinti natūralią augaliją ir gyvūniją, saugoma biologinė įvairovė; 	Žemės ūkio teritorijos užima didžiausią

Žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės	Kraštovaizdžio tvarkymo zonos	Kraštovaizdžio tvarkymo zonų apribojimai	Kraštovaizdžio tvarkymo zonos Betygalos miestelyje
objektų, esančių botaniniuose, zoologiniuose, botaniniuose-zoologiniuose, taip pat kraštovaizdžio draustiniuose.	kraštovaizdžio tvarkymo zona.	<ul style="list-style-type: none"> • draudžiama apsodinti ar transformuoti į kitas naudmenas natūralias pievas bei ganyklas; • draudžiama keisti hidrologinį režimą; • draudžiama statyti statinius, nesusijusius su ekosistemų apsauga; • skatinama nenaudoti trąšų, pesticidų, kitų chemikalų. 	Betygalos miestelio teritorijos dalį.
Rekreacinės agrarinės teritorijos. Tai agrarinės funkcijos nepraradusios sodų bendrijų teritorijos, taip pat vaizdingos agrarinės paežerių ar paupių teritorijos (agroparkai), intensyviai naudojamos poilsiui, dažniausiai apsistojant pas vietos gyventojus.	ŽRe - ekstensyvaus pritaikymo kraštovaizdžio tvarkymo zona.	<ul style="list-style-type: none"> • leidžiama vykdyti darbus, didinančius vietovės estetinį potencialą (patrauklumą), kraštovaizdį formuoti specialiomis kraštovaizdžio architektūros priemonėmis; • gerinamos vietovių pažintinio eksponavimo sąlygos; • didinami želdinių plotai; • laikomasi bendrųjų ekologinės apsaugos principų; • skatinama kaimo turizmo plėtra. 	
Apsauginės agrarinės teritorijos (įsiterpusios miškuose). Tai apsauginėse draustiniuose zonose esančios agrarinės žemės.	ŽAs - specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona. Ji išskiriama agrarinėms teritorijoms, kuriose yra numatyti papildomi specialieji reikalavimai bendrosios vandens telkinių, dirvožemio, ekologinės apsaugos, taip pat sanitarinės ir fizinės apsaugos tikslais, kai tikslinga plėtoti tradicinį žemės ūkį, technologiškai neprieštaraujantį vandenų ir dirvožemio apsaugos arba atitinkamų draustinių (kraštovaizdžio, geomorfologinių ir kt.) apsaugos ir naudojimo režimui.	<ul style="list-style-type: none"> • skatinama netręšti natūralių pievų bei ganyklų; • rekomenduojama ir skatinama ekologinė arba priešerozinė žemdirbystė. 	
Kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas. Gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas. Gyvenamosios ir visuomeninės paskirties teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonos - tai miestų, miestelių ir kaimų užstatytos teritorijos. Jose siekiama išsaugoti istoriškai susiformavusio kultūrinio kraštovaizdžio, urbanistinių ir architektūrinių jo elementų vertės požymius, tradicines architektūros formas ir mastelį.			
Kultūros paveldo požiūriu vertingi miestai, miesteliai, kaimai ar jų dalys. Jų reglamentą formuoja pasirinkti architektūrinio tvarkymo principai, kuriais pasiekiami	GEr- kraštovaizdžio atnaujinamojo tvarkymo zona, kurioje svarbiems etnokultūrinio kraštovaizdžio	<ul style="list-style-type: none"> • vykdomi renovavimo, imitavimo, taip pat dalinio regeneravimo, restauravimo ir transformavimo darbai, kuriais užtikrinamas dalinis tradicinės architektūros išsaugojimas; • teisės aktų nustatyta tvarka gali būti saugomas esamas užstatymo charakteris (tiek 	Kraštovaizdžio atnaujinamo -jo tvarkymo zona Betygalos

Žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės	Kraštovaizdžio tvarkymo zonos	Kraštovaizdžio tvarkymo zonų apribojimai	Krašto-vaizdžio tvarkymo zonos Betygalos miestelyje
atitinkami architektūrinio tvarkymo rezultatai. Joms taip pat nustatomi ir bendrieji kultūrinio kraštovaizdžio vertybių išsaugojimo reikalavimai kraštovaizdžio architektūros (erdvių formavimo) požiūriu, t.y. reikalavimai erdvinei sąrangai bei erdviniams ryšiams.	elementams, taikomas renovavimo bei imitavimo priemonėmis pagrįstas tvarkymo būdas. Tokių kaimų bei miestelių apsaugos ir tvarkymo reglamento pagrindinis tikslas yra bendro vaizdo ir vizualinių ryšių su aplinka tradicinio pobūdžio išsaugojimas.	statant naujus, tiek ir rekonstruojant senus pastatus) bei neužstatyta erdvė aplink kaimus ar miestelius; <ul style="list-style-type: none"> orientuojamasi į imituojančius arba kopijuojančius tradicinę regioninę architektūrą mažaaukščius su dvišlaičiu stogu pastatus; išsaugomi storesni kaip 10 cm diametro ar svarbūs gyvenvietės struktūrai želdiniai ir jų grupės (ne vaismedžiai), jeigu kitaip nenustatyta teisės aktuose; visomis galimomis priemonėmis (perdažant, uždengiant želdiniais, kt.) mažinamas neigiamas vizualinis netradicinės architektūros statinių poveikis. 	miestelyje sutampa su urbanistinio paveldo "Miestelio istorinės zonos" (unikalus objekto Nr. 20368) teritorija.
Apsauginių teritorijų miesteliai, kaimai ar jų dalys. Tai draustiniuose ir ekologinės apsaugos zonose esančios gyvenvietės, nepasizyminčios kultūros paveldo vertybėmis ar rekreacinėmis funkcijomis, tačiau galinčios įtakoti kitas šalia esančias vertingas teritorijas.	GAI- sugriežtinto vizualinio reguliavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona, taikoma geologiniuose, geomorfologiniuose, hidrografiniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose bei vizualinės ir buferinės apsaugos zonose esančioms gyvenvietėms ar jų dalims.	<ul style="list-style-type: none"> išlaikomas esamas vizualinis gyvenviečių pobūdis, nekeičiamas užstatymo intensyvumas, plotas, nedidinas aukštingumas, nesodinami želdiniai, galintys užstoti ar trukdantys apžvelgti saugomus objektus ar kompleksus; didinamas kraštovaizdžio erdvinės struktūros raiškumas, ypač šiuo požiūriu reikšmingose vizualinės apsaugos teritorijose; saugomas natūralus reljefo raiškumas ir pobūdis. 	Sugriežtinto vizualinio reguliavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona yra miestelio teritorijos šiaurinėje dalyje.
Rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymas			
Šiose teritorijose tvarkymą lemia numatytų rekreacinių funkcijų poreikiai. Rekreacinių teritorijų apsaugos ir tvarkymo darbai vykdomi pagal specialiuosius ir detaliuosius planus, išskyrus naujų statinių statybą kaimo turizmo paslaugoms teikti ir esamų individualių gyvenamųjų pastatų bei sodybų rekonstrukciją ir jų pritaikymą kaimo turizmo poreikiams pagal teisės aktų nustatyta tvarka parengtus ir patvirtintus projektus. Turi būti užtikrinamas šių teritorijų prieinamumas lankymui, poilsiautojų saugumas, reikalingos poilsavimo sąlygos, negalima bloginti fizinių rekreacinių kraštovaizdžio savybių, naikinti jo estetinio potencialo, statyti su rekreacija nesusijusių pastatų bei įrenginių.	NRn - subnatūralios (neurbanizuojama-mos) rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona.	<ul style="list-style-type: none"> draudžiama statyti poilsio pastatus; leidžiama įrengti poilsiavietes, sustojimo aikšteles bei maudykles; leidžiama formuoti tik minimalią rekreacinę infrastruktūrą, išsaugant gamtinę aplinką, natūralų kraštovaizdį; draudžiama žaloti ir naikinti rekreacinę įrangą, trukdyti ilsėtis. 	Neurbanizuotos rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona yra miestelio pietvakarinėje dalyje, prie Dubysos upės.
Vandens ūkio paskirties žemės tvarkymas			
Bendro naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenys. Tai ypatingų apsaugos ar naudojimo	VAe- ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo	<ul style="list-style-type: none"> draudžiama pertvarkyti kranto linijas ir vagas, keisti vandens lygį; draudžiama veikla, galinti pakeisti 	Vandens ūkio teritorijos Betygalos

Žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės	Kraštovaizdžio tvarkymo zonos	Kraštovaizdžio tvarkymo zonų apribojimai	Kraštovaizdžio tvarkymo zonos Betygalos miestelyje
priemonių nereikalaujantys vandens telkiniai.	kraštovaizdžio tvarkymo zona, taikoma hidrografinių ir kraštovaizdžio draustinių vandens telkiniams.	bendrą gamtinį kompleksą pobūdį.	miestelyje - Dubysos upė, Lelyko ir Vieviršės upeliai.

Betygalos miestas patenka į griežtai gamtinių ir paveldosauginių požiūriu reglamentuotą teritoriją. Išsaugant miesto vertingąsias savybes, BP sprendiniuose sukurtas racionalus miesto perspektyvinis urbanistinis modelis orientuotas į urbanistinio audinio išsaugojimą ir tobulinimą.

5.4.3. Atskirųjų želdynų tvarkymas ir formavimas

Bendro naudojimo želdynų sistema yra nepaprastai svarbi ir neatskiriama miesto urbanistinės struktūros dalis, kuri yra formuojama tikslu išsaugoti visuomeniškai ir ekologiškai vertingo gamtinio kraštovaizdžio plotus, jų visumą tvarkyti kaip teritorinę sistemą siekiant gerinti ekologines bei rekreacines gyvenamosios aplinkos sąlygas. Nuo bendro naudojimo želdynų ir visų kitų žaliųjų plotų kiekio, racionalaus išsidėstymo bei sutvarkymo priklauso miesto aplinkos ekologinė būklė ir harmoningumas, gyvenimo sąlygų kokybė, miesto patrauklumas investicijoms ir turizmui.

Želdynų sistemą, kaip savarankišką miesto struktūrą, formuoja sekantys jos elementai: parkai, skverai ir apsauginiai želdynai. Betygalos miestelyje bendro naudojimo želdynų teritorijos užima nedidelę jo ploto dalį: miestelyje yra viena aikštė, kuri užima 0,07 ha teritorijos. Tačiau dar daug kur, pvz. Dubysos upės, Lelyko ir Vieviršės upelių pakrantėse, želdynai nėra pritaikyti lankymui bei poilsiui, nėra nustatyti jų tvarkymo ir naudojimo reikalavimai. Maksimaliai vieningos (kiek tai įmanoma esamos situacijos sąlygomis) žaliųjų plotų sistemos sukūrimas nustatomas kaip viena iš prioritetinių Betygalos miesto plėtojimo krypčių, formuojant patrauklaus, patogaus ir sveiko gyventi miesto įvaizdį.

Pagrindiniai rekomenduotini želdynų apsaugos, formavimo prioritetai:

- siekti teisės aktuose nustatytų atskirųjų ir priklausomųjų želdynų normų įgyvendinimo. Skatintinas priklausomųjų ir atskirųjų želdynų formavimas (neužstatytoje teritorijoje - sporto aikštelių, poilsio vietų įrengimas, žaliųjų erdvių formavimas);
- siūlytina didinti želdynus gamtinio karkaso teritorijose;
- išsaugoti visus esamus žaliuosius plotus urbanizuotoje miesto dalyje, didinti jų patrauklumą, plėsti rekreacinio panaudojimo galimybes;
- Dubysos upės, Lelyko ir Vieviršės upelių pakrantėse skatintinos aktyvios želdinių priežiūros ir formavimo priemonės: menkaverčių krūmų ir medžių kirtimai, senų medžių genėjimas, estetinio vaizdo gerinimas, atokvėpio vietų formavimas;
- formuoti apsauginius želdynus paviršinių vandens telkinių apsaugos zonose ir pakrančių apsaugos juostose;
- pasiekti, kad visi želdynų sistemos elementai realiai atitiktų jiems keliamus reikalavimus.

Betygalos miesto teritorijos bendrojo plano sprendiniuose nustatytose žaliųjų plotų sistemos teritorijose veiklos ypatumus ir apribojimus nustato LR Želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215), LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin. 2001, Nr. 108-3902), Gamtinio karkaso nuostatai (Žin., 2010, Nr. 87-4619), LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 137-5624).

Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano sprendiniuose planuojama žaliųjų plotų sistema nustatoma:

1. laikantis gamtinio pagrįstumo principo - miestelio žaliųjų plotų sistemos pagrindas yra gamtinis karkasas, o ypač tos jo teritorijos, kurios yra išlaikiusios sąlyginai natūralaus kraštovaizdžio pobūdį;
2. formuojant *atskirusius rekreacinės bei apsauginės ir ekologinės* paskirties želdynus naujai įsisavinamose miestelio zonose ir įjungiant juos į bendrą miestelio žaliųjų plotų sistemą;
3. reikiamą dėmesį skiriant mažiausiai išvystytų žaliųjų plotų sistemos grandžių - žaliųjų jungčių nustatymui;
4. planuojant funkciškai tikslingą ir kompoziciškai vieningą žaliųjų plotų sistemą, turinčią tenkinti miestelio bendruomenės poreikius, užtikrinti miestelio aplinkos ekologinį stabilumą, formuoti ir gerinti Betygalos įvaizdį bei patrauklumą.

Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano sprendiniuose, kaip savarankiški miestelio struktūros elementai, žaliųjų plotų sistemą formuoja:

- miškų ūkio paskirties žemėje - **miško parkas*** ir **rekreaciniai miestelio miškai****;
- kitos paskirties žemėje - **urbanizuotų teritorijų viešosios erdvės, atskirieji želdynai: rekreacinės paskirties (parkai, skverai, žaliosios jungtys), apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai.**

Betygalos miestelio teritorijoje esantys miškai priskiriami rekreacinių miškų grupei. Pagal rekreacijos pobūdį šie miškai išskiriami į du pogrupius - **miško parkai** (intensyvaus pritaikymo rekreaciniai miškai) ir **miestelio miškai** (ekstensyvaus pritaikymo rekreaciniai miškai).

*Betygalos miestelio ribose numatomas vienas miško parkas, užimantis apie 13,21 plotą. Miško parke galima didelė užsiėmimų - poilsavimo formų įvairovė: ramus pasivaikščiojimas, iškylavimas, lauko žaidimai, mokomasis lankymas, sportinis pasivaikščiojimas arba sportinis lavinimas (sveikatingumo takai), slidinėjimas žiemą ir kt. Miško parkuose, palyginus su likusiais rekreaciniais miškais, reikia daugiausiai ūkinio tvarkymo priemonių. Juose yra kuriama intensyviai poilsiui pritaikyta būdinga parkui miško sudėtis ir struktūra, tankus rekreacinės infrastruktūros tinklas, plečiantis poilsavimo galimybes bei užtikrinantis jo komfortą, formuojamos aikštelės, reginiai.

**Miestelio miškų pagrindinė paskirtis yra gyventojų rekreacinės, sanitarijos ir higienos reikmių tenkinimas, palankių sąlygų rekreacijai sudarymas. Miestelio miškuose galimi masiniai renginiai gamtoje, jų paskirtis - gryninti miestelio orą, gerinti estetinį vaizdą, formuoti ir palaikyti tam tinkamus medynus. Šiuose miškuose palaikoma artima natūrali miško struktūra. Siekiant pagerinti sąlygas poilsiui, vykdomas sanitarinių - higieninių ir estetinių savybių gerinimas, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimas, kuriama minimali rekreacinė infrastruktūra. Betygalos miestelio miškuose galimas ramaus pobūdžio rekreacinis naudojimas be nakvynės ir statybinės programos.

Betygalos miestelio atskirųjų želdynų, urbanizuotų teritorijų viešųjų erdvių ir jų funkcinio naudojimo pasiūlymai pateikiami lentelėje Nr. 6.

6 lentelė. Betygalos miestelio atskirieji želdynai, urbanizuotų teritorijų viešųjų erdvių ir jų funkcinio naudojimo pasiūlymai

Eil. Nr.	Teritorijos pavadinimas	Paskirtis siūlomos funkcijos
Aikštė (kitos paskirties žemė, bendro naudojimo teritorijos)		
2.	Betygalos miestelio aikštė (esama)	Reprezentacinė miestelio aikštė, skirta trumpalaikiam poilsiui, aplinkos pagerinimui. Prioritetas - trumpalaikio poilsio infrastruktūros įrengimų gerinimui ir želdynų tvarkymui.
Žaliosios jungtys ir kiti rekreacinės paskirties želdynai (kitos paskirties žemė, atskirųjų želdynų teritorijos)		
-	Žaliosios jungtys ir kiti rekreacinės paskirties želdynai	Rekreacinės ir apsauginės paskirties - ryšių tarp žaliųjų plotų sistemos sudedamųjų dalių užtikrinimui, gamtinio karkaso migracijos koridorių funkcijoms atlikti.

Apsauginės paskirties želdynai (kitos paskirties žemė, atskirųjų želdynų teritorijos)		
-	Apsauginės paskirties želdynai	Apsauginių želdynų formavimo ypatumai ir tvarkymo reglamentas nustatomas įvertinant kiekvienos konkrečios vietos gamtinės aplinkos ypatumus ir ekologinės apsaugos tikslus.

Detalesniam žaliųjų plotų sistemos dalių tvarkymo ir naudojimo reikalavimų suformulavimui būtina parengti specialų „žaliąjį planą“ - miestelio ribose esančių ir planuojamų atskirųjų želdynų tvarkymo, o taip pat specialiuosius teritorinio planavimo dokumentus, kur būtų sprendžiami kiekvieno konkretaus želdyno naudojimo ir tvarkymo klausimai, užtikrinant jų apsaugą ir pilnavertį funkcionavimą.

5.4.4. Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostos

Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos ir pakrančių apsaugos juostos nustatomos pagal Aplinkos ministro patvirtintą Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašą. Betygalos miestelio teritorijoje prie visų paviršinių vandens telkinių Apsaugos zonų plotis lygus Apsaugos juostų pločiui.

Betygalos miestelio pietvakarinėje dalyje besiribojančiai Dubysos upei nustatyta 30 m apsaugos juosta. Miestelio vakarinėje dalyje esančiam Lelyko upeliui ir miestelį kertančiam Vieviršės upeliui nustatomos 15 m apsaugos juostos. Betygalos tvenkiniui nustatyta 30 m apsaugos juosta. Kanalamis, esantiems miestelio teritorijoje, nustatytos 10 metrų apsaugos juostos (žr. į „Kraštovaizdžio tvarkymo ir kultūros paveldo išsaugojimo brėžinį“).

Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonose ir pakrančių apsaugos juostose veikla reglamentuojama pagal specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas.

5.5. Kultūros vertybės

5.5.1. Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano kultūros paveldo dalies sprendiniai susiję su Betygalos miestelio teritorijos bendruoju planu

Raseinių rajono savivaldybės bendrojo plano, patvirtinto Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2007-10-25 sprendimu Nr. (1.1)TS-234, kultūros paveldo dalies sprendinių prioritetai:

- Kultūros paveldo objektų išsaugojimas ir tinkamas jo naudojimas - svarbiausias uždavinys rajono bendrojo plano veikimo laikotarpiu;
- Specialiųjų paveldosauginių planų sudarymas dar neįtrauktiems į registrą urbanistiniams, architektūriniais (ypač mediniams) ir kitiems objektams sudarys galimybes juos išsaugoti;
- Paveldo objektų savininkai ir naudotojai turi gerai žinoti savo teise ir pareigas. Jie turi būti skatinami moraliai ir ekonomiškai, naudojant objektus pažintiniams kultūriniam turizmui;
- Rajono savivaldybės paruoštos tikslinės rūšinės kultūros paveldo objektų tvarkymo programos leis pretenduoti į ES lėšų panaudojimą ir kaupti tam skirtą fondą;
- Raseinių rajono savivaldybės BP siūloma parengti Betygalos miestelio centrinės dalies vystymo specialųjį planą su paveldosaugine dalimi.

5.5.2. Dubysos regioninio parko tvarkymo plano nuostatos susiję su paveldo apsauga Betygalos miestelyje

Dubysos regioninio parko tvarkymo planas patvirtintas LR Aplinkos ministro 2006-07-14 įsakymu Nr. D1-348.

Kultūros paveldo apsaugos kryptys ir priemonės nustatytos Dubysos regioninio parko tvarkymo plane:

- "įteisintų kultūros paveldo vertybių tyrimai, ieškant veiksmingesnių jų išsaugojimo būdų;
- naujų objektų, turinčių kultūrinės vertės požymių, paieška ir įteisinimas;
- kultūros paveldo vertybių prtopagavimas, siekiant sudominti jų savininkus vertybių apsauga bei pritraukiant lankytojus;
- Dubysos regioninio parko kultūros paveldo vertybėms išsaugoti numatyti šie jų tvarkymo būdai: restauravimas, rekonstravimas. Tvarkymo būdai ar jų deriniai parenkami pagal kultūros paveldo kompleksų ar objektų santykinę vertę, teritorinį jų išdėstymą ir finansinius išteklius;
- numatytos šios kraštovaizdžio kultūros vertybių apsaugos priemonės:
  - organizuoti kultūrinės vertės požymius turinčių objektų įtraukimą į nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą;
  - esamų kultūros objektų avarinės būklės likvidavimas."

Dubysos regioninio parko tvarkymo plane nustatytas teritorijos tvarkomasis zonavimas.

BP planuojamoje teritorijoje grafinėje dalyje sutartiniais ženklais pažymėtos visos tvarkymo zonos.

5.5.3. Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano kultūros paveldo dalis

5.5.3.1. Kultūros vertybės

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (ypač kompleksinių) teritorinis respektavimas labai svarbus rengiant BP sprendinius. BP sprendiniai užtikrina kultūros paveldo objektų išsaugojimą.

Pagal Lietuvos Respublikos bendrąjį planą vienas iš svarbiausių veiksnių, įtakančių bendrąją kraštovaizdžio formavimo politiką, yra ypatingą reikšmę kraštovaizdžio vizualinėje struktūroje turinčių nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorinė sklaida.

Šiuo metu galioja LR kultūros ministro 2009-05-05 įsakymu Nr. IV-212 patvirtinta Raseinių rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema. Raseinių rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schemoje savivaldybės saugomų objektų Betygalos miestelyje nėra.

Betygalos miestelio BP esamos būklės informacija apie kultūros paveldo objektus atitinka kultūros vertybių registro duomenis.

Suplanuotoje teritorijoje nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų, esančių Registre, sąrašas ir fotofiksacija pateikti lentelėje Nr. 7 ir paveiksluose Nr. 2, Nr. 3, Nr. 4, Nr. 5, Nr. 6, Nr. 7.

7 lentelė. Betygalos miestelio kultūros vertybės, esančios Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registre

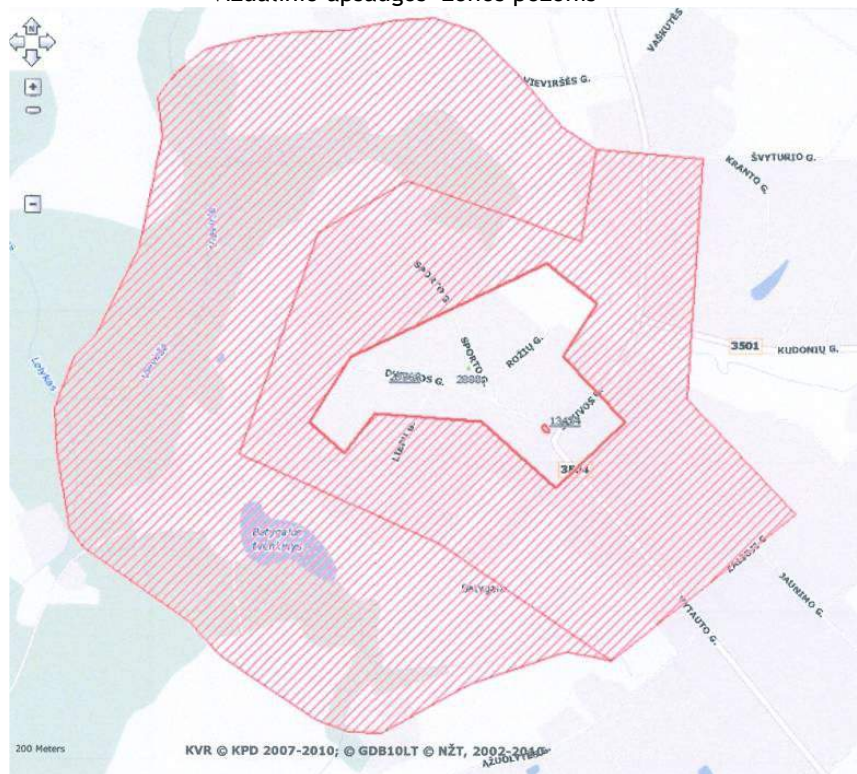
Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas, teritorijos plotas, apsaugos zonos plotas	Įregistravimo registre data	Statusas, rūšis	Kiti kodai, pastabos
13455	Altorius su 5 skulptūromis	Raseinių r. sav., Betygalos mstl. (Betygalos sen.)		Įrašytas į registrą (registrinis). Nekilnojamas.	DV2306 Autorius: skulptorius Bronius Pundzius
5566	Betygalos piliakalnis	Raseinių r. sav., Betygalos mstl. (Betygalos sen.) Teritorijos plotas 3,06 ha, vizualinio apsaugos zonos pozonio plotas 1764000 m ²	1992-10-15	Paminklas. Nekilnojamas Pavienis objektas	A364P, AR880
2888	Kryžius	Raseinių r. sav., Betygalos mstl.		Įrašytas į registrą (registrinis).	IP142, LA413/2006

		(Betygalos sen.)		Nekilnojamas. Pavienis objektas	Autorius: dailidė J. Kaminskas
20368	Miestelio istorinė zona	Raseinių r. sav., Betygalos mstl. (Betygalos sen.) Teritorijos plotas 48200 m ² , vizualinio apsaugos zonos pozonio plotas 464900 m ²		Įrašytas į registrą (registrinis). Nekilnojamas. Vietovė	LA306
2071	Šaltinėlis, vad. Šv. Jono (Gaivučiu)	Raseinių r. sav., Betygalos mstl. (Betygalos sen.)		Įrašytas į registrą (registrinis). Nekilnojamas. Pavienis objektas	IP988, LA413/2062
13454	Vytauto Didžiojo paminklas	Raseinių r. sav., Betygalos mstl. (Betygalos sen.)	2003-12-29	Valstybės saugomas Nekilnojamas. Pavienis objektas (valstybinis)	D117, DV2305 Autorius: skulptorius, profesorius Petras Aleksandravičius

Šaltinis: Kultūros vertybių registras. 2013

Visi kultūros paveldo objektai (paskelbti saugomais bei objektai, esantys Registre) yra sutartiniu ženklu pažymėti grafinėje dalyje.

2 pav. Fragmentas iš Kultūros vertybių registro Betygalos mieste
Betygalos miestelio istorinė zona (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre 20368) ir vizualinio apsaugos zonos pozonis

Šaltinis: Kultūros vertybių registras. 2013

© 2013 TAEM Urbanistai. Visos teisės saugomos.

5 pav. Betygalos piliakalnis

Šaltinis: Kultūros vertybių registras. 2013

6 pav. Vytauto Didžiojo paminklas (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre 13454)

7 pav. Kryžius (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre 2888)

Šaltinis: Kultūros vertybių registras. 2013

Altorius su 5 skulptūromis (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre 13455)

Šaltinėlis, vad. Šv. Jono (Gaivučiu) (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre 2071)

Raseinių rajono savivaldybės bendrojo plano, patvirtinto Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2007-10-25 sprendimu Nr. (1.1)TS-234, kultūros paveldo dalies 1 priede "Raseinių rajono nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas" įrašyti du neregistriniai, bet istorinę vertę turintys objektai:

- Betygalos miestelio kapinės prie Dubysos g. (žr. 8 pav.);
- Betygalos senosios kapinės prie Piliakalnio g.

8 pav. Betygalos miestelio kapinės prie Dubysos gatvės

Betygalos miestelio urbanistinį paveldą progamos "Žemaitijos urbanistinio paveldo tyrimai, vertybių išaiškinimas ir fiksavimas" apimtyje 2005 m. tyrė habil. dr. A. Miškinis ir arch. N. Steponaitytė. Tyrimų išvadose siūloma suteikti kultūros vertybės statusą subtilių modernizuotų neobarokinių formų Šv. Mikalojaus bažnyčiai ir varpinei.

1930 m. pagal architekto Vl. Dubeneckio projektą pastatyta subtilių modernizuotų neobarokinių formų Šv. Mikalojaus bažnyčia ir varpinė - tūrinė erdvinė Betygalos miestelio dominantė. Toks architektūrinis sprendimas su atskirai stovinčiu varpinės bokštu - gana retas. Bažnyčios pagrindinis fasadas plokščias, vainikuotas banguoto kontūro, siaurėjančiu į viršų dviejų tarpinių atiku. Fasade, varpinėje bei pastatus jungiančioje tvorelėje kartojasi baliustrų motyvas. Keturi altoriai - neobarokinių formų, šoninių navų frontonuose pakartotas bažnyčios pagrindinio altoriaus fasado atiko frontonas (žr. 5.5.3.8. pav.). Rekomenduojama parengti Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktą ir nustatyti bažnyčios ir varpinės vertingąsias savybes.

9 pav. Šv. Mikalojaus bažnyčia ir varpinė

5.5.3.2. Kultūros paveldo saugojimo, tvarkymo ir naudojimo principai

Saugojimo koncepcija

Darnios plėtros koncepcija siekia išsaugoti vertingiausius kultūros paveldo objektus skatinant jų naudojimą visuomenės reikmėms.

Betygalos miestelio urbanistinės plėtros koncepcija atitinka integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą ir sudaro prielaidas istoriškai susiklosčiusiai daugiafunkcinei sanklodai stiprinti.

Tvarkymo ir naudojimo principai

Saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (toliau NKP), vietovių ir teritorijų bei jų apsaugos (buferinių) zonų ribos nustatytos ir gali būti keičiamos specialiaisiais apsaugos planais.

Pagal NKP apsaugos įstatymo 22 straipsnio 1 dalį "saugomų objektų teritorijos, saugomos vietovės, apsaugos zonos tvarkomos ir veikia jose plėtojama pagal bendrojo ir specialiojo teritorijų planavimo bei strateginio planavimo dokumentus ir jais nustatomus paveldosaugos reikalavimus, parengtus vadovaujantis šio, Saugomų teritorijų, Teritorijų planavimo įstatymų nuostatomis". BP pažymėtos dvi saugomos teritorijos ir jų vizualinių apsaugos zonų pozoniai, t.y. Betygalos piliakalnis (unikalus objekto kodas kultūros vertybių registre 5566) ir Betygalos miestelio istorinė zona (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre 20368).

Archeologijos vertybė - Betygalos piliakalnis

Betygalos piliakalnis tvarkomas pagal apsaugos reglamentus, specialiuosius apsaugos planus ir tvarkybos darbų projektus. BP sprendiniuose integraliai traktuojamas kaip sudėtinė nagrinėjamos teritorijos dalis su papildomomis nuorodomis.

Dubysos regioninio parko tvarkymo plane, Betygalos piliakalnis yra Konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos: gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymų zonų grupėje - reguliuojamos apsaugos (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje.

Nustatomas saugojimo režimas - Autentiškos paskirties saugojimo režimas (AP)

Prioritetinė tvarkybos kryptis - Tvarkybos darbai vykdomi pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo reikalavimus.

Betygalos miestelio istorinė zona

Dubysos regioninio parko tvarkymo plane, Betygalos miestelio istorinė zona yra Kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonoje, kultūros paveldo požiūriu vertingų miestų, miestelių, kaimų ir jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje - kraštovaizdžio atnaujinamojo (GEr) tvarkymo zonoje.

Pagal nekilnojamojo kultūros paveldo vertingąsias savybes Betygalos miestelyje ir jo artimoje aplinkoje dominuoja archeologinis, urbanistinis, architektūrinis pobūdžiai. Betygalos miestelio istorinės zonos (unikalus objekto kodas Kultūros vertybių registre 20368) vertingosios savybės turi būti patikslintos Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu.

Betygalos miestelio istorinės zonos plotas 48200 kv. m. (4,82 ha), istorinės zonos ribos netikslios. Vizualinės apsaugos zonos pozonio ribos taip pat netikslios, o plotas net 464900 kv. m (46,49 ha). Remiantis Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 2004, Nr. 153-5571) 11 straipsniu, kultūros paveldo objekto teritorijos ribos turi būti nustatomos taip, kad sutaptų su sklypų ar jų dalių, kurie yra daiktinės teisės objektai ribomis. Kultūros vertybės teritorijos ribos nustatomos (tikslinamos) ir jos apsaugos zonos (pozonų) ribos nustatomos parengus Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialųjį planą.

Betygalos miestelio istorinės zonos specialiojo planavimo dokumentas gali būti parengtas neinicijuojant BP keitimo procedūras.

Tikslinga parengti Betygalos miestelio istorinės zonos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentą, susidedantį iš teritorijos ir apsaugos zonos ribų plano bei paveldotvarkos projekto. Specialiojo planavimo dokumento uždaviniai būtų:

- nustatyti (patikslinti) Betygalos miestelio istorinės zonos teritorijos ir apsaugos zonos ribas ir jų plotus;
- nustatyti (patikslinti) paveldosaugos reikalavimus ir konkrečių tvarkymo priemonių sistemą Betygalos miestelio istorinės zonoje bei apsaugos zonoje.

Vertybės, Betygalos miestelio istorinės zonos, teritorija nėra vienalytė. BP sprendiniuose istorinės zonos užstatymo ir tvarkymo principai, taip pat užstatytos teritorijos tankinimo galimybė yra nurodyti pagal nagrinėjamos zonos nurodyta užstatymo morfotipą. Identifikuoti užstatymo morfotipai ir erdvės pateikiami lentelėje Nr. 8.

8 lentelė. Identifikuoti Betygalos miestelio istorinės zonos užstatymo morfotipai

T1		Atskirai stovintys pastatai (Atskirai bendro naudojimo erdvėje stovintys ir toje erdvėje dominuojantys išskirtinės funkcijos pastatai)
T2		Perimetrinis-posesijinis atviras užstatymo morfotipas
T3		Sodybinio užstatymo morfotipas
T4		Laisvo planavimo užstatymas (Užstatymo tipas suformuotas 1940-1990 m., paneigus sklypo formavimo principus, neidentifikuojant miestelio struktūrai būdingų gatvės, aikštės, skvero, kiemo erdvių)

T5		Senosios turgaus aikštės erdvė
T6		Gatvių tinklo teritorijos
T7		Želdynai ir želdiniai

Betygalos miestelio istorinės zonos tvarkymo ir naudojimo principai:

- **Teritorijos T1 - Atskirai stovintys pastatai**

Nustatomas saugojimo režimas - autentiškos paskirties saugojimo režimas.

Prioritetinė tvarkybos kryptis - prieš vykdant tvarkybos darbus nustatomos jų vertingosios savybės ir, parengus Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktus, siūloma registruoti Nekilnojamojo kultūros paveldo registre.

Registruotuose objektuose - tvarkybos darbai vykdomi pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo reikalavimus.

- **Teritorijos T2 - Perimetrinio-posesijinio atviro užstatymo teritorijos**

Nustatomas saugojimo režimas - tausojamojo naudojimo saugojimo režimas.

Prioritetinė tvarkybos kryptis - reglamentuota urbanistinės struktūros tvarkyba, ribojant aukštumą ir užstatymo tankumą.

- **Teritorijos T3 - Sodybinio užstatymo teritorijos**

Nustatomas saugojimo režimas - tausojamojo naudojimo saugojimo režimas.

Prioritetinė tvarkybos kryptis - reglamentuota urbanistinės struktūros tvarkyba, ribojant aukštumą ir užstatymo tankumą.

- **Teritorijos T4 - Laisvo planavimo teritorijos**

Nustatomas saugojimo režimas - tausojamąjį naudojimo saugojimo režimas.

Prioritetinė tvarkybos kryptis - reglamentuota urbanistinės struktūros kaita, derinant prie konteksto, ribojant aukštingumą ir užstatymo tankumą.

- **Teritorijos T5 - Senosios turgaus aikštės erdvė**

Nustatomas saugojimo režimas - tausojamąjį naudojimo saugojimo režimas.

Prioritetinė tvarkybos kryptis - esamos urbanistinės struktūros išsaugojimas, atnaujinami esami želdynai ir želdiniai.

- **Teritorijos T6 - Gatvių tinklo teritorijos**

Nustatomas saugojimo režimas - tausojamąjį naudojimo saugojimo režimas.

Prioritetinė tvarkybos kryptis - istoriškai susiformavusio gatvių tinklo restauravimas ir tvarkymas.

- **Teritorijos T7 - Želdynai ir želdiniai**

Prioritetinė tvarkybos kryptis - saugomi ir atnaujinami esami želdynai ir želdiniai.

Vizualinės apsaugos zonos pozonio teritorija

Vizualinės apsaugos pozonyje sodybinio užstatymo kvartaluose saugomas esamas sodybinis užstatymo morfotipas. Kitose teritorijose reglamentuojamas aukštingumas ir užstatymo tankumas, siekiant išsaugoti panoramas ir optimalų želdinių kiekį.

Papildomi paveldosauginiai reikalavimai

Papildomais paveldosauginiais reikalavimais siekiama išsaugoti Betygalos miestelio istorinį įvaizdį, kurį, drauge su gamtine situacija ir miestelio planine erdvine struktūra, suformavo užstatymo tipas, pastatų architektūra, statybinės ir apdailos medžiagos, spalvos.

Sklypų tvarkymo ir naudojimo papildomi paveldosauginiai reglamentai įteisina esamą tipišką užstatymo morfotipą.

Miestelio istorinėje zonoje turi išlikti perimetrinis-posesijinis atviras ir sodybinis užstatymas gyvenamaisiais ir ūkiniais pastatais, gyvenamuosius namus ilguoju arba galiniu fasadu išdėstant prie gatvės, derinantis prie esamos užstatymo linijos prie gatvės, ūkinius - kiemo gale iki nustatytos užstatymo ribos, už kurios sodai ir daržai.

Sklypai aptveriami ažūrinėmis tvoromis (vielos, virbų, vertikalių statinių), be cokolio, iki 1,5 m, karpomomis gyvatvorėmis; neleidžiama aptverti sodybų (namų valdų) neperregimomis tvoromis. Pagrindiniai aikštės pastatų fasadai, išskyrus bažnyčios sklypą, neaptveriami.

Priklausomųjų želdynų plotas nustatomas, vadovaujantis LR AM 2007-12-21 įsakymu Nr. D1-694 "Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo". Betygalos miestelyje siekiama išsaugoti unikalias panoramas - slėnių apsuptos žalios kalvos, jų viršuje - smulkus sodybinis užstatymas, dar labiau smulkėjantis tolstant nuo centro. Todėl mišraus naudojimo būdo ir pobūdžio sklypuose, kaip antai gyvenamosios teritorijos/komercinės paskirties teritorijos reglamentuojama didesnė priklausomųjų želdynų norma.

- a. Leidžiami tvarkybos darbai registruotuose kultūros paveldo objektuose, pastatuose turinčiuose vertingųjų savybių ir pastatuose, įeinančiuose į vertingas gatvių išklotines:

- Techniniai tyrimai (tyrinėjimai);
- Konservavimo darbai;
- Restauravimo darbai, atkūrimas;
- Remonto darbai;
- Avarijos grėsmės pašalinimo darbai, nepažeidžiantys ar minimaliai pažeidžiantys autentiškumo ir kiekybės požymius;
- Pritaikymo darbai, nepažeidžiantys ar minimaliai pažeidžiantys vertingąsias savybes.

- b. Leidžiami tvarkybos darbai kituose iki 1940 m. statytuose pastatuose:
- Visi tvarkybos darbai numatyti punkto a reikalavimuose;
  - Nustačius pastato vertingąsias savybes (Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas ar Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ekspertizės specialistas), galima rekonstrukcija, nepažeidžiant vertingųjų savybių, minimaliai pakeičiant pastato architektūros stilių, tipologiją, siluetą, naudojant būdingas apdailos medžiagas. Leistinas mansardinio aukšto įrengimas, išlaikant būdingą stogo formą ir siluetą.
- c. Leidžiami tvarkomieji statybos darbai po 1940 m. statytuose pastatuose, kurie kontekstualūs, charakteringi Betygalai:
- Remontas;
  - Rekonstrukcija;
  - Nauja statyba.
  - Rekonstruojami ir naujai statomi pastatai turi atitikti užstatymo formavimo morfotipo principus ir esminius pastatų tipologinius bruožus.
- d. Leidžiami tvarkomieji statybos darbai sklypuose, kurių užstatymas iš esmės nesuformuotas:
- Remontas;
  - Rekonstrukcija;
  - Nevertingų statinių griovimas;
  - Atkūrimas, nauja statyba.
  - Visi statybos darbai turi atitikti užstatymo formavimo morfotipo principus ir Betygalos pastatų tipologinius bruožus.
- e. Leidžiami tvarkomieji statybos darbai sklypuose, kurių užstatymas disonuoja su istoriniu Betygalos miestelio užstatymu:
- Remontas;
  - Rekonstrukcija;
  - Nevertingų statinių griovimas.

Reikalavimai naujam, rekonstruojamam ir remontuojamam užstatymui

Tipologiniai reikalavimai pagrindiniam pastatui:

- Viename žemės sklype statomas tik vienas gyvenamasis namas;
- Pagrindinis gyvenamas sklypo namas statomas prie gatvės ant susiformavusios užstatymo linijos;
- Pagrindinio namo aukštingumas - 1 aukštas su mansarda, stogas dvišlaitis (gali būti ir būdingas pusvalminis), stogo nuolydis - 35°-45°;
- Pastato architektūra turi būti kontekstuali, nekontrastuojanti su gretimais istoriniais pastatais;
- Langai projektuojami trijų (dviejų) dalių.

Tipologiniai reikalavimai ūkiniam pastatui:

- Ūkinis pastatas statomas kiemo gilumoje, nustatyto galimo užstatymo zonoje;
- Ūkinio pastato aukštingumas - 1 aukštas, aukštis iki 8,5 m, stogas šlaitinis, stogo nuolydis - 35°-45°;
- Ūkinio pastato plotis - iki 6-6,50 m.

Reikalavimai pastatų apdailos medžiagoms, detalėms ir spalviniam sprendimui:

- Sienų apdailos medžiagos natūralios: medis, akmuo, plytos, tinkas ar jas imituojančios medžiagos.
- Stogų dangos: molio čerpės, nendrės, šiaudai, skiedros, malksnos, gontai, neblizgi skarda (išimties atvejais bituminės čerpės ar kitos vizualiai panašios medžiagos).
- Nenaudotinos kontrastuojančios su istoriniu kontekstu medžiagos, pvz., sintetinės medžiagos, stiklas, silikatinės plytos, plastikinės dailylentės.

- Remontuojant ir apšiltinant visus pastatus, statytus iki 1940 m., reikia išsaugoti autentišką fasadų apkalimo tipą, langų dalijimo piešinį ir pirminį lango plokštumos atstumą nuo fasado plokštumos (kiek pastorinama siena, tiek iškeliamas langas).
- Pastatų spalvinis sprendimas būdingas etnografiniam regionui: stogų spalva - pilka, ruda ar rusva (degto molio); pastatų sienų spalvos - ruda, pilka, rusvai gelsva ir jų atspalviai.

Užstatymo tankumas

Kita užstatymo charakteristika, kuri apibūdina urbanistinės struktūros morfologinį parametą - kokią teritorijos (sklypo) dalį gali užimti pastatai - yra užstatymo tankumas. Tai visų teritorijoje (sklype) esančių statinių užstatymo plotų sumos santykis su teritorijos (sklypo) plotu. Šis rodiklis parodo teritorines užpildymo galimybes ir išreiškiamas procentais.

Užstatymo tankumas labiausiai priklauso nuo sklypų dydžio, nes esamų sklypų plotai Betygaloje, netgi esant tam pačiam užstatymo morfotipui, yra labai skirtingi (vienas sklypas ilgas, kitas trumpas, nors pagrindiniai ir pagalbiniai pastatai yra panašaus dydžio). Šio rodiklio negalima taikyti apibendrintai, kaip pavyzdžiui, užstatymo intensyvumą.

BP sprendiniuose sklypų ribos nėra rodomos, sklypų užstatymo tankumas ir intensyvumas nustatomi vadovaujantis statybos techninio reglamento STR 2.02.09:2005 "Vienbučiai ir dvibučiai gyvenamieji pastatai" 9 priedo lentele "Maksimalūs pastatų užimamo ploto dydžiai sklype".

9 lentelė. "Maksimalūs pastatų užimamo ploto dydžiai sklype".

Sklypo plotas, m ²	Maksimalus sklypo užstatymo tankis, %	Maksimalus pastatų užimamas sklypo plotas, m ²
iki 400	40	*
400	40	160
600	35	210
900	30	270
1500	25	375
2500	20	500

Pastabos:

1. Sklypuose, didesniuose kaip 2500 m², maksimalus užstatymo tankumas nustatomas pagal formulę: $50000/F, \%$, kur F sklypo plotas, m².
2. Nuo 400 m² iki 2500 m² sklypuose tarpinės maksimalaus tankumo reikšmės nustatomos interpoliacijos būdu.
3. Sklypuose prie senosios turgaus aikštės faktinis užstatymo tankumas gali būti didesnis, esamas nedidindamas.

Reikalavimai žemės darbams

Visoje Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės (20368) Betygalos miestelio istorinės zonos teritorijoje prieš vykdant žemės judinimo darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus. Žemės judinimo darbai atliekami vadovaujantis Paveldo tvarkybos reglamentu PTR 2.13.01:2011 "Archeologinio paveldo tvarkyba" (Žin., 2011, Nr. 109-5162).

Reikalavimai projektams

Projektai turi būti aprobuoti už kultūros paveldo apsaugą atsakingų institucijų.

5.6. Socialinė aplinka ir kultūra

Betygalos miestelio bendrojo plano vienas iš prioritetinių veiksmų - subalansuotos socialinės aplinkos kūrimas, t. y. sistemingas ir pilnavertis gyvenimo ir darbo sąlygų, sveikatos, socialinės apsaugos, švietimo ir ugdymo veikimas.

5.6.1. Švietimo objektai

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos

Betygalos miestelyje nėra ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir gyventojų apklausos rezultatai rodo, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų Betygalos miesteliui nereikia, tad Betygalos miestelio bendruoju planu miestelyje ikimokyklinio ugdymo įstaigos planuoti nesiūloma.

Bendrojo lavinimo įstaigos

Betygalos miestelyje yra viena bendrojo lavinimo mokykla mišrioje viešojo prioriteto teritorijoje, kurioje mokosi apie 209 mokinių. Įvertinant perspektyvinį gyventojų skaičių, planuojamu laikotarpiu mokyklos plėtros ar naujų mokyklų Betygalai nereikės.

5.6.2. Kultūra ir turizmas

Turizmo požiūriu Raseinių rajonas ir tuo pačiu Betygalos miestelis priskirtini mažiausiai išsivysčiusių rajonų grupei Lietuvoje. Betygalos miestelio turizmo plėtros problemos: neišnaudojami gamtiniai bei kultūriniai ištekliai, nepakankama bendroji ir rekreacinė infrastruktūra, bei per maža turizmo paslaugų pasiūla. Tačiau įvertinant tai, kad Betygalos miestelyje yra pakankami gamtos ištekliai, galima būtų vystyti Betygalos turizmo spektro potencialą. Tam, kad turistai atvyktų į Betygalą, reikia sudaryti jiems palankias poilsio sąlygas.

Betygalos turizmo paslaugos plėtojamos tokiomis kryptimis:

- poilsinis turizmas;
- kultūriniai ir sportiniai renginiai;
- etnografinis turizmas;
- trumpos atostogos, savaitgalių poilsis ir atostogos suinteresuotiems asmenims;
- organizuotų grupių turizmas, lankant ir kaimyninių rajonų turistinius objektus.

Poilsiniam turizmui pagrindinė rekreacinė vieta skiriama prie Dubysos upės, tačiau tam reikia atitinkamai paruošti šią erdvę žmonių poilsiui. Siūlomas trumpalaikio poilsio infrastruktūros gerinimas, Dubysos pakrančių tvarkymas. Taip pat lankytinos vietos - Betygalos Mykalojaus Daukšos ažuolo teritorijos sutvarkymas. Šalia Betygalos Mykalojaus Daukšos ažuolo siūloma įrengti poilsiui skirtą miško parką, su regyklomis ir poilsio vietomis. Sutvarkyta gamtinė miestelio aplinka (Dubysos upės ir upelių pakrantės), miestelio miško ir miško parkų pritaikymas žmonių poilsiui - pritrauktų turistus ir padidėtų turizmo spektro potencialas.

Betygalos miestelio bendruoju planu siektinas didesnio turistų srauto pritraukimas (iš aplinkinių teritorijų), taip pat miestelio gyventojų poilsio sąlygų gerinimas, gyvenamosios aplinkos kokybės augimas. Šiuo tikslu bendruoju planu numatoma:

- Betygalos miestelyje sukurti rišlią dviračių trasų bei pėsčiųjų takų sistemą. Dviračių trasos ir pėsčiųjų takai turėtų sujungti į vieningą sistemą gyvenamąsias teritorijas su miestelio centrine dalimi, bendro naudojimo želdynų teritorijomis;
- poilsio reikmėms pritaikyti teritoriją esančią prie Dubysos upės;
- poilsio reikmėms pritaikyti teritoriją esančią prie Betygalos Mykalojaus Daukšos ažuolo, skatintinas esamų želdynų estetinio vaizdo gerinimas, atokvėpio vietų formavimas.
- Esamos aikštės ir planuojamo miško parko gerbūvio sutvarkymas - automobilių aikštelių ir pėsčiųjų takų bei suoliukų įrengimas, apšvietimo sistemos įrengimas (pagal poreikį);
- gamtinės aplinkos sutvarkymas.

6. SUSISIEKIMO SISTEMA

Betygalos miestelyje iš viso yra 7,55 km valstybinės ir vietinės reikšmės kelių bei gatvių, o jų tankumas sudaro 3,0 km/km².

Betygalos miestelio susisiekimo sistemos plėtros sprendiniai parengti atsižvelgiant į patvirtintus aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Bendrojo plano kompetencijai priklauso pagrindinių C, D ir E kategorijų gatvių ir takų tinklo pėstiesiems bei dviratininkams formavimas, ryšių su užmiesčio keliais formavimas ir jungčių sprendimas.

Betygalos miestelyje keliami šie susisiekimo sistemos plėtros tikslai, t.y.:

- vykdyti subalansuotą gatvių tinklo plėtros tankinimą bei kitaip gerinti jau esamą susisiekimą miestelyje;
- gerinti ar rekonstruoti bendrą esamų gatvių būklę ir eismo sąlygas jose;
- formuoti nemotorizuoto transporto susisiekimo infrastruktūrą.

Betygalos miestelis su kitais Raseinių rajono miestais ir gyvenvietėmis, o tuo pačiu su visa Lietuva sujungtas rajoninių kelių tinklu. Valstybinės reikšmės rajoninis kelias Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai jungia Betygalos miestelį su Ilgiziais, Krakėmis ir Bokštais, miestelio teritorijoje šis kelias sutampa su Kudonių gatve. Valstybinės reikšmės rajoninis kelias Nr. 3504 Ariogala-Betygala-Šiluva iš pietryčių pusės jungia Betygalos miestelį su Ariogala, iš šiaurės vakarų pusės su Šiluva, miestelio teritorijoje šis rajoninis kelias sutampa su Šiluvos ir Vytauto gatvėmis. Esama Betygalos miestelio išorės susisiekimo sistema yra pakankama ir net augant automobilių eismo intensyvumui bus pajėgi ir be jokių trukdžių patenkins išorinius miestelio transporto poreikius, tačiau siekiant pagerinti miestelio pasiekiamumą bei sutrumpinti kelionės trukmę nuo Betygalos miestelio iki Raseinių miesto, bendruoju planu yra rezervuojama kelio atkarpa per Dubysos upę, t.y. nuo Dubysos gatvės iki rajoninio kelio Nr. 3507 Raseiniai - Laužai - Tarosai.

Siekiant gerinti užmiesčio kelių tinklą ir sutrumpinti kelionės laiką būtina asfaltuoti valstybinės reikšmės rajoninių kelių Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai ir Nr. 3507 Raseiniai-Laužai-Tarosai trasas. Valstybinės reikšmės rajoninių kelių Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai ir Nr. 3507 Raseiniai-Laužai-Tarosai asfaltavimas numatytas Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu. Valstybinės reikšmės rajoninio kelio Nr. 3501 Betygala-Ilgiziai-Krakės-Bokštai ruožo asfaltavimas nuo Betygalos mstl. iki Plinkaigalio k. yra numatytas ir 2002-2015 m. LR valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros programoje.

Minimali Betygalos miestelio plėtra ir teritorijų užstatymo intensyvinimas, skatina gerinti esamos susisiekimo sistemos struktūros kokybę. Vienas iš svarbiausių bendrojo plano sprendinių uždavinių būtų jau esamo gatvių tinklo rekonstravimas t.y. prastos kokybės gatvių dangos atnaujinimas, neišasfaltuotų gatvių išasfaltavimas, pėsčiųjų ir dviračių takų įrengimas, pagrindinių gatvių apšvietimo įrengimas.

Šiuo metu šaligatviai pėstiesiems Betygalos miestelyje nevientisomis atkarpomis įrengti tik šalia Vytauto gatvės, didžioji dalis jų yra prastos būklės. Gatvių apšvietimas taip pat įrengtas ne visose Betygalos miestelio gatvėse t.y. tik dalyje Vytauto, Dubysos ir Šiluvos gatvių. Bendrojo plano sprendiniai numato, kad miestelio pėsčiųjų takai turi būti įrengti palei visas miestelio gatves, o apšvietimas pagrindinėse miestelio gatvėse. Miestelio gatvių tinklas ir kategorijos pateiktos susisiekimo sistemos ir inžinerinės infrastruktūros brėžinyje.

Šiuo metu esamos gatvės vietomis neišlaiko minimalių statybos techniniame reglamente nurodytų atstumų dėl arti gatvės esančių namų išsidėstymo. Siūlomas sprendimas - nustatant gatvės raudonąsias linijas, nustatyti jas minimaliu atitinkamos gatvės kategorijai leidžiamu atstumu, siūloma daugelyje gatvių esamą važiuojamąją dalį neplatinti arba platinti minimaliai, nes dėl nedidelio intensyvumo tam tiesiog nėra poreikio, siūloma gatvės pločio sąskaita įrengiant šaligatvius ar kai kuriuose vietose ir dviračių takus kuo mažiau pažeidžiant privačius suformuotus sklypus.

Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniuose gatvėms priskirtos kategorijos pagal planuojamą jų funkcinę paskirtį (perspektyvinės kategorijos), taip, kaip tą apibrėžia STR 2.06.01:1999 „Miestų miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“ (Žin., 1999, Nr. 27-773 su vėlesniais pakeitimais), (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. Preliminarūs perspektyviniai Betygalos gatvių ir kelių techniniai parametrai.

Eil. Nr.	Gatvė	Gatvės kategorija	Perspektyvinis važiuojamosios dalies plotis*, m	Atstumas tarp gatvės raudonųjų linijų*, m
1.	Šiluvos g.	C1	8	20-40
2.	Vytauto g.	C1	8	20-40
3.	Dubysos g.	C1	8	20-40
4.	Kudonių g.	C2	7	20-40
5.	Ažuolytės g.	D2	6,5	15-20
6.	Piliakalnio g.	D1	6,5	15-20
7.	Gatvė Nr. 1	D2	6,00	15
8.	Švyturio g.	D2	6,00	15
9.	Kranto g.	D2	6,00	15
10.	Lakštingalų g.	D2	6,00	15
10.	Žalioji g.	D2	6,00	15
11.	Jaunimo g.	D2	6,00	15
12.	Naujoji g.	D2	6,00	15
13.	Liepų g.	D2	6,00	15
14.	Sporto g.	D2	6,00	15
15.	Rožių g.	D2	6,00	15

* Pastaba. Gatvių važiuojamosios dalies plotis ir raudonosios linijos yra rekomendacinio pobūdžio ir turi būti tikslinamos žemesnio lygmens projektais.

Miestelio susiekimo sistemą bendrojo plano sprendiniais numatoma papildyti lankytojų automobilių parkavimui įrengiama automobilių stovėjimo aikštele prie Betygalos Šv. Mikalojaus bažnyčios. T. y. siūloma sutvarkyti esamą parkavimo aikštelę, nužymint stovėjimo vietas ir aiškiai apibrėžiant jos dydį.

Taip pat siūloma pačiame miestelyje susisiekimą vystyti tarp pagrindinių miestelio objektų nemotorizuotomis transporto priemonėmis, todėl yra rekomenduojama sudaryti patrauklias sąlygas pėsčiųjų ir dviratininkų judėjimui. Kauno apskrities teritorijos bendruoju planu suplanuotas Nacionalinės reikšmės dviračių takas numatomas palei Vytauto ir Šiluvos gatvę, jis turi būti įrengiamas už kelio juostos ribų. Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu numatytas vietinės reikšmės dviračių takas Mlašaičiai - Betygala, miestelio teritorijoje numatytas palei Dubysos gatvės tęsinį, Tarosų kryptimi. Dviračių takų įrengimas Betygalos miestelio teritorijoje kur dėl siaurų gatvių to padaryti nėra įmanoma (išskyrus gatvėse, sutampančiose su valstybinės reikšmės keliais), turi būti įrengiamas riboto eismo gatvių važiuojamojoje dalyje. Gatvėse, sutampančiose su valstybinės reikšmės keliais, dviračių ir pėsčiųjų takų įrengimui turi būti parengtas specialusis planas, kuris rezervuotų takų vietas bei numatytų teritorijų, kuriose dėl siaurų gatvių koridorių yra neįmanoma įrengti takų, reikiamos žemės paėmimą visuomenės poreikiams.

Tikslesnės bendruoju planu planuojamų dviračių takų trasos turi būti nustatomos bei detalizuojamos rengiant žemesnio lygmens planus.

Su svarbiausiais Lietuvos ir Raseinių rajono miestais Betygalos miestelis yra sujungtas autobusų maršrutais. Tarpmiestinis transportas į Betygalos miestelį atvyksta į autobusų stotelę esančią Vytauto g. Esama stotelė aptarnauja ir jos pasiekiamumo spindulys yra pakankamas. Betygalos mstl. tarpmiestinio maršruto tinklą reikėtų papildyti keliais maršrutais į/iš Ariogalos m. pritaikant juos gyventojų grįžimui iš darbų ir mokymo įstaigų, taip jį optimizuojant ir racionaliai panaudojant. Tarpmiestinis maršrutas su Raseinių m. yra gana gerai išplėtotas, o atvykus į Raseinių m. autobusų stotį atsiveria daug didesnis tarpmiestinio maršruto tinklas.

Visuomeninio transporto vietinis eismas dėl nedidelio miestelio dydžio bei mažo gyventojų skaičiaus neturi jokio poreikio ir bendruoju planu yra nesiūlomas.

Detalesniam susisiekimo sistemos dalių tvarkymui ir vystymui būtina parengti specialų planą, kuris numatytų Betygalos miestelio ribose esančių ir planuojamų kelių būklės gerinimą bei rekonstravimą.

7. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Inžinerinė infrastruktūra apima dvi techninės infrastruktūros sritis: ekoinžineriją ir energetiką. Kaip atskira inžinerinės infrastruktūros dalis dar yra nagrinėjama ryšių sistema. Inžinerinės infrastruktūros srityje laikomasi dviejų pagrindinių nuostatų: modernizuoti ir plėtoti inžinerinių tinklų sistemas tolygiai ir lygiagrečiai urbanistinei plėtrai. Inžinerinės infrastruktūros vystymas užtikrina darnų šiuolaikinio miestelio funkcionavimą, didele dalimi įtakoja aplinkos kokybę. Tik gerai išvystyta ir moderni inžinerinė infrastruktūra gali užtikrinti miestelio gyventojų buitinių poreikių tenkinimą. Nuo inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygio priklauso Betylalos miestelio patrauklumas, nulemiantis investuotojų apsisprendimą, įtakojantis gyventojų gyvenimo kokybę.

Miestelyje, laikantis statybos normų, regioninio parko nuostatų reikalavimų ir kraštovaizdžio architektūros principų, gali būti įrengiami inžineriniai tinklai ir kitokia techninė infrastruktūra. Pirmenybė teikiama inžinerinei įrangai, kuo mažiau keičiant tradicinį kaimo gyvenvietės vaizdą bei kraštovaizdį. Šie darbai vykdomi pagal atitinkamus detaliuosius ir specialiuosius planus. Betylalos miestelis didžiąja savo teritorijos dalimi patenka į Dubysos regioninį parką. Inžineriniai tinklai, komunikacijos įrenginiai statomi kuo mažiau keičiant tradicinio kaimo, miestelio bei kraštovaizdžio pobūdį.

Betylalos miestelio teritorijos bendrajame plane inžinerinės dalies sprendiniuose nagrinėjama tolimesnė vandentiekio, nuotekų surinkimo, jų valymo sistemų, elektros energijos, ryšių infrastruktūros bei atliekų surinkimo plėtra.

Šioje srityje pagrindiniai *tiksiai ir uždaviniai* yra:

- Siekti, kad vandentiekio tiekimo ir nuotekų surinkimo paslaugos būtų prieinamos kuo didesniai gyventojų skaičiui;
- Siekti vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo, bei valymo sistemų ekonominio atsiperkamumo;
- Patikimai tiekti vartotojams vandenį, kurio kokybė visiškai atitiktų Lietuvos higienos normų HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimus“;
- Surenkamas buitines nuotekas prieš išleidžiant į paviršinius vandenis apvalyti, išleidžiamų nuotekų tarša neturi viršyti LR galiojančių normatyvų;
- Apvalyti surenkamas lietaus nuotekas prieš išleidžiant jas į paviršinius vandenis;
- Plėsti elektros tinklus, esant poreikiui kabeliuoti aukštos įtampos laidus;
- Rūšiuoti atliekas ir maksimaliai panaudoti antrinę jų perdirbimą;
- Visomis priemonėmis mažinti nerūšiuotų atliekų kiekius ir jas šalinti regioniniame sąvartyne.
- Vystyti ryšių infrastruktūrą;
- Skatinti atsinaujinančios energijos panaudojimą Betylalos miestelyje.

Inžinerinės infrastruktūros vystymas užtikrina darnų šiuolaikinio miestelio funkcionavimą bei didelę dalimi įtakotą aplinkos kokybę.

7.1. Vandentiekis ir buitinių nuotekų šalinimas

Pagal Lietuvos Respublikos 2006 07 13 dienos „Geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo įstatymą“ Nr. X-764 (su vėlesniais pakeitimais) numatoma, kad ne mažiau kaip 95 procentai kiekvienos savivaldybės gyventojų būtų aprūpinami viešojo vandens tiekėjo tiekiamu vandeniu ir teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis.

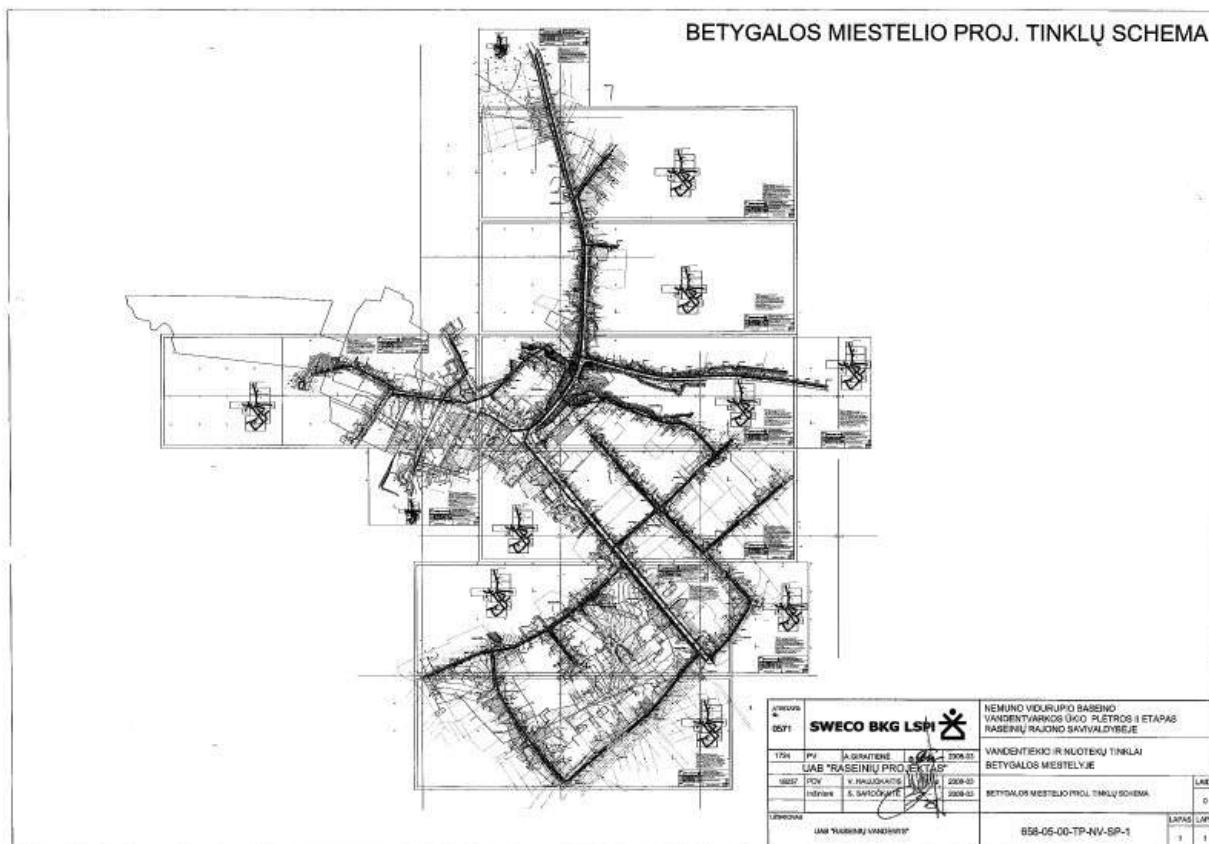
Šiuo metu Betylalos miestelyje vandens tiekimą vykdo UAB „Raseinių vandenys“. Dalis miestelio gyventojų vandeniu yra aprūpinami iš dviejų vandenviečių (gręžinių): viena jų yra pietinėje miestelio dalyje, o kita priklauso Kudonių gyvenvietei, kuri yra už Betylalos miestelio ribų. Likusi dalis gyventojų dalis gruntinį vandenį išgauna naudodamiesi šuliniais ar negiliais gręžiniais. Centralizuotai buitines nuotekas surenkamos tik nuo Betylalos Maironio vidurinės mokyklos ir VŠĮ „Betylalos ambulatorijos“, surinktos nuotekos yra apvalomos ir yra išleidžiamos į Vieviršio upelį. Betylalos miestelyje esami inžinerinės infrastruktūros ištekliai yra nepakankami šiuolaikiško miestelio funkcionavimui, o bendrojo planu intensyvinamos miestelio teritorijos numato vandentiekio ir nuotekų tinklų tvarkymo poreikį.

Betylalos miestelyje yra vykdomas UAB „Raseinių vandenų“ kartu su Raseinių rajono savivaldybės administracija užsakytas statybos techninis projektas „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Raseinių rajone“ (žr. pav. 10). Projektų tikslai - viešai tiekiamo tinkamos kokybės

geriamojo vandens ir tvarkomų nuotekų paslaugos išplėtimas Raseinių rajono Viduklės, Šiluvos, Betygalos ir Girkalnio aglomeracijose. Įgyvendinimo metu tiesiami vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklai, statomos naujos nuotekų valyklos Šiluvoje, Betygaloje ir Girkalnyje. Po projekto įgyvendinimo gyventojai galės naudotis teikiamomis paslaugomis, prisijungę prie naujai nutiestų tinklų. Po projekto įgyvendinimo tikimasi vandentiekio ir nuotekų tinklų vartotojų skaičiaus augimo. Darbus planuojama pabaigti iki 2014 m.

10 pav. „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Raseinių rajone“ Betygalos miestelio projektuojamų tinklų schema.

Pagal „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Raseinių rajone“ techninį projektą Betygaloje numatoma vandens tiekimo tinklus plėsti Šiaurinėje, Rytinėje ir pietinėse dalyse. Vandentiekio tinklai suplanuoti Šiluvos, Vytauto, Ažuolytės, Piliakalnio, Žaliojoje gatvėje, Jaunimo, Naujojoje gatvėse. Techniniu projektu plečiamiems tinklams vandens paėmimas numatomas iš Betygalos miestelio gręžinio. Vandens tinklai yra pritaikyti priešgaisriniai sistemai: sukurta žiedinė struktūra, parinkti reikiami vamzdinių diametrai, įrengti priešgaisriniai hidrantai.

Betygalos bendrojo planu numatoma renovuoti esamus šiuo metu eksploatuojamus, tačiau pasenusius geriamojo vandens tinklus bei papildomai tinklų plėtrą vykdyti Dubysos, Sporto, Rožių, Gatvėje Nr. 1, Švyturio ir Kranto gatvėse, detaliau žr. į „Susisiekimo sistemos ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinį“ ir lentelę Nr. 11.

11 lentelė. Naujai tiesiamas vandentiekio tinklas

Gatvės	Ilgis, km
Ažuolytės g. tęsinys	0.37
Gatvė Nr. 1	0.41
Dubysos g.	0.42
Sporto g.	0.18
Rožių g.	0.10
Švyturio g.	0.21
Kranto g.	0.17
Viso:	1.86

Rengiant vandens tiekimo plėtros projektus būtina numatyti, kad visi plečiami vandentiekiai būtų pritaikyti gaisrų gesinimui: sukurta žiedinė struktūra, parinkti reikiami vamzdinių diametrai, įrengti priešgaisriniai hidrantai. Teritorijose, kuriose nėra numatytas vandentiekis, pagal priešgaisrinius reikalavimus turi būti įrengti priešgaisriniai rezervuarai, privažiavimai prie atvirų vandens telkinių.

Projekto grafinėje dalyje (žr. „Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinys“) pavaizduotos visos esamos, techniniu projektu numatytos ir bendruoju planu planuojamos naujos vandentiekio trasos, gręžinių teritorijos ir jų SAZ. Vandens gręžinių sanitarinė apsaugos zona - 50 metrų. Bendrasis planas taip pat numato įsteigti Betygalos vandenvietės sanitarinės apsaugos juostas parengiant ir apbruojant sanitarinių apsaugos juostų nustatymo specialųjį planą.

Betygaloje numatoma, kad visas tiekiamas vanduo atitiks dabar galiojančią higienos normą HN 24:2003 „Geriamo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“. Tikslesnės bendruoju planu planuojamų vandentiekio tinklų trasos turi būti nustatomos rengiant žemesnio lygmens planus.

Pagal „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros Raseinių rajone“ techninį projektą yra numatyta tiesti naujus nuotekų savitakinius bei slėginius surinkimo tinklus, suplanuotos jų siurblinės bei parinkta vieta statyti naujai nuotekų valyklai (žr. į „Susisiekimo sistemos ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinį“). Šiuo planu Betygalos miestelyje nuotekų tinklus numatoma plėsti beveik visame miestelyje. Nuotekų valymo įrenginius planuojama statyti šiaurinėje miestelio dalyje (už Betygalos Maironio vidurinės mokyklos). Suplanuoti uždari mechaninio ir (arba) biologinio ir (arba) cheminio nuotekų valymo įrenginiai, kuriems sanitarinė apsaugos zona nėra numatoma, išvalytos nuotekos per išleistuvą bus išleidžiamos į Vieviršės upelį.

Betygalos bendruoju planu numatoma renovuoti esamus šiuo metu eksploatuojamus, tačiau pasenusius nuotekų surinkimo tinklus bei numato tinklų plėtrą papildyti į naujai urbanizuojamas teritorijas, detaliau žr. į „Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinį“ ir lentelę Nr. 12.

12 lentelė. Naujai tiesiamas nuotekų tinklas

Gatvės	Ilgis, km
Ažuolytės g. tęsinys	0.37
Gatvė Nr. 1	0.32
Švyturio g.	0.17
Kranto g.	0.29
Viso:	1.15

Išleidžiamų į paviršinius vandenis nuotekų kokybė turi tenkinti ES „Miestų nuotekų valymo direktyvą“ 91/271/EEC reikalavimus. Atsižvelgiant į tai, kad direktyva 91/271/EEC įsigalioja Lietuvai nuo 2010 m., visi sprendiniai sietini su vandenvala įgauna prioritetinį statusą. Norint įgyvendinti šiuos siekius numatoma vykdyti išleidžiamų į paviršinius vandenis nuotekų kontrolę bei įrengti nuotekų surinkimo sistemą visu planuojamą periodu.

Projekto grafinėje dalyje (žr. „Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinys“) pavaizduotos visos esamos, techniniu projektu suplanuotos ir bendruoju planu planuojamos nuotekų trasos, nuotekų siurblinės ir nuotekų valymo įrenginių vieta.

Naujai numatomos nuotekinės trasos vaizduojamos schematiškai, tikslios šių inžinerinių tinklų ir įrenginių vietos turi būti nustatomos rengiant žemesnio lygmens planus.

7.2. Lietaus nuotekos

Lietaus nuotekos yra svarbi šiuolaikinio miestelio inžinerinės infrastruktūros dalis. Lietaus vandens surinkimo ir valymo sistema Betygalos miestelyje nėra išvystyta. Nėra reikiamai išplėtotas lietaus nuotekų surinkimo tinklas, kas stiprių liūčių ar staigaus sniego tirpsmo metu gali sukelti potvynius gatvėse ar net apsemti gyvenamuosius namus.

Bendrojo plano sprendimais, siekiant pagerinti vandens nuvedimą nuo miestelyje esančių kietųjų dangų, siūloma įrengti lietaus nuotekų surinkimo tinklus pagrindinėse miestelio gatvėse: Šiluvos, Vytauto, Dubysos, Kudonių, Žalioje, Jaunimo ir Sporto gatvėse, taip pat įrengti paviršinių nuotekų valyklas su

išleistuvu prie Vieviršės upelio, Kudonių gatvėje (detaliau žr. į „Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinys“ ir lentelę Nr. 13).

13 lentelė. Planuojami lietaus nuotekų surinkimo tinklai

Gatvė	Bendruoju planu siūloma inžinerinių tinklų plėtra, ilgis , km
Šiluvos g.	0.43
Vytauto g.	0.51
Dubysos g.	0.36
Kudonių g.	0.88
Žalioji g.	0.10
Jaunimo g.	0.27
Sporto g.	0.17
Viso:	2.72

Šiems tinklams aptarnauti būtina įrengti bent vieną lietaus nuotekų valyklą su išleistuvu.

Bendrojo plano grafinėje dalyje, „Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinys“, vaizduojami lietaus nuotekų tinklai ir jų valykla su išleistuvu.

Bendruoju planu planuojamų inžinerinių tinklų trasos turi būti tikslinamos žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentais.

7.3. Gaisrinė sauga

Teritorijose, kuriose yra numatytas centralizuotas vandentiekis, šios sistemos turi būti pritaikytos gaisrų gesinimui: sukurta žiedinė struktūra, parinkti reikiami vamzdinių diametrai, įrengti priešgaisriniai hidrantai.

Teritorijose, kuriose nėra numatytas centralizuotas vandentiekis, pagal priešgaisrinius reikalavimus turi būti įrengtas priešgaisrinis rezervuaras arba privažiavimas prie vietovėje esančių atvirų vandens telkinių.

Bendruoju planu numatyta Betygalos miestelyje kilus gaisrui bei nesant centralizuotai vandentiekio sistemai jį gesinti vandeniu, išgaunamu iš miestelio pietvakariuose esančio Betygalos tvenkinio. Siekiant miestelio tvenkinį pritaikyti gaisrų gesinimui, prie jo turi būti įrengiamas patogus privažiavimas su apsisukimo aikšte (12,5 ant 12,5 metrų). Privažiavimas prie tvenkinio turi būti įrengiamas nuo Dubysos gatvės. Šis tvenkinys gaisrų gesinimui aptarnauja 1000 metrų spindulio teritoriją, į kurią patenka visas Betygalos miestelis.

7.4. Atliekų tvarkymas

Pagal Atliekų tvarkymo įstatymą, atliekų turėtojas šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka turi tvarkyti atliekas pats arba perduoti jas atliekų tvarkytojui, išskyrus atvejus, kai nepavojingos atliekos sunaudojamos žemės ūkyje, energijai gauti ar kitoms reikmėms aplinkai ir žmonių sveikatai saugiu būdu. Atliekų turėtojai privalo rūšiuoti atliekas jų susidarymo vietoje.

Betygalos miestelyje jau funkcionuoja konteinerinė atliekų surinkimo sistema, tačiau atliekų rūšiavimas pirminėje jų surinkimo stadijoje nepakankamas. Buitines atliekas ir toliau yra numatoma rinkti konteineriniu būdu ir šalinti regioniniame sąvartyne. Taip pat bendrasis planas numato plėsti konteinerinių atliekų surinkimo aikštelių tinklą bei išvystyti konteinerinių aikštelių tinklą skirta atliekų rūšiavimui. Rūšiuojamoms atliekoms planuojama naudoti specializuotus konteinerius.

Numatoma biodegraduojančias (žaliąsias) atliekas atskirti nuo bendro komunalinių atliekų srauto ir šalinti įrengiant specializuotą atliekų kompostavimo aikštelę, o didžiąsias specifines atliekas kaip ir iki šiol numatoma rinkti apvažiavimo būdu, momentinėse priėmimo aikštelėse pagal iš anksto nustatytą grafiką. Atliekos surenkamos tarp Betygalos seniūnijos ir Kultūros namų, adresu Dubysos g. 38.

7.5. Centralizuotos šilumos tiekimas

Šiluma Betygaloje gaminama individualiai, todėl mažai tikėtina, kad miestelyje atsirastų centralizuotai tiekiamos šilumos poreikis. Tuo labiau, kad šiuo metu vyraujančios aukštos tiekiamos šilumos kainos neskatinėtų naujų vartotojų jungtis prie centralizuotų tinklų. Todėl Betygaloje įrengti centralizuotų tinklų neplanuojama. Naujų mažaaukštės statybos teritorijų šildymo poreikiams numatoma naudoti individualius šilumos išgavimo prietaisus.

7.6. Ryšių infrastruktūros vystymas

Betygalos miestelio ryšių tinklai yra išvystyti nepakankamai, o naujai kuriama informacinė visuomenė reikalauja šios infrastruktūros srities vystymo. Bendruoju planu siekiama, kad šiuolaikinės ryšių priemonės būtų prieinamos visiems visuomenės nariams, kodėl numatoma:

- Plėsti mobilios daugiakanalio ryšio tinklą, sudarant konkurencines sąlygas mobilios ryšio operatoriams;
- Skatinti plėsti internetinio ryšio plėtrą, plėtoti šviesolaidinių kabelių tinklą, leisiantį plačiajuosčio duomenų perdavimo prieigą viešojo sektoriaus institucijoms bei miestelio gyventojams;
- Išlaikyti esamą Lietuvos pašto tinklą, įrengti juose viešojo interneto prieigas;
- Laidinis ryšys į naujai užstatomas teritorijas turi būti tiesiamas vartotojams ir paslaugų tiekėjams tarpusavyje susitarus;
- Planuojamų gatvių raudonosiose linijose numatyti naujus komunikacinius koridorius ryšių tinklo plėtrai;
- Planuojant ryšių infrastruktūrą vadovautis 2011 spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1V-978 „Dėl Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo, žymėjimo, priežiūros ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ dokumentu.

7.7. Elektros energijos tiekimas

Betygalos miestelio elektros perdavimo ir skirstymo sistema yra dalis Lietuvos energetinės sistemos, susidedančios iš aukštos įtampos perdavimo tinklo, elektros skirstymo tinklo vartotojams bei žemesnės įtampos skirstomojo tinklo.

Šiuo metu esamų Betygalos miestelio elektros energijos skirstymo tinklų, pastotės bei transformatorių pajėgumai yra pakankami. Galimos nebent naujos neilgos atšakos, jungiančios naujus energetinius objektus į bendrą elektros energijos tinklą. Svarbiausia elektros skirstymo tinklų problema yra pagrindinių įrenginių amžius, t.y transformatorinės, kurių eksploatavimo laikas yra 25-30 metų, reikėtų pakeisti naujesne įranga. Įvertinant, kad Betygalos miestelio gyventojų skaičius žymiai nesikeis, tačiau jų elektros suvartojimo poreikis augs kiekvienais metais, Betygalos miestelyje bendruoju planu planuojama rekonstruoti esamus ir plėsti naujus elektros tinklus į planuojamas urbanizuoti naujas teritorijas (detaliau žr. į „Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinį“). Planuojama:

- Plėsti esamą elektros energijos paskirstymo tinklą;
- Naujus paskirstymo tinklus tiesti požeminėmis kabelinėmis linijomis;
- Įrengti bent vieną naują transformatorinę;
- Pagal poreikį rekonstruoti esamas transformatorines;
- Esant poreikiui kabeliuoti esamus 10 kV orinių linijų tinklus;

- Naujas elektros linijas tiesti miestelio bendrajame plane numatytuose infrastruktūros koridoriuose.

Tiek orinėms, tiek požeminėms elektros linijoms turi būti nustatomos elektros linijų apsaugos zonos - tai žemės juosta ir oro erdvė tarp dviejų vertikalių plokštumų, lygiagrečių elektros linijos ašiai, matuojant horizontalų atstumą nuo kraštinių jos laidų ar žemės juosta nuo elektros linijos konstrukcijų kraštinių taškų. Elektros oro linijos apsaugos zonos plotis nustatomas atsižvelgiant į šios linijos įtampą bei vadovaujantis 1992 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos vyriausybės patvirtintu nutarimu Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ su vėlesniais pakeitimais. Elektros tinklų įrenginių apsaugos zonos turi būti nustatomos vadovaujantis 2010 m. kovo 29 d. patvirtintu Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 1-93 „Dėl elektros tinklų apsaugos taisyklių patvirtinimo“.

Projekto grafinėje dalyje nurodytos orientacinės numatomų kabelinių linijų ir transformatorinių vietos. Tikslesnės šių linijų ir inžinerinių įrenginių vietos turi būti numatomos kitais planavimo dokumentais.

8. IŠORINĖ VAIZDINĖ REKLAMA

Išorinė reklama - reklama, kurios įvairios specialios (stendai, skydai, stulpai, vitrinos, iškabos ir pan.) ir pritaikytos (pastatų sienos, stogai, laikinieji statiniai, transporto priemonės, oro balionai ir pan.) pateikimo priemonės yra ne patalpose (LR Reklamos įstatymas, 2000 07 18 d. Nr. VIII-1871 su vėlesniais pakeitimais).

Šiuo metu išorinės reklamos mastai Betygalos miestelyje nėra dideli. Vizualinės reklamos ar reklaminių - informacinių stendų nėra daug bei jų skaičiaus ženkliai didinti bendruoju planu nėra rekomenduojama.

Betygalos miestelis didžiąja savo teritorijos dalimi patenka į Betygalos kraštovaizdžio draustinį ir Dubysos regioninį parką. Pagal Betygalos kraštovaizdžio draustinio bendruosius veiklos reglamentus draustinyje draudžiama įrengti išorinę reklamą, išskyrus miestelio teritorijas, nesusijusias su draustinyje saugomais kompleksais ir objektais (vertybėmis).

Pagal Dubysos regioninio parko aprašo bendruosius veiklos reglamentus (LR aplinkos ministro įsakymas, 2006 07 14 d., Nr. D1-348 "Dubysos regioninio parko tvarkymo plano aiškinamojo rašto pagrindiniai teiginiai"), Dubysos regioniniame parke reglamentuojama smulkiųjų kraštovaizdžio elementų (tarp jų ir reklamų) statyba, kurių konkretų reglamentą nustato Parko direkcija suderinusi su teritorine savivaldybe. Reklaminė įranga parko teritorijoje turi būti įrengiama nustatyta tvarka, deranti su tradicine šio regiono architektūra.

Betygalos miestelio centrinė dalis patenka į Kultūros paveldo registre įregistruotą Betygalos miestelio istorinę ir jos vizualinę apsaugos zoną. Reklamos įrengimo kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose bei apsaugos zonose projektai turi būti suderinti su Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos teritoriniu padaliniu (LR Kultūros ministro įsakymas, 2005 m. 04 13 d. Nr. IV-138 „Reklamos kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengimo taisyklės“).

Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniuose nustatytos zonos, kuriose gali būti įrengiami išorinės reklamos įrenginiai - tai Betygalos miestelio centrinė dalis, ties Dubysos, Vytauto ir Sporto gatvėmis ir Vytauto gatvės atkarpa, sutampanti su rajoniniu keliu Ariogala - Betygala - Šiluva Nr. 3504, nuo Betygalos miestelio Jaunimo gatvės link Ariogalos miesto (rytinėje gatvės pusėje).

Miestelio centrinė dalis, kurioje telkiasi pagrindiniai dažniausiai lankomi objektai, nurodo poreikį įrengti informacinius stendus, supažindinančius miestelio svečius ar vietinius miestelio gyventojus su aplink esančiais objektais ir jų paskirtimis. Vytauto gatvės gale rekomenduojami reklaminiai informaciniai stendai, kurie teiktų informaciją apie miestelyje vykdomą veiklą ar teikiamas paslaugas.

Betygalos miestelio sprendiniuose yra nustatomi esminiai išorinės vaizdinės reklamos reikalavimai bei reglamentuojama jų galimą plėtros sklaidą miestelio teritorijoje:

- Visa išorinė vaizdinė reklama turi būti orientuota tik į informaciją apie lankytinus objektus, kryptis į juos ar teikiamas miestelio paslaugas. Pateikiama informacija skirta miestelio gyventojams ar atvykusiems miestelio svečiams (renginiai, miestelio veiklos organizavimas ar pan.);
- Tikslai įrenginių vieta ir galimas tikslus jų skaičius turi būti tikslinamas kitame mastelyje susiderinus su Raseinių rajono savivaldybe;
- Kitos galimos išorinės vaizdinės reklamos įrenginių (iškabų apie konkrečias paslaugas pastate, skelbimų lentų) vietos gali būti įrengiamos prie svarbių miestelio objektų (seniūnijos, mokyklos, kitų aptarnavimo bei komercijos objektų), tačiau tik iš kokybiškų medžiagų (rekomenduojamą sukurti vienos stilistikos Betygalai skirtą individualų išorinės vaizdinės reklamos įrenginių projektą);
- Negalima uždengti saugomų atvirų vaizdingų kraštovaizdžio erdvių, pagrindinių miestelio statinių, kelių ženklų ar panašių objektų tiek miestelyje, tiek už jo ribų;
- Išorinės vaizdinės reklamos įrenginiai neturi viršyti 3.5 kv m. plotą;
- Išorinės vaizdinės reklamos įrenginiai, patenkantys į reglamentuojamas ar saugomas teritorijas, atitinkamai turi būti suderinti su Valstybine Saugomų teritorijų tarnyba, Dubysos regioninio parko direkcija, Kultūros paveldo departamentu prie Kultūros ministerijos teritoriniu padaliniu arba Raseinių rajono savivaldybe;
- Raseinių rajone įrengiama išorinė vaizdinė reklama turi būti įrengiama vadovaujantis Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2008 m. gegužės 29 d. sprendimu Nr. (1.1)TS-223 patvirtintomis „Išorinės vaizdinės reklamos įrengimo Raseinių rajono savivaldybės teritorijoje taisyklėmis“.

9. SPRENDINIŲ ĮGYVENDINIMAS

Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniams yra ypatingai aktualus miestelio plėtros (tankinimo) valdymas. Numatytos miestelio plėtros teritorijos, kurių priežiūrą ir atsakomybę dėl visapusiško kompleksinio ir pilnaverčio teritorijų parengimo ir užstatymo ne tik teritoriniu, bet ir socialiniu, inžineriniu bei transportiniu aspektu prisiima savivaldybė.

Pagrindiniai Betygalos miestelio plėtros prioritetai būti šie:

- Miestelio centro vystymas bei tankinimas;
- Neefektyviai naudojamų teritorijų modernizavimas arba konversija;
- Inžinerinės infrastruktūros modernizavimas ir plėtra;
- Gatvių tinklo modernizavimas ir plėtra;
- Socialinės aplinkos gerinimas visame miestelyje.

Bendrojo plano sprendiniuose pabrėžiama jau užstatytų teritorijų tankinimo būtinybė, o numatyti miestelio naujos plėtros arealai suteikia pasirinkimo galimybę realizuoti plėtros poreikius įvairiuose urbanizuoti tinkamose teritorijose. Tai padidinta teritorijų patrauklumą užsienio investavimui bei didina esamų žemės naudotųjų pasirinkimą.

Patvirtinus Betygalos miestelio bendrąjį planą turi būti vykdoma bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringas). Kartu su teritorijų planavimo duomenų banku turi būti nuolat kaupiama ir analizuojama informacija, nustatomas investicijų poreikis, rengiamos programos bendrojo plano sprendiniams įgyvendinti. Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenai siūloma indikatorių sistema (žr. lentelę Nr. 14):

14 lentelė. Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos indikatorių sistema

Indikatoriai	Monitoringo duomenys	Prognozė
A. Gyventojų skaičius		
B. Žemės naudojimas (funkcinės zonos; ha / m²/1 gyv.):		
<i>Užstatytos ir užstatomos teritorijos:</i>		
Miestelio centro teritorijos		
Specializuotos viešojo prioriteto objektų teritorijos		
Vidutinio užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos		
Mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos		
<i>Neužstatytos ir neužstatomos teritorijos:</i>		
Kultūros paveldo objektų žemės sklypai		
Rekreacinės (trumpalaikio poilsio) teritorijos		
Atskirieji rekreacinės paskirties želdiniai		
Atskirieji apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai		
Urbanizuotų teritorijų viešosios erdvės		
Mišškai		
Techninės infrastruktūros teritorijos		
Vandenys		
Kitos neužstatytos ir neužstatomos teritorijos		
C. Vanduo, nuotekos, m³/1 gyv./metus		
1. Paimta vandens		
2. Išleista nuotekų		
3. Sunaudota vandens		
4. Sunaudota ūkiui ir buičiai vandens		
5. Sunaudota energetikoje		
6. Sunaudota pramonėje		
D. Oras, stacionarių taršos šaltinių taršos emisija, kg/1gyv./metus		

1. Bendras išmetamų medžiagų kiekis		
2. Sieros oksidai		
3. Azoto oksidai		
4. Anglies monoksidas		
5. Lakūs organiniai junginiai		
Mobilių šaltinių taršos emisija kg/1gyv./metus		
1. Bendras išmetamų medžiagų kiekis		
2. Sieros oksidai		
3. Azoto oksidai		
4. Anglies monoksidas		
5. Angliavandeniai		
6. Suodžiai		
E. Socialinės laiko išlaidos val./1 gyv./metus		
1. Bendros laiko išlaidos susisiekimui		
2. Iš jų - laiko nuostoliai (prastovos)		
F. Būstas, m²/1 gyv.		
Gyvenamojo ploto vidurkis		

Indikatorių sistema monitoringui gali būti dalinai transformuojama ir tobulinama.

**RASEINIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS BETYGALOS MIESTELIO
TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS**

**SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMO
ATASKAITA**

TURINYS

IVADAS	3
1. Status quo vertinimas	5
2. Bendrojo plano sprendinių poveikio vertinimas.....	6
2.1 Poveikis Betygalos miestelio teritorijos vystymo darnai	7
2.2 Poveikis ekonominei aplinkai	8
2.3 Poveikis socialinei aplinkai.....	8
2.4 Poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui	9
2.5 Poveikis kultūros paveldui.....	10
3. Bendrojo plano sprendinių poveikio vertinimo lentelė.....	11

IVADAS

Betygalos miestelio bendrasis planas rengiamas vadovaujantis 2011 m. balandžio 7 d. Raseinių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. (1.1)TS-98 „Dėl Katauskių, Kaulakių k. teritorijų detaliųjų ir Lyduvėnų, Betygalos mstl. Teritorijų bendrųjų planų rengimo“, 2012 m. vasario 3 d. Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. (5.3)A1-102.

Betygalos miestelio bendrasis planas - teritorijų kompleksinio planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir uždavinius, nustatyta planuojamos teritorijos vystymo erdvinė koncepcija ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principai.

Bendrojo plano sprendiniai yra svarbiausias Betygalos miestelio teritorijų planavimo dokumentas, įgyvendinantis miestelio viziją, nustatantis plėtros prioritetus ir sprendžiantis darnaus vystymo uždavinius. Bendrasis planas nurodo miestelio teritorinės plėtros bendruosius resursus - teritorijas, kur ir kiek galima statyti, nubrėžia jų vystymosi kryptis. Nors atskiri plano elementai gali būti įgyvendinti skirtingais laiko tarpais, tačiau bendra suplanuotos teritorijos vizija bei pagrindiniai principai turi išlikti pastovūs.

Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano koncepcija rengiama 20 metų laikotarpiui, o sprendiniai detalizuojami 10 metų laikotarpiui.

Betygalos miestelio bendrojo plano tikslai:

Užtikrinti Betygalos miestelio teritorijos vystymo raidą ir perspektyvą, tausojant gamtos išteklių ir kultūros vertybių panaudojimą, visų planuojamos teritorijos gyventojų optimalų poreikių tenkinimą, subalansuoti miestelio struktūrą, ekonominę plėtrą, inžinerinę ir susisiekimo infrastruktūrą, numatyti perspektyvines Betygalos miestelio teritorijos administracines ribas, nustatyti įtakos zonas.

Betygalos miestelio bendrojo plano uždaviniai:

1. Suformuoti Betygalos miestelio vystymo erdvinę koncepciją, nustatyti teritorijų tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus, teritorijų funkcines zonas, nurodančias teritorijos integruotumą ir (ar) jos ypatumus, ir funkcinėse zonose galimus teritorijų naudojimo tipus. Siekiant įteisinti daugiafunkcinio žemės naudojimo galimybę - esminį moderniosios urbanistikos principą, būtina nustatyti daugiafunkcinės veiklos galimybes atskirose miestelio teritorijos dalyse, kartu nustatant planuojamos teritorijos dalių funkcinės raidos prioritetus. Nustatant teritorijų raidos galimybes išskirti principinius teritorijos tvarkymo režimus:
  - 1.1. Neužstatomos teritorijos (miškai, vandenys, žemės ūkio teritorijos);
  - 1.2. Užstatytos bei užstatomos teritorijos:
    - 1.2.1. Saugojimas - įvairiais aspektais vertingų planuojamos teritorijos elementų apsaugai užtikrinti;
    - 1.2.2. Nauja plėtra - tuščios neužstatytos teritorijos už urbanizuotos teritorijos ribų užstatymas;
    - 1.2.3. Konversija - radikalus teritorijos funkcinio naudojimo ar užstatymo principų virsmas;
    - 1.2.4. Modernizavimas - kompleksinis kvartalo atnaujinimas, perplanavimas išlaikant funkcinio naudojimo bei užstatymo morfologinius principus;
    - 1.2.5. Teritorijos rezervavimas ateities projektams - išlaikoma esama padėtis iki jos pareikalavimo svarbių projektų įgyvendinimui;
    - 1.2.6. Be esminių pokyčių (status quo) teritorijos - teritorijoje išsaugoma faktinė padėtis;
2. Tobulinti istoriškai susiklosčiusią Betygalos miestelio urbanistinę struktūrą bei formuoti architektūrinę erdvinę ir estetinę kompoziciją;
3. Išryškinti ir panaudoti Betygalos miestelio privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes;
4. Numatyti planuojamos teritorijos ekonominės, socialinės raidos bei investicijų kryptis, turizmo, verslo, rekreacijos, kitos veiklos ir būsto statybos galimą plėtojimąsi;
5. Pasiūlyti Betygalos miestelio konkurencingumo ir patrauklumo didinimo priemones, įvertinant erdvių sistemų su kitais miesteliais plėtros galimybes;
6. Numatyti Betygalos miestelio gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones (transporto triukšmui, vibracijai, oro, dirvožemio paviršinio požeminio vandens užterštumui mažinti), spręsti atliekų tvarkymo klausimus, numatyti kapinių plėtojimo sprendinius;
7. Formuoti bendro naudojimo želdynų, miškų, miškų - parkų ir rekreacinių teritorijų sistemą;

8. Numatyti inžinerinės, susisiekimo, energetikos ir kitų visuomenės poreikiams tenkinti infrastruktūrų sistemos vystymą bei parengti atitinkamus sprendinius;
9. Nustatyti Betygalos miestelio teritorijas, kurioms privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos apribojimus juose;
10. Numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio formavimą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą;
11. Rezervuoti teritorijas komunikacijų trasų ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai;
12. Nustatyti planuojamų teritorijų užstatymo aukščio ir intensyvumo parametrus.
13. Betygalos miestelio teritorijos bendrąjį planą ruošti kaip Betygalos gyvenvietės išplanavimo projekto, patvirtinto Raseinių rajono DŽDT Vykdomojo komiteto 1970 m. balandžio 16 d. sprendimu Nr. 151, išvystymą ir patikslinimą.

Betygalos miestelio bendrasis planas buvo parengtas vadovaujantis: įstatymine baze, planavimo sąlygomis, galiojančiais teritorijų planavimo dokumentais, strateginiais dokumentais.

Planavimo sąlygos, kuriomis remiantis rengiamas Betygalos miestelio teritorijos bendrasis planas:

1. Raseinių rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyriaus 2011 m. rugpjūčio 26 d. planavimo sąlygos Nr. S-541;
2. Kauno regiono aplinkos apsaugos departamento 2011 m. birželio 22 d. Sąlygos Nr. 661;
3. Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Kauno teritorinio padalinio 2011 m. kovo 3 d. Sąlygos Nr. 2K-896;
4. Kauno visuomenės sveikatos centro 2011 m. gegužės 12 d. sąlygos Nr. 60-346(16);
5. Kauno apskrities Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Raseinių priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos 2011 m. gegužės 12 d. sąlygos Nr. 13 RA-34;
6. Akcinės bendrovės „LESTO“ 2011 m. gegužės 19 d. sąlygos Nr. TS-44890-11-0372;
7. Akcinės bendrovės „TEO LT“ 2011 m. gegužės 18 d. sąlygos Nr. T-11/0428;
8. UAB „Raseinių vandenys“ 2011 m. gegužės 11 d. sąlygos Nr. 2420;
9. VĮ „Kauno regiono keliai“ 2011 m. gegužės 18 d. sąlygos Nr. V8-90;
10. Dubysos regioninio parko direkcijos 2011 m. gegužės 18 d. sąlygos Nr. (6.1-S-068);
11. Akcinės bendrovės „LITGRID“ 2011 m. gegužės 30 d. sąlygos Nr. SD-1937.

Įstatymine bazė:

- LR Teritorijų planavimo įstatymu (Žin., 1995, Nr. 107-2391 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Žemės gelmių įstatymu (Žin., 1995, Nr. 63-1582);
- LR Aplinkos apsaugos įstatymu (Žin., 1992, Nr. 5-75 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Želdynų įstatymu (Žin., 2007, Nr. 80-3215 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Miškų įstatymu (Žin., 1994, Nr. 96-1872 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimu Nr. 1131 „Dėl miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis ir kompensavimo už miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 120-5657);
- LR Saugomų teritorijų įstatymu (Žin., 2001, Nr. 108-3902 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Statybų įstatymu (Žin., 1996, Nr. 32-788 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Energetikos įstatymu (Žin., 2000, Nr. 66-1984 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2007 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. D1-96 „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-858 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Žemės įstatymu (Žin., 1994, Nr. 34-620);
- LR Sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586 „Dėl sanitarinių apsaugos zonų ribų ir režimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 134-4878 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217 „Dėl atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 63-2065 su vėlesniais pakeitimais);

- LR Aplinkos ministro 1999 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 61 „Dėl STR 2.06.01:1999 „Miestų, miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“ patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 27-773 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas (Žin., 2002, Nr. 56-2225 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Energetikos ministro 2012 m. liepos 04 d. įsakymu Nr. 1-127 „Dėl elektros energijos gamintojų ir vartotojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 82-4279);
- LR Energetikos ministro 2010 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. 1-93 „Dėl elektros tinklų apsaugos taisyklių patvirtinimo“ (Žin. 2010, Nr. 39-1877 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (Žin., 1995, Nr. 3-37 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2002 m. sausio 31 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl nekilnojamojo kultūros vertybių atskirų grupių tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo“ (Žin. 2002, Nr. 13-499);
- LR 1995 m. sausio 24 d. įstatymu Nr. I-761 „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (Žin. 1995, Nr. 9-184 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-665 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodinių nurodymų“ (Žin., 2006, Nr. 4-129 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2004 m. liepos 16 d. nutarimu Nr. 920 „Dėl teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 113-4228 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimu Nr. 1079 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 90-2099 su vėlesniais pakeitimais);
- LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių patvirtinimo vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650 su vėlesniais pakeitimais).

Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniai, įvertinus šiuo metu miestelyje vyraujančius urbanistinės struktūros požymius, nustato miestelio funkcinės zonas ir nurodo tose zonose galimas žemės naudojimo paskirtis ir būdus bei užstatymo intensyvumo ir aukštingumo reglamentus. Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano dokumento rengimo etapą sudaro raštu ir grafiškai išreikštų teritorijų planavimo sprendiniai (aiškinamasis raštas ir brėžiniai).

Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniai numato tolimesnį miestelio teritorijų urbanistinių resursų naudojimą, tvarkymą bei jų reglamentavimą. Kartu numatytos priemonės ir apribojimai, užtikrinantys kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros palaikymą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą. Miestelio gyventojų užimtumui ir aplinkos kokybės gerinimui - planuojamos visuomeninės, bendro naudojimo bei rekreacinės teritorijos. Šiuo bendruoju planu būtina vadovautis norint sukurti darnaus miestelio įvaizdį bei taip paskatinti naujų verslo investicijų pritraukimą bei užtikrinti miestelio ekonominį stabilumą.

1. Status quo vertinimas

Betygalos miestelio socialinė, ekonominė ir aplinkos būklė yra nevienalytė ir prieštaringa. Neparengus miestelio bendrojo plano būtų likęs galioti Betygalos gyvenvietės išplanavimo projektas, patvirtintas 1970 m. balandžio 16 d. Raseinių rajono vykdomojo komiteto sprendimu Nr. 151, kuris šiuo metu neatitinka pasikeitusios politinės bei ekonominės situacijos, naujų įstatymų ir norminių reikalavimų. Naujo Betygalos miestelio bendrojo plano rengimas buvo būtinas, nes daugelio minėto plano sprendinių neįmanoma arba netikslinga įgyvendinti dėl pasikeitusios ekonominės situacijos, žemėnaudos ir žemėvaldos ypatumų, dėl pasikeitusio požiūrio į gamtinę ir kultūrinę aplinką.

Status quo atveju Betygalos miestelio plėtrą lemtų status quo apibūdinantys esminiai vidiniai veiksniai su tokiais susiklosčiusiomis neigiamomis tendencijomis:

- **ekstensyviu žemės naudojimui.** Žemės naudojimo intensyvumas ir struktūra yra vienas iš svarbiausių struktūros rodiklių, nuo kurio priklauso gyvenamosios aplinkos kokybė, viešųjų erdvių tipas, gyvenamosios vietovės ūkio ekonomiškumas, struktūrinio vystymo galimybės ir tipas. Pirmas ekstensyvaus žemės naudojimo požymis mažas gyventojų ir būstų tankis - tai savaiminė faktinio miestelio plėtra ir vadinamasis miestelio „išskydimas“, kuris miestelio ekonomikos požiūriu yra nepateisinamai brangus. Antras požymis - žemės naudojimo miestelio reikmėms intensyvumas. Tikėtina, kad neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių, miestelio

teritorija bus urbanizuojama padrikai, kas tiesiogiai įtakos ekstensyvų žemės naudojimą ir miestelio teritorijos išskydimą. Išskydęs užstatymas tiesiogiai įtakotų dideles inžinerinių tinklų tiesimo ir eksploatavimo sąnaudas, atsirastų naujų gatvių poreikis, būtų sunkinamos subalansuoto eismo organizavimo sąlygos.

- **vyraujančiomis specializuotomis teritorijomis** (monofunkciniai gyvenamieji, pramonės, sodų bendrijų, sporto ir kitokie). Pagal šiuolaikinę darniosios plėtros koncepciją formuotinos kitokios - funkciškai integruotos struktūros;
- **nepilnai išvystyta ar visai neįrengta inžinerinė infrastruktūra**. Miestelio gyventojai yra neaprupinti centralizuotai tiekiamo geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugomis. Miestelyje neįrengti paviršinių nuotekų tinklai;
- **prastos būklės želdynais**. Želdynai - vienas iš miesto struktūros elementų. Šiuo požiūriu svarbūs trys požymiai - santykinis želdynų kiekis, jų sklaida ir kokybė.

Status quo atveju, būtų išlaikytas įprastas ir stabilus gyvenimo būdas, tačiau neturintis palankių sąlygų darniajai plėtrai. Tolimesnis ekstensyvus žemės naudojimas ne tik neišspręstų šiuo metu nustatytų socialinės, susisiekimo bei inžinerinės infrastruktūros probleminių situacijų, bet ir sąlygotų jų aštėjimą. Todėl tikėtinas neigiamas poveikis teritorijos vystymosi darnai, gamtinei aplinkai, ekonominei bei socialinei aplinkai, dėl šių priežasčių **Status Quo situacija yra nepriimtina.**

2. Bendrojo plano sprendinių poveikio vertinimas

Pagal „Teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašą“ (Žin., 2004, Nr. 113-4228) Raseinių rajono savivaldybės Betygalos miestelio bendrojo plano sprendinių poveikis vertinamas tokiais aspektais:

1. poveikio teritorijos vystymo darnai ir/ar planuojamai veiklos sričiai;
2. poveikio ekonominei aplinkai (ūkio ir atskirų jo sektorių raidos procesams, investicijų ir verslo sąlygoms, valstybės bei savivaldybių biudžetams);
3. poveikio socialinei aplinkai (įvairiems socialiniams procesams bei socialinėms grupėms);
4. poveikio gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui (gamtos aplinkos kokybei, kraštovaizdžio struktūrai ir ekologiškai pusiausvyrai, gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimui).

Planavimo sąlygų rengėjai nurodė tokius sprendinių poveikio vertinimo aspektus:

	Planavimo sąlygų rengėjas	Sprendinių poveikio vertinimo aspektai
1.	Raseinių rajono savivaldybės administracijos Architektūros ir urbanistikos skyrius, V. Kudirkos g. 5, LT-60150 Raseiniai, tel.: 8 428 79600, faks.: 8 428 51604.	Pagal LR Vyriausybės 2004-07-016 nutarimą Nr. 920 „Dėl teritorijų dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 113-4228).
2.	Kauno regiono aplinkos apsaugos departamentas, Rotušės a. 12, LT-44279 Kaunas, tel.: 8 373 20704, faks.: 8 373 20854.	Sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
3.	Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Kauno teritorinis padalinys, Rotušės a. 29, LT-3000 Kaunas tel./faks.: 8 372 28641.	<ul style="list-style-type: none"> • Planuojamos ūkinės veiklos poveikio nekilnojamosioms kultūros vertybėms vertinimo. Atitikimas kultūros vertybių apsaugą, naudojimą ir tvarkymą reglamentuojančiais teisės aktais nustatytiems reikalavimams.
4.	Kauno visuomenės sveikatos centras, K. Petrausko g. 24, LT-44156 Kaunas, tel.: 8 373 31688, faks.: 8 373 31680.	Sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
5.	Kauno apskrities Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Raseinių priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba, Maironio g. 70, Raseinių m., Raseinių miesto sen., Raseinių r. sav., LT-60120, tel./faks.: 8 428 70510.	Sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
6.	Akcinės bendrovės „LESTO“, Žvejų g. 14, LT-09310 Vilnius.	Sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
7.	Akcinės bendrovės „TEO LT“, Lvovo g. 25, LT-09320 Vilnius, tel.: 8 526 21511; 1511, faks.: 8 521 26665.	Sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.

8.	UAB „Raseinių vandenys“ Žemaičių g. 8, LT-60119 Raseiniai, tel.: 8 428 70350, faks.: 8 428 70322.	Sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
9.	Vl „Kauno regiono keliai“ I.Kanto g. 23, LT-44296 Kaunas, tel.: 8 372 02340, faks.: 8 373 22469.	<ul style="list-style-type: none"> • Saugaus eismo; • Valstybinės reikšmės automobilių kelių tinklo plėtros.
10.	Dubysos regioninio parko direkcija, Dominikonų g. 2a, LT-60149 Raseiniai, tel.: 8 428 70330.	Sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.
11.	Akcinės bendrovės „LITGRID“ A. Juozapavičiaus g. 13, LT-09311 Vilnius, tel.: 8 527 82777, faks.: 8 527 23986.	Sąlygų sprendinių poveikio aspektams nepateikė.

2.1 Poveikis Betygalos miestelio teritorijos vystymo darnai

Prognozuojamas teigiamas ilgalaikis bendrojo plano sprendinių poveikis šioms veiklos sritims: statybai, inžinerinėms komunikacijoms, aplinkos apsaugai, socialinei aplinkai bei ekonomikai. Miestelio erdvinės kompozicijos ir urbanistinės struktūros srityje miestelio plėtra vyks tolygiai, pagal bendrajame plane nustatytas kryptis. Vystant miestelio inžinerinę infrastruktūrą bus išvengta chaotiško urbanizavimo. Betygalos miestelio bendrojo planu siekiama socialinio, ekonominio ir aplinkosauginio efektyvumo.

Bendrajame plane pagrindinio tikslo siekiama įgyvendinant darnaus vystymo principus:

- vystant miestelio struktūrą;
- skatinant daugiavfunkcinį žemės naudojimą;
- skatinant vidinę miestelio teritorijos plėtrą, racionaliau urbanizuojant teritorijas;
- skatinant verslo, paslaugų infrastruktūros ir ūkinės veiklos vystymą, didinant gyventojų užimtumą.

Betygalos miestelio bendrojo planu numatoma sukurti prielaidas miestelio plėtros siekiam realizuoti plėtojant konkurencingą urbanistinę infrastruktūrą. Siekiama miestelio vidaus plėtrą vystyti jungiant ir integruojant ją su esamais išoriniais miestelio ryšiais, taip pat planuojama skatinti vidinius miestelio ryšius tarp skirtingų teritorijų naudojimo būdų. Miestelio erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant vertingą kraštovaizdį.

Pateikiami miestelio atskirųjų želdynų sistemos vystymo bei gamtinės aplinkos tvarkymo sprendiniai padės siekti ekologinės pusiausvyros, reguliuoti kraštovaizdžio urbanizacijos plėtrą, saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius bei įgalins subalansuoti miesto teritorijos naudojimą siekiant darnaus miesto vystymo.

Pagrindiniai Betygalos miestelio optimalios struktūros vystymo principai yra:

- miestelio centrinės dalies formavimas, saugant esamą fizinę aplinką, pritaikant ją kintantiems poreikiams;
- funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų centrinės dalies teritorijų pertvarkymas, miestelio centrinės dalies gyvybingumui skatinti;
- miestelio mišrių teritorijų kūrimas ir stiprinimas;
- gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų modernizavimas;
- polifunkciškumą skatinantis funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas;
- užstatymo struktūrizavimas;
- gamtinio karkaso elementų saugojimas;
- rekreacinių centrų stiprinimas ir rekreacinių teritorijų plėtra;
- miestelio ir priemiesčių plėtros suderinamumas.

Miestelyje išsidėsčiusios viešojo aptarnavimo teritorijos papildo bei aptarnauja centro bei už centro ribų esančias mažaaukščio užstatymo teritorijas. Norint sukurti šių bei visų kitų urbanizuojamų teritorijų modernų ir tvarkingą įvaizdį bendrojo planu skatinama gerinti viso miestelio architektūros kokybę. Naujai urbanizuojamos miestelio teritorijos numatomos ten kur nėra iki galo suformuota miestelio užstatymo struktūra, jos užpildo miestelyje esančias nenaudojamas teritorijas, t.y. skatinamas miestelio neužstatytų erdvių tankinimas. Taip pat urbanizuojamos naujos teritorijos (žemės ūkio paskirties žemė keičiama į mažaaukštės gyvenamosios statybos ar rekreacijos teritorijas).

Tik gerai išvystyta ir moderni inžinerinė infrastruktūra gali užtikrinti miestelio gyventojų buitinių poreikių tenkinimą. Nuo inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygio priklauso Betygalos miestelio patrauklumas, nulemiantis investuotojų apsisprendimą, įtakojantis gyventojų gyvenimo kokybę.

Trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis aplinkai ir eismo saugai galimas statybos metu pvz.: padidėjęs dulketumas, triukšmas, laikinas kraštovaizdžio pažeidimas.

Betygalos miestelio bendrojo planu miestelio erdvinę struktūrą siekiama papildyti urbanizuotais bei neurbanizuotais elementais taip, kad būtų sukurtos patogios sąlygos gyventi miestelyje, taip pat norima, kad miestelis taptų patrauklus bei išskirtinis turistams bei verslo investuotojams. Bendrojo plano sprendiniais Betygalos miestelio branduolyje bus išsaugomas esamas gatvių tinklas, siekiant gerinti susisiekimo sistemą, skatinamą rekonstruoti esamas gatves.

Planuojamos Betygalos miestelio urbanistinės struktūros įgyvendinimas yra ilgas miestelio plėtros rezultatas, o jos tolimesnė kaita priklausys nuo ateities visuomeninių, socialinių ir ekonominių procesų. Pagrindinis tikslas, vystant miestelį ir tobulinant miestelio struktūrą, yra sudaryti optimalias gyvenimo, darbo ir poilsio sąlygas, užtikrinant gyvenamosios aplinkos kokybę.

Bendrojo plano sprendiniai parengti laikantis reglamentavimo principų, taikomų atsižvelgiant į planuojamų miestelio teritorijų užstatymą.

Sprendinių teigiamo ir ilgalaikio poveikio svarbiausios sąlygos:

- bendrojo plano sprendinių tęstinumas artimiausiems 10 metų ir tolimesnėje perspektyvoje išlaikant socialinės, ekonomikos ir aplinkos sferų vystymo harmoningas proporcijas, t.y. nei viena sfera neturėtų būti vystoma kitos sąskaita;
- kasmet ar rečiau keičiami bendrojo plano sprendiniai neturi pakeisti socialinio, ekonominio ir aplinkos kokybės vystymo harmoningų proporcijų.

Parengti Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniai nuosekliai plėtoja Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatas, remiasi darnaus vystymosi principais, pateikiamas optimalaus teritorijos erdvinės struktūros, funkcinio naudojimo bei aplinkos apsaugos modelis. Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano sprendiniai rengiami atsižvelgiant į teritorijos gamtinę, techninę, socialinę bei geopolitinę potencialą. Numatomas teigiamas ilgalaikis poveikis miestelio teritorijos vystymosi darnai.

2.2 Poveikis ekonominei aplinkai

Tikimasi, kad Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniai pagerins miestelio ekonominę būklę, patrauklumą investuoti ir konkuruoti su gretimais miesteliais.

Miestelio centro vystymas bei tankinimas bus ilgalaikis veiksnys, sudarantis sąlygas kurti prekybos, paslaugų, pramogų, socialinės sferos įmones. Darbo vietų įvairovė padidintų ir išlaikytų užimtumą (įvertinant gyventojų senėjimo procesus). Darbo vietų skaičių ir jų įvairovę miestelio teritorijoje didins bendrojo plano sprendiniai, numatantys įrengti rekreacines teritorijas.

Urbanizuotų teritorijų tankinimas, kompaktiškas ir integruotas funkcinis jų vystymas sumažins teritorijų poreikį infrastruktūros koridoriams, iš esmės sumažins investicijų poreikį įsisavinant naujas plėtros teritorijas ir eksploatuojant gatves, kelius, inžinerinius tinklus. Tai teigiamas poveikis savivaldybės biudžetui ir apskritai savivaldybės finansinei veiklai.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendiniai sudarys sąlygas spartesnei miestelio ekonomikos raidai. Teritorijas aprūpinant inžinerine infrastruktūra, bus sukurta palanki investicinė aplinka pramonės ir kitiems verslo subjektams, didės Betygalos miestelyje esančių įmonių konkurencingumas, bus steigiamos naujos darbo vietos, augs gyventojų pragyvenimo lygis. Nuo inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygio priklauso Betygalos miestelio patrauklumas, nulemiantis investuotojų apsisprendimą, įtakojantis gyventojų gyvenimo kokybę.

Dalis sprendinių įgyvendinimui reikalingų lėšų turės būti padengta iš rajono savivaldybės biudžeto, tačiau projektų planingas įgyvendinimas suteiks galimybę didelę dalį reikalingų lėšų gauti iš ES Struktūrinių fondų ar pasinaudoti kitais finansinės paramos šaltiniais. Numatomas poveikis Betygalos miestelio ekonominei aplinkai yra teigiamas ir ilgalaikis.

Svarbiausia bendrojo plano sprendinių teigiamo ir ilgalaikio poveikio ekonominei sferai sąlyga - teritorinės plėtros valdymas, kartu - funkcinio integruotumo skatinimas.

Įvertinus esamą padėtį bei galimas raidos tendencijas, miestelio plėtrą įtakojančius išorės ir vidaus veiksnius, prognozuojami miestelio plėtrą įtakojančių techninių ir ekonominių rodiklių pokyčiai lyginant su esama būkle (2012 m.) iki planuojamo laikotarpio pabaigos, kurie demonstruoja bendrojo plano sprendiniuose numatytą urbanistinės vertės ir gyvenimo kokybės pagerėjimą.

2.3 Poveikis socialinei aplinkai

Palankiai formuojama Betygalos miestelio socialinė aplinka bus esminis veiksnys rajono urbanistinei struktūrai sėkmingai vystytis, mažins gyventojų migracinį potencialą. Bendrojo plano

sprendiniais yra tikimasi gyvenimo kokybinių rodiklių gerėjimo. Intensyvinant urbanizuotas teritorijas vyks teritorijų atnaujinimas ar rekonstravimas, taip plėsis gyvenimo sąlygų gerėjimas - kokybine prasme, išnaudojamos dar neįsisavintos laisvos teritorijos miestelio urbanizuotuose plotuose.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendiniai sudarys sąlygas Betygalos miestelio gyventojų gyvenimo kokybei kilti, nes didės gyvenamųjų pastatų aprūpinimo inžinerinėmis paslaugomis (vandens tiekimo, nuotekų ir atliekų šalinimo, elektros tiekimo, telekomunikacijų ir ryšių paslaugomis) prieinamumas, patikimumas, gerės pačių paslaugų kokybė ir todėl bus užtikrintos gyventojų higienos, sveikos gyvenamosios aplinkos, komforto reikmės. Įgyvendinant bendrojo plano sprendinius bus užtikrintas minimalus poveikis gamtinei aplinkai, taigi ir netiesioginis neigiamas gamtinės aplinkos poveikis gyventojams (pvz. dėl užteršto oro, vandens, dirvožemio ir pan.). Kadangi bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendiniai turės teigiamą poveikį Betygalos miestelio ekonominei aplinkai, miestelyje gali kurtis nauji žemės ūkio veikla užsiimančios ūkiai ir verslo įmonės, bus steigiamos naujos darbo vietos.

Numatoma, kad Betygalos miestelio teritorijos bendruoju planu planuojamos susisiekimo sistemos sprendiniai turės teigiamą poveikį žmonių sveikatai. T.y. gerinant gatvių kokybę, didės susisiekimo tinklo efektyvumas, sutrumpės kelionės laikas, todėl bus taupomos lėšos, mažės aplinkos tarša, o tai tiesiogiai įtakos teigiamą poveikį žmonių sveikatai. Dviračių ir pėsčiųjų takai - populiarins nemotorinio eismo naudojimą, mažės oro tarša bei triukšmas. Dėl šių priežasčių numatomas teigiamas poveikis sveikatai (įtakojamas fizinio krūvio ir švaresnės aplinkos). Numatomas padidėjęs eismo dalyvių saugumas.

Bendrojo plano sprendiniai numato palankių sąlygų sudarymą tolesnei paslaugų, aptarnavimo, administravimo, turizmo sektorių darbo vietų kūrimui. Pagal bendrojo plano sprendinius darbo vietos gali būti kuriamos visose užstatytose ir užstatomose teritorijose, tačiau bet kokia esama ar planuojama ūkinė veikla privalo atitikti higienos normų reikalavimus ir neturi daryti neigiamo poveikio greta esančiai gyvenamajai aplinkai ir žmonių sveikatai.

Esamų želdynų išsaugojimas ir naujų formavimas padidins miestiečių poilsio kokybę, bus užtikrinti ekologiniai ir estetiški ryšiai.

Numatomas teigiamas ir ilgalaikis sprendinių įgyvendinimo poveikis Betygalos miestelio socialinei aplinkai.

2.4 Poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui

Bendrojo plano sprendiniai yra orientuoti į subalansuotą teritorijos plėtrą siekiant išsaugoti gamtinius bei rekreacinius resursus, kraštovaizdžio estetiką. Jie sudarys sąlygas išsaugoti svarbiausius šios teritorijos gamtinės sandaros bruožus.

Tikimasi, kad Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniai turės teigiamą ilgalaikį poveikį gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui, nes:

- pagal bendrojo plano sprendinius sutvarkyta atliekų tvarkymo infrastruktūra užtikrins mažesnę aplinkos oro taršą iš įrstančių atliekų išsiskiriančiomis medžiagomis, pavojingų, biodegraduojančių ir kitų rūšių atliekų tvarkymas užtikrins mažiausią galimą neigiamą poveikį aplinkos oro kokybei;
- siūloma moderni vandens tiekimo, nuotekų ir atliekų tvarkymo infrastruktūros įranga užtikrins minimalią avarijų tikimybę ir minimalų neigiamą poveikį paviršinių ir požeminių vandens išteklių kokybei. Bendrojo plano sprendiniai taip pat yra orientuoti į tausų vandens išteklių vartojimą;
- siūloma moderni vandens tiekimo, nuotekų ir atliekų tvarkymo infrastruktūros įranga sąlygos dirvožemio taršos mažėjimą;
- ekosistemos ir biologinei įvairovei bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendiniai turės ilgalaikį teigiamą poveikį, kadangi mažės tų ekosistemų (augalijos ir gyvūnijos buveinių) tarša antropogeninėmis medžiagomis (teršalų patekimas į gruntą);
- kraštovaizdžio ekologiškai pusiausvyrai ir estetinei kokybei bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendiniai turės ilgalaikį teigiamą poveikį, kadangi siūloma esamos įrangos rekonstrukcija, naujų modernių įrangų statyba, tinkama atliekų tvarkymo sistema užtikrins minimalų neigiamą poveikį aplinkos komponentams, nuo kurių priklauso kraštovaizdžio išsaugojimas (pvz. aplinkos orui, dirvožemiui, gamtiniams vandenims, biologinei įvairovei ir buveinių apsaugai);

Įgyvendinti bendrojo plano sprendiniai sudarys sąlygas:

- išsaugoti gamtinę aplinką - siekiant subalansuotos plėtros, optimalaus balanso tarp urbanizuotų ir neurbanizuojamų teritorijų;
- gamtinę aplinką sutvarkyti ir pritaikyti poilsiui - bendruoju planu numatytos rekreacinės paskirties teritorijos.

Siekiant garantuoti aplinkos kokybę naujos plėtros teritorijose, turi būti be išlygų įgyvendintos šios nuostatos:

- griežtai vadovautis normatyvais, išduodant aplinkosauginės sąlygas detaliesiems planams rengti;
- kontroliuoti, kad reikalavimas numatyti norminį želdynų kiekį būtų įtvirtintas techninio projekto sąlygų sąvade ir statybos projekte;
- rajonų vietiniai želdynai įrengiami, vadovaujantis savivaldybės ir teritorijos vystytojo tarpusavio sutartimi viešosios infrastruktūros įrengimui;
- priimti naudoti pastatytus objektus tik kartu su pilnai (pagal projektą) įrengta teritorija.

Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu (padidėjęs dulketumas, automobilių srautai, aptvertos teritorijos ir pan.).

Bendrojo plano sprendiniuose siekiama suformuoti vientisą gamtinį karkasą, didelį dėmesį skiriant Betygalos miestelio žaliosioms jungtims. Didžiausi esami gamtinio karkaso elementai yra vandens telkiniai (Dubysos upė ir Lelyko bei Vieviršės upeliai) ir miškų masyvai bei želdynai, susiformavę prie Dubysos upės ir Lelyko bei Vieviršės upelių pakrančių. Planuojama pagrindinė miestelio rekreacijos vieta: teritorija prie Dubysos upės, kurioje turėtų būti vystoma kultūros, rekreacijos paslaugos, kurios pagerintų Betygalos miestelio gyventojų kultūrinį, poilsinį užimtumą. Sujungus minėtus (esamus ir planuojamus) gamtinius elementus žaliosiomis jungtimis ne tik gerės ekologinė miestelio būklė, bet ir atsivers galimybė vystyti rekreaciją ir turizmą miestelyje. Dubysos upės ir Lelyko bei Vieviršės upelių pakrantės turi būti sutvarkytos, kad būtų tinkamos pasivaikščiojimams, maudynėms.

Betygalos miestelio bendruoju planu siekiama sumažinti neigiamą žmogaus veiklos poveikį paviršinio vandens telkiniams - siekti geros Dubysos upės ir Lelyko bei Vieviršės upelių būklės, pakrantėse vykdyti veiklą, neprieštaraujančią paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostoms keliamiems reikalavimams. Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonose ir pakrančių apsaugos juostose veikla reglamentuojama pagal specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas, todėl neigiamas poveikis nenumatomas.

Gamtinio karkaso ir želdynų darna ilgalaikėje perspektyvoje padidintų miestelio teritorijos naudojimo integralumą, ypač didėjant bendrajam urbanistinio naudojimo intensyvumui, užtikrintų miestelio teritorijos gamtinės aplinkos stabilumą ir ekologinį pilnavertiškumą, padidintų saugomų paviršinių ir požeminių vandenų kokybę, dirvožemio ir želdynų išteklius, gamtinės aplinkos bendrąją estetinę kokybę.

2.5 Poveikis kultūros paveldui

Rengiant Betygalos miestelio bendrojo plano sprendinius, įvertintas paveldosauginis aspektas. Nustatant miestelio teritorijos vystymo bendrąją erdvinę koncepciją, funkcinius prioritetus ir teritorijos tvarkymo reglamentavimo ypatumus, atsižvelgta į saugomus ir įteisintus juridškai kultūros paveldo objektus. Nekilnojamasis kultūros paveldas Betygalos miestelyje turi būti integruojamas į visuomenės gyvenimą, pritaikant jį taip naudoti, kad geriausiai atsiskleistų paveldo vertingosios savybės ir būtų sudarytos galimybės jį pažinti, taip pat puoselėjant ir kultūrinį kraštovaizdį. Svarbiausias Betygalos miestelio nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo principas - turimo kultūros paveldo autentiškumo išsaugojimas, darnus vertingųjų savybių apsaugos derinimas su nežinomų vertybių atskleidimu, kultūros paveldo objektų naudojimu bei miestelio vystymu.

Betygalos miestelio bendrojo plano sprendiniais įtvirtinamos pagrindinės nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimo miestelyje nuostatos: prioritetas teikiamas kultūros paveldo objektų autento apsaugai ir palaikymui; kultūros paveldo objektų išsaugojimas naudojant pagal paskirtį ir viešajai pagarbai. Pagrindinė nuostata - išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą kaip neatskiriamą ir integruotą miestovaizdžio elementą.

Betygalos miestelio bendrajame plane išskirtų saugomų paveldo objektų kultūrinės vertės išsaugojimo nuostatos turėtų būti detalizuotos ir įgyvendinamos nustatant tvarkybos ir naudojimo reikalavimus individualiais apsaugos reglamentais (tipiniais reglamentais, jei individualūs reglamentai neparengti). **Saugojimas** - taikomas kultūros paveldo, saugomoms ir kitoms teritorijoms, kuriose, kad išsaugoti vertingąsias savybes, nustatomas saugojimo režimas. Saugojimo režimas kaip pagrindinis galioja tiek, kiek numatyta kultūros paveldo objektų, kitų saugomų teritorijų patvirtintuose planavimo dokumentuose. Specifinius šių teritorijų vertę lemiančius parametrus, atkūrimo, naujos statybos galimybę nustato specialieji planai, galimybių studijos, atgaivinimo programos ir pan. Galimos atskiros saugojimo rūšys: konservavimas, restauravimas, atkūrimas (regeneracija). Betygalos miestelyje į „saugojimo“ optimizavimo priemonę patenka „miestelio istorinės zonos“ (unik.k.: 20368) teritorija.

Kultūros paveldo objektų bei vietovių teritorijose ir apsaugos zonose planuojama veikla turi būti reglamentuojama saugomų teritorijų planavimo dokumentais, nekilnojamo kultūros paveldo apsaugos specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

Bendrojo plano sprendiniai atitinka kultūros vertybių apsaugą, naudojimą ir tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų nustatytus reikalavimus, invazija į esamas kultūros paveldo teritorijas nenumatoma.

3. Bendrojo plano sprendinių poveikio vertinimo lentelė

1.	<i>Teritorijų planavimo dokumento organizatorius</i> Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktorius, Kudirkos g. 5, LT-60150 Raseiniai, tel. 8 428 79 600, faks. 8 428 51 604, el. paštas savivaldybe@raseiniai.lt, www.raseiniai.lt.
2.	<i>Teritorijų planavimo dokumento rengėjas</i> TAEM URBANISTAI, UAB, Smolensko g. 10, LT-03201 Vilnius, tel. 8 527 88 433, faks. 8 5278 8789, urbanistai@taemgroup.lt
3.	<i>Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas</i> Raseinių rajono savivaldybės Betygalos miestelio teritorijos bendrasis planas
4.	<i>Ryšys su planuojamai teritorijai galiojančiais teritorijų planavimo dokumentais</i> <ul style="list-style-type: none"> Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu; Kauno apskrities teritorijos bendruoju planu (Žin., 2009, Nr. 81); Raseinių rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu (patvirtintu Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. (1.1) TS-234); Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2011 m. rugpjūčio 22 d. įsakymu Nr. (5.3)A1-667 patvirtinta Betygalos ir Lyduvėnų miestelių bendrųjų planų darbų programa; 2011 m. balandžio 7 d. Raseinių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. (1.1)TS-98 „Dėl Katauskių, Kaulakių k. teritorijų detaliųjų ir Lyduvėnų, Betygalos miestelio teritorijų bendrųjų planų rengimo“; Raseinių rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema (patvirtinta 2009 m. gegužės 5 d. Nr. [V-212]); Dubysos regioninio parko tvarkymo planu (patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-348 (Žin., 2006, Nr. 82-3291); Dubysos regioninio parko ir jo zonų ribų planu (Lietuvos Respublikos vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 426).
5.	<i>Ryšys su patvirtintais ilgalaikiais ar vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentais</i> <ul style="list-style-type: none"> Raseinių rajono savivaldybės plėtros iki 2020 metų strateginiu planu (patvirtintu Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2008 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. 362).
6.	<i>Status quo atveju:</i> Betygalos miestelio plėtrą lemtų status quo apibūdinantys esminiai vidiniai veiksniai su tokiais susiklosčiusiomis neigiamomis tendencijomis: ekstensyviu žemės naudojimui; vyraujančiomis specializuotomis teritorijomis; nepilnai išvystyta susisiekimo ir inžinerine infrastruktūra, prastos būklės želdynais; ir kt. Status quo atveju, būtų išlaikytas įprastas ir stabilus gyvenimo būdas, tačiau neturintis palankių sąlygų miestelio darniajai plėtrai. Tolimesnis ekstensyvus žemės naudojimas, dispersinė struktūra su vyraujančiais specializuotais rajonais ne tik neišspręstų šiuo metu nustatytų socialinės, susisiekimo bei inžinerinės infrastruktūros probleminių situacijų, bet ir sąlygotų jų aštrėjimą. Todėl tikėtinas neigiamas poveikis teritorijos vystymosi darna, gamtinei aplinkai, ekonominei bei socialinei aplinkai, dėl šių priežasčių Status Quo situacija yra nepriimtina.
7.	<i>Tikslai, kurių siekiama įgyvendinant bendrojo plano sprendinius:</i> Užtikrinti Betygalos miestelio teritorijos vystymo raidą ir perspektyvą, tausojančią gamtos išteklių ir kultūros vertybių panaudojimą, visų planuojamos teritorijos gyventojų optimalių poreikių tenkinimą, subalansuoti miestelio struktūrą, ekonominę plėtrą, inžinerinę ir susisiekimo infrastruktūrą, numatyti perspektyvines Betygalos miestelio teritorijos administracines ribas, nustatyti įtakos zonas.

8.	<i>Galimo sprendinių poveikio vertinimas (pateikiamas apibendrintas poveikio aprašymas ir įvertinimas)</i> Betygalos miestelio teritorijos bendrojo plano sprendiniai daugeliu atveju turės teigiamą trumpalaikį ir/ar ilgalaikį poveikį visais poveikio vertinimo aspektais. Įgyvendinti sprendiniai padės apsaugoti teritoriją nuo galimo aplinkos teršimo, sukurs kokybišką ir sveiką aplinką gyventojams, teritorijos taps patrauklesnėms investuotojams, tuo pačiu tikėtina, jog padidės ir gyventojų užimtumas. Tikėtinas bendras sprendinių komplekso poveikis - teigiamas ir ilgalaikis.		
9.	Vertinimo aspektai	Teigiamas (trumpalaikis, ilgalaikis) poveikis	Neigiamas (trumpalaikis, ilgalaikis) poveikis
	<i>Sprendinių poveikis</i>		
a.	<i>teritorijos vystymo darnai</i>	teigiamas ilgalaikis	-
b.	<i>socialinei aplinkai</i>	teigiamas ilgalaikis	-
c.	<i>gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui</i>	teigiamas ilgalaikis	<i>Galimas neigiamas trumpalaikis poveikis infrastruktūros diegimo metu (padidėjęs triukšmas, automobilių srautai, dulketumas, aptvertos teritorijos ir pan.)</i>
d.	<i>ekonominei aplinkai</i>	teigiamas ilgalaikis	-
e.	<i>kultūros paveldui</i>	teigiamas ilgalaikis	-
10.	<i>Siūlomos alternatyvos</i> Miestelio teritorijos plėtros alternatyvos buvo siūlomos koncepcijos rengimo stadijoje ir iš siūlomų koncepcijų buvo pasirinkta minimalios išorinės plėtros koncepcija (įsisavinant neužstatytas teritorijas urbanizuotoje miestelio dalyje ir numatant plėtrą už šios dalies ribų), kurios pagrindu parengti bendrojo plano sprendiniai. Alternatyvos gali atsirasti per ateities procedūras, leidžiančias keisti bendrojo plano sprendinius.		